

VIHDIN KUNNAN OPETUS- SUUNNITELMA

VUOSILUOKILLE 1-9

OPPIAINEOSA

Päivitetty 12.3.2009

SISÄLLYS

1. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	6
1.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	6
1.2 Aihekokonaisuudet vuosiluokille 1-5.....	6
1.3 Vuosiluokat 1-2.....	7
1.4 Vuosiluokat 3 – 5	10
1.5 Vuosiluokat 6 –9	16
1.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	22
2. SUOMI TOISENA KIELENÄ	26
2.1 Opetuksen järjestäminen	26
2.2 Opetuksen tavoitteet.....	26
2.3 Oppimistasot ja kielen osa-alueet.....	27
2.4 Keskeiset sisällöt	27
2.5 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	30
3. TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI.....	31
3.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	31
3.2 Aihekokonaisuudet ruotsin opiskelussa.....	31
3.3 Ruotsi B-kielenä vuosiluokat 7-9 (B1),	32
3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	35
4. VIERAAT KIELET, A-KIELET	37
4.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	37
4.2 Englanti A-kielenä (A1), luokat 3-9	37
4.2.1 Aihekokonaisuudet englannin opetuksessa	37
4.2.2 Vuosiluokat 3-6.....	38
4.2.3 Vuosiluokat 7-9.....	43
4.2.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	47
4.3 Saksa A-kielenä (A2).....	47
4.3.1 Aihekokonaisuudet saksan opetuksessa.....	48
4.3.2 Vuosiluokat 4-6.....	48
4.3.3 Vuosiluokat 7-9.....	52
4.3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	55
4.4 Ranska A-kielenä (A2), luokat 4-9	56
4.4.1 Aihekokonaisuudet ranskan opetuksessa	56
4.4.2 Vuosiluokat 4-6.....	57
4.4.3 Vuosiluokat 7-9.....	60
4.4.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	64
5. VALINNAINEN KIELI (B2), LUOKAT 8-9.....	65
5.1 Saksa B-kielenä (B2), 8-9.....	65
5.1.1Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	67
5.2 Ranska B-kielenä (B2), 8-9.....	67
5.2.1Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	70
6. MATEMATIIKKA	70
6.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	71
6.2 Aihekokonaisuudet matematiikan opetuksessa.....	71
6.3 Vuosiluokat 1-2.....	71
6.4 Vuosiluokat 3-5.....	74
6.5 Vuosiluokat 6-9.....	79
6.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	84
7. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO	86
7.1 Aihekokonaisuudet	86
7.2 Vuosiluokat 1-2.....	87
7.3 Vuosiluokat 3-4.....	89

7.4 Arviointi ja kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta.....	92
8. BIOLOGIA JA MAANTIETO.....	95
8.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	95
8.2 Aihekokonaisuudet	95
8.3 Biologia.....	96
8.3.1 Vuosiluokat 5-6.....	96
8.3.2 Vuosiluokat 7-9	98
8.3.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	100
8.4 Maantieto.....	102
8.4.1 Vuosiluokat 5-6.....	102
8.4.2 Vuosiluokat 7-9.....	104
8.4.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	106
9. FYSIIKKA JA KEMIA.....	109
9.1 Aihekokonaisuudet fysiikan ja kemian opetuksessa	109
9.2 Vuosiluokat 5-6, fysiikka ja kemia.....	110
9.3 Fysiikka, vuosiluokat 7-9.....	113
9.3.1 Oppimisympäristön kuvaus	114
9.3.2 Vuosiluokat 7-9.....	114
9.3.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	117
9.4 Kemia, vuosiluokat 7-9	119
9.4.1 Oppimisympäristön kuvaus	119
9.4.2 Vuosiluokat 7-9.....	120
9.4.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	122
10. TERVEYSTIETO.....	124
10.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	124
10.2 Aihekokonaisuudet terveystiedon opetuksessa.....	125
10.3 Vuosiluokat 7-9.....	126
10.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	130
11. USKONTO	132
11.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	132
11.2 Aihekokonaisuudet uskonnon opetuksessa.....	132
11.3 Evankelisluterilainen uskonto	133
11.3.1 Vuosiluokat 1-2.....	133
11.3.2 Vuosiluokat 3-5.....	134
11.3.3 Vuosiluokat 6-9.....	138
11.3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	142
11.4 Ortodoksinen uskonto.....	143
11.4.1 Vuosiluokat 1-2.....	143
11.4.2 Vuosiluokat 3-5.....	144
11.4.3 Vuosiluokat 6-9.....	146
11.4.4 Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8.....	148
11.5. Katolinen uskonto	150
11.5.1 Vuosiluokat 1-2.....	150
11.5.2 Vuosiluokat 3-5.....	152
11.5.3 Vuosiluokat 6-9.....	155
11.5.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit.....	158
12. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO.....	159
12.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	159
12.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet	159
12.3 Vuosiluokat 1-2.....	160
12.4 Vuosiluokat 3-5.....	161
12.5 Vuosiluokat 6–9	164

12.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	168
13. HISTORIA	170
13.1 Oppimisympäristö ja työtavat.....	170
13.2 Aihekokonaisuudet historian opetuksessa.....	170
13.3 Vuosiluokat 5-6	171
13.4 Vuosiluokat 7-8.....	174
13.5 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	176
14. YHTEISKUNTAOPPI	178
14.1 Aihekokonaisuudet yhteiskuntaopin opetuksessa	178
14.2 Vuosiluokat 8-9	179
14.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	181
15. MUSIIKKI	182
15.1 Oppimisympäristöt	182
15.2 Aihekokonaisuudet musiikin opetuksessa	183
15.3 Vuosiluokat 1-2	183
15.4 Vuosiluokat 3-4	185
15.5 Vuosiluokat 5-7	186
15.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	188
16. KUVATAIDE	189
16.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	189
16.2 Aihekokonaisuudet kuvataiteen opetuksessa	189
16.3 Vuosiluokat 1-2	190
16.4 Vuosiluokat 3-4	191
16.5 Vuosiluokat 5-7	195
16.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	200
17. KÄSITYÖ	202
17.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	202
17.2 Aihekokonaisuudet käsityön opetuksessa	202
17.3 Vuosiluokat 1-2	203
17.4 Vuosiluokat 3-4	205
17.5 Vuosiluokat 5-7	208
17.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	215
18. LIIKUNTA	217
18.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	217
18.2 Aihekokonaisuudet	217
18.3 Vuosiluokat 1-2	218
18.4 Vuosiluokat 3-4	220
18.5 Vuosiluokat 5-6	223
18.6 Vuosiluokat 7-9	226
18.7 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	232
19. KOTITALOUS	234
19.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	234
19.2 Aihekokonaisuudet kotitalousopetuksessa	235
19.3 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt	236
19.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit	237
20. VALINNAISET AINEET	239
21. OPPILAANOHJAUS.....	240
21.1 Oppimisympäristön kuvaus.....	240
21.2 Aihekokonaisuudet oppilaanohjauksen opetuksessa	240
21.3 Tavoitteet	241
21.4 Ohjaus vuosiluokittain	242

21.5 Luokkamuotoinen ohjaus	243
21.6 Henkilökohtainen ohjaus.....	244
21.7 Perhekeskeinen ohjaus	245
21.8 Suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä	245
LIITTEET: KIELTEN TAITOTASOASTEIKOT.....	246

1. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen perustehtävänä on kiinnostuttaa oppilas kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetuksen tulee perustua yhteisölliseen näkemykseen kielestä: yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät, kun oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Opetuksen tulee perustua myös oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin ja kokemuksiin ja tarjota mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen, joiden avulla oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Tavoitteena on, että oppilaasta tulee aktiivinen ja eettisesti vastuullinen viestijä sekä lukija, joka pääsee osalliseksi kulttuurista sekä osallistuu ja vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, joka saa sisältöaineikseen kieli- ja kirjallisuustieteestä sekä viestintätieteistä. Oppiaineen pohjalla on laaja tekstikäsitys: tekstit ovat puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia ja asiategstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden tekstityyppien yhdistelmiä. Opetuksessa on otettava huomioon, että oppilaan äidinkieli on oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävä on suunnitelmallisesti kehittää kielen pohjautuvia opiskelu- ja vuorovaikutustaitoja.

Äidinkielen oppiminen kattaa laajasti kielen osa-alueet ja tehtävät. Opetuksen tulee kehittää tietoa kielestä ja kirjallisuudesta sekä vuorovaikutustaitoja uusissa ja yhä vaativammassa kielenkäyttö- ja viestintätilanteissa.

1.1 Oppimisympäristön kuvaus

Pääasiallisesti oppiminen tapahtuu luokkatiloissa. Lisäksi tunteja voidaan pitää kirjastossa sekä muissa tarkoituksenmukaisissa ympäristöissä. Tunneilmasto on myönteinen oppimiselle ja tukee sosiaalistumista. Oppimisympäristö tarjoaa tiedollisia ja taidollisia haasteita sekä onnistumisen kokemuksia. Mahdollisimman monipuolinen ja myönteinen oppimisympäristö ja riittävät opetusvälineet, kuten ikäkaudelle sopivat kirjat antavat virikkeitä ja tukevat oppilasta opiskelussa.

1.2 Aihekokonaisuudet vuosiluokille 1-5

1. Ihmisenä kasvaminen

Oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan, arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän ilmaisutaidon avulla (näytelmät, roolileikit, väittelyt). Hän oppii tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana tutustumalla esim. prosessikirjoitukseen ja ajatuskarttaan. Oppilas oppii myös toimimaan yhteisön jäsenenä etsiytymällä erilaisiin kokoonpanoihin.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Oppilas oppii käsittelemään erilaisia tekstejä (sanomalehti, internet, kirjailijoiden monipuolinen tuotanto) ja tutustuu mahdollisuuksien mukaan eri kulttuurien edustajiin vierailujen ja tutustumiskäyntien avulla.

3. Viestintä ja mediataito

Oppilas oppii hallitsemaan selkeän ja sujuvan kirjoitustaidon ja tuottamaan omaa tekstiä. Hän oppii ilmaisemaan itseään ja etsimään eri viestintävälineistä tietoa ja karsimaan sitä.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Oppilas oppii ymmärtämään, että pienikin oma osallistuminen yhteisiin hankkeisiin saa aikaan suuria tuloksia.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Integroidaan otsikon aiheita äidinkieleen (keskustelu, kirjalliset ja suulliset esitykset, julisteet, ryhmätyöt).

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppilas oppii lukemaan ja ymmärtämään symbolikieltä (liikennemerkkit, varoitusmerkit, pesumerkinnät, käyttöohjeet).

7. Ihminen ja teknologia

Oppilas oppii käyttämään tietoteknisiä laitteita ja hyödyntämään tietoverkoista saatavia tietoja äidinkielen työvälineinä.

1.3 Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet 1. luokka

Vuorovaikutustaidot

- rohkaistuu ilmaisemaan itseään
- osaa kuunnella keskittyneesti ja eläytyy kuulemaansa
- oppii tekemään huomioita kuulemastaan ja toimimaan kuultujen ohjeiden mukaan
- kehittää kielellistä ja fyysistä kokonaisilmaisua

Luku- ja kirjoitustaidot

- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan
- osaa lukea helppoa tekstiä verkalleen ja ymmärtää lukemansa tekstin yksityiskohtia tunnistamalla ja toistamalla
- osaa kirjoittaa sanoja ja lyhyitä lauseita
- oppii ymmärtämään harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoituksen merkityksen
- oppii vähitellen omaa tekstiään kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia

Kirjallisuus ja kieli

- tutustuu kirjallisuuteen kuunnellen ja lukien, jotta hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa
- opettelee valitsevaa itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja

Tavoitteet 2. luokka**Vuorovaikutustaidot**

- rohkaistuu puhumaan ja ilmaisemaan ajatuksiaan erilaisissa oppimistilanteissa
- oppii tekemään huomioita, johtopäätöksiä ja kysymyksiä kuulemastaan
- oppii kuuntelemaan keskittyen
- kehittää kielellistä ja fyysistä kokonaisilmaisuaan

Luku- ja kirjoitustaidot

- lukee sujuvasti sekä ymmärtää ja muistaa lukemaansa tekstiä
- osaa isot alkukirjaimet ja lopetusmerkit lauseissa
- osaa kirjoittaa omia tarinoita
- ymmärtää harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen
- oppii tarkkailemaan itseään lukijana ja kirjoittajana

Kirjallisuus ja kieli

- oppii valitsemaan itselleen lukutaitoaan vastaavaa kirjallisuutta, jotta hänen lukuinnostuksensa säilyy ja hänen sana- ja ilmaisuvarastonsa ja mielikuvituksensa rikastuvat
- tottuu tarkastelemaan kieltä, sen merkityksiä ja muotoja
- tutustuu kirjallisuuden käsitteisiin

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1. luokka	2. luokka
<p>Vuorovaikutustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan keskustelun periaatteita (puheen-vuoron pyytäminen, kuunteleminen, omat ja muiden mielipiteet) erilaisissa ryhmissä (pari, pienryhmä, luokka) • kiireettömyys ja kuunteleminen keskittyneesti • harjoitellaan ymmärtävää ja päättelevää kuuntelemista • kerrotaan omista kokemuksista ja havainnoista • ilmaisukasvatus leikkien ja draamaharjoitusten avulla 	<p>Vuorovaikutustaidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään 1. luokan taitoja • puhe- ja kirjoituskielen erot
<p>Lukeminen ja kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänne - kirjain, tavu, sana ja lause • sanojen, lauseiden ja tarinoiden lukeminen ja kirjoittaminen eriyttäen • oikea kynäote ja kirjoitusasento • harjoitellaan oikeinkirjoitusta edeten tavuista • lauseisiin • tietokoneen hiiren käyttö 	<p>Lukeminen ja kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään 1. luokan taitoja • ymmärtävän lukemisen harjoitteita • tutustutaan erilaisiin teksteihin ja niiden ymmärtämistä kehittäviin tekniikoihin • tyyppikirjaimet • tietokoneella kirjoittaminen • omien tarinoiden kirjoittaminen
<p>Kirjallisuus ja kieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan kirjoihin kuunnellen ja taitojen karttuessa itse lukien (sadut, kertomukset, lorut, pienet tietotekstit) • keskustellaan luetusta • kirjaston käytön harjoittelua 	<p>Kirjallisuus ja kieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monipuolisesti kirjallisuuteen itse lukien ja kuunnellen • opetellaan kirjallisia käsitteitä: juoni, päähenkilö, tapahtumaaika ja -paikka • kirjallisuuden käyttäminen ilmaisukasvatuksen ja kirjoittamisen virikkeenä • opetellaan etsimään tietoa

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- on tottunut ilmaisemaan itseään suullisesti: hän osaa kertoa pienelle ryhmälle havainnoistaan ja kokemuksistaan niin, että kuulijat pystyvät seuraamaan kerrontaa
- osaa toimia tarkoituksenmukaisesti arkipäivän puhetilanteissa, seuraa opettajan ja muiden oppilaiden kerrontaa ja keskustelua ja pyrkii puhujana vastavuoroisuuteen; keskustelussa hän reagoi kuulemaansa omilla ajatuksillaan ja kysymyksillä
- osallistuu keskittyen ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan luku- ja kirjoitustaito on kehittynyt niin, että hän

- on edennyt alkavan lukemisen vaiheesta perustekniikan vahvistumisen vaiheeseen; hänen lukemisensa on niin sujuvaa, että hän selviää ikäkaudelleen tarkoitettujen tekstien lukemisesta
- on alkanut jo tarkkailla lukiessaan, ymmärtääkö hän lukemaansa; hän pystyy jo tekemään päätelmiä lukemastaan
- osaa ilmaista itseään myös kirjallisesti niin, että hän selviää oman arkensa kirjoittamistilanteista, hän osaa myös käyttää mielikuvitusta kirjoittaessaan
- osaa käsin kirjoittaessaan jo sitoa kirjaimia toisiinsa; hän osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella
- osaa kirjoittaa helppoja ja tuttuja sanoja jo lähes virheettömästi ja on alkanut käyttää lauseissa lopetusmerkkejä ja lauseen alussa isoa kirjainta.

Oppilaan suhde kirjallisuuteen ja kieleen on rakentunut niin, että hän

- etsii itselleen sopivaa ja mieltuisaa luettavaa; hän käyttää lukutaitoaan viihtymiseen ja myös löytääkseen tietoa
- on lukenut ainakin muutamia, lukutaitoaan vastaavia lastenkirjoja, ja hänen medialukutaitonsa riittää ikäkaudelle suunnattujen ohjelmien seuraamiseen käyttämiseen
- pystyy tekemään ikäkaudelleen ominaisia havaintoja kielestä: hän rohkaistuu erittelemään sanojen tavu- ja äännerakennetta, riittämään ja pohtimaan sanojen merkityksiä ja muotoja; hän osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä ja osaa käyttää aakkosjärjestystä
- on tottunut kielestä ja teksteistä puhuessaan käyttämään opetettuja käsitteitä.

1.4 Vuosiluokat 3 – 5

Vuosiluokkien 3–5 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen keskeinen tehtävä on äidinkielen perustaitojen oppiminen. Opetuksen tavoitteena on sujuvan luku- ja kirjoitustekniikan oppiminen, luetun ymmärtämisen syventäminen ja tiedonhankintataitojen kartuttaminen. Oppilasta ohjataan kuuntelemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan erityyppisiä tekstejä.

Kirjallisuuden lukemisella ja monipuolisella kirjoittamisella on näinä vuosina itseisarvoa, mutta niillä tuetaan myös oppilaan lukutaidon, ilmaisuvarojen, mielikuvituksen ja luovuus-

den kehittymistä. Oppilasta harjaannutetaan myös oman lukukokemuksen jakamiseen ja käsittelemiseen.

3. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän osaa kuunnella muita ja ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että hän oppii lukemaan sujuvasti sekä ymmärtää lukemaansa.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy siten, että hän oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin, saa kokemuksia kirjoittelun tuottamisesta ja kohentaa oikeinkirjoitustaan.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee ja lukuinnostus herää.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- harjoitellaan runsaasti kerrontaa, oman puheenvuoron pyytämistä sekä toisen kuuntelemista
- runsaasti erilaisia ilmaisuharjoituksia

Tiedonhankintataidot

- tiedon etsimisen alkeet aakkosjärjestystä hyväksi käyttäen
- kirjaston käytön harjoittelua

Tekstinymmärtäminen

- tekstin sisällön ennustamista kuvien, otsikoiden ja omien kokemusten perusteella
- harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä, ala- ja yläkäsitteiden käyttöä ja yksinkertaisia ajatuskarttoja
- luetun ymmärtämisen runsasta harjoitusta
- kysymysten esittämisen ja pääasioiden erottamisen harjoittamista

Puheesitysten ja kirjoitusten laatiminen

- oman tekstin suunnittelua
- selkeän ja sujuvan käsialan, oikeinkirjoituksen perusasioiden ja yleiskielen käytön harjoittelua: iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanoja, päättövälimerkit, erilaisia lauseita
- mielipiteen ilmaisua ja perustelemista

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen merkitysten tarkastelua ja vertailua tekstiyhteydessä

- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella: esitellään substantiivit, adjektiivit ja verbit

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- erilaisten tekstien lukemista
- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä vapaavalintaisten kirjojen lukemista tai kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista eri tavoin
- keskeisiin kirjallisuuden käsittelyssä tarvittaviin käsitteisiin tutustumista ja niiden käyttöä

4. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän on aktiivinen kuuntelija ja toiset huomioon ottava keskustelija. Oppilas kehittää omaa kerrontaansa ja kokonaisilmaisuaan.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että hän lukee sujuvasti, ymmärtää lukemaansa ja opettelee etsimään tietoja erilaisista lähteistä.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy niin, että hän rohkenee ja osaa rakentaa erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Hän lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luetta-va; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- harjoitellaan jäsentynyttä kerrontaa
- aktiivisen ja toiset huomioonottavan kuuntelemisen harjoittelua
- erityyppisiä ilmaisuharjoituksia

Tiedonhankintataidot

- yksinkertaisiin tietokirjoihin ja – teksteihin tutustumista
- kirjaston käytön harjoittelua

Tekstinymmärtäminen

- tekstien sisällön ennustamista kuvien, otsikon ja aikaisempien lukukokemusten ja ennakkotietojen perusteella
- väliotsikointia, muistiinpanojen tekemistä, päätelmien teon harjoittelemista
- luetun ja kuullun ymmärtämisen harjoitusta
- varmennetaan ajatuskarttojen tekotaitoja

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- tutun asian selostamista ja kuvailua
- selkeän ja sujuvan käsialan, oikeinkirjoituksen perusasioiden ja yleiskielen käytön harjoittelua: yhdysmerkki, pilkku ja lause, vuoropuhelun merkitseminen
- mielipiteen ilmaisua ja perustelemista

Kielen tehtävät ja rakenne

- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella: harjoitellaan substantiivin, adjektiivin ja verbin käyttöä ja esitellään pronominit, numeraalit ja partikkelit
- yleiskieli ja kirjakieli tekstissä ja omissa kirjoituksissa
- vastakohtia ja synonyymejä

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- erilaisten tekstien lukemista ja tutustumista kirjallisuuden lajeihin
- luokan yhteisten lyhyempien tekstien sekä vapaavalintaisten kirjojen lukemista tai kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista eri tavoin
- keskeisiin kirjallisuuden käsittelyssä tarvittaviin käsitteisiin tutustumista, kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja – paikka sekä niiden käyttöä

5. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat.

Hän oppii toimimaan tekstiympäristöissä, joissa sanat, kuvat ja vastaanottaja ovat vuorovaikutuksessa.

B. Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että hän erottaa mielipiteen tosiasiasta ja oppii pohtimaan, miten luettu liittyy hänen omaan elämäänsä.

C. Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy. Hän saa kokemuksia kirjoittelun tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla sekä oppii käyttämään viestinnän välineitä resurssien mukaan. Oppilas tottuu arvioimaan omaa ilmaisuaan.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Hän lukee paljon ja monipuolisesti lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja oppii valitsemaan itselleen kiinnostavaa ja sopivaa luettavaa; hänen positiivinen asenteensa lukemiseen säilyy. Oppilas oppii perustietoja mediasta ja hyödyntää viestintävälineitä tavoitteellisesti. Hän havaitsee ja arvostaa ympäristössään puhuttavia eri kieliä. Oppilas tutustuu oman maansa ja muitten kansojen kulttuureihin kirjallisuuden, teatterin ja elokuvan keinoin.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- harjoitellaan aiheessa pysymistä kerronnassa ja ilmaisun rikastuttamista
- aktiivisen ja toiset huomioonottavan kuuntelemisen harjoittelua

Tiedonhankintataidot

- erilaisten tietokirjojen käytön harjoittelua
- kirjaston käytön harjoittelua
- yksinkertaisia tiedonhakuja tietoverkoista ohjatusti resurssien mukaan

Tekstinymmärtäminen

- tekstin rakenteeseen perehtymistä
- erilaisten tekstien vertaamista
- tekstin tiivistämisen harjoittelua

Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen

- oman tekstin muokkaamista ja viimeistelyä palautteen pohjalta
- selkeän ja sujuvan käsialan, oikeinkirjoituksen perusasioiden ja yleiskielen käytön harjoittelua
- tukisanalistan laatimista ja käyttöä, kontaktin ottamista yleisöön, esityksen jaksottamista ja havainnollistamista, äänenkäytön selkeyttämistä
- juonellinen kertomus, hankittujen tietojen koontia
- otsikoinnin, kappalejaon, ajatuskartan käytön ja laadinnan harjoittelua

Kielen tehtävät ja rakenne

- puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien vertailua
- sanojen ryhmittelyä merkityksen ja taivutuksen perusteella: sanaluokat (verbeistä pääluokat ja aikamuodot)
- taivutuksen tehtävien tarkastelua tekstilauseissa: tunnistamisen tasolla sijamuodoista nominatiivi, genetiivi ja partitiivi sekä paikallissijat
- lauseiden tarkastelua rakenteellisina yksikköinä: pää- ja sivulause, esitellään subjekti, predikaatti ja objekti

Kirjallisuus ja muu kulttuuri

- erilaisten tekstien runsasta lukemista ja tutustumista kirjallisuuden lajeihin
- luokan yhteisten kokonaisteosten ja lyhyempien tekstien sekä useiden vapaavalintaisten kirjojen lukemista tai kuuntelemista sekä niiden käsittelyä ja oman lukukokemuksen jakamista monin eri tavoin
- keskeisiin kirjallisuuden käsittelyssä tarvittaviin käsitteisiin tutustumista, kuten juoni, pää- ja sivuhenkilö, tapahtuma-aika ja – paikka, sekä niiden käyttöä
- kirjallisuuden ja muiden taiteenalojen yhteyksien etsimistä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. vuosiluokan päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon

viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan

- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja tavutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi

- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

1.5 Vuosiluokat 6–9

Vuosiluokilla 6–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen ydintehtävä on laajentaa oppilaan tekstintaitoja lähipiirissä tarvittavista taidoista kohti yleiskielen ja oppilaalle uusien tekstilajien vaatimuksia.

Pyrkimys on, että oppilas tulee entistä tietoisemmaksi tavoitteistaan ja itsestään kielenkäyttäjänä. Hän kehittyy tekstien erittelijänä ja kriittisenä tulkitsijana ja pystyy tuottamaan erityyppisissä viestintätilanteissa tarvitsemiaan tekstejä. Opetuksen tehtävänä on kannustaa oppilasta lukemaan ja arvioimaan kirjallisuutta, myös erilaisia median tekstejä. Opetus ohjaa oppilasta hankkimaan yleissivistävää tietoa kirjallisuudesta ja innostaa häntä tutkimaan kieltä.

Aihekokonaisuudet vuosiluokille 6-9

1. Ihmisenä kasvaminen

Harjoitellaan kohteliasta ilmaisu- ja viestintätapaa erilaisissa tilanteissa.

Oppilaan omaa kasvua tuetaan monipuolisen kirjallisuuden, teatteri- ja elokuvakokemusten avulla.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Suomen kirjallisuuteen, kielihistoriaan ja kansanperinteeseen tutustuminen vahvistaa suomalaista kulttuuri-identiteettiä ja sen ymmärtämistä osana eurooppalaista kulttuuria.

3. Viestintä ja mediataito

Ohjataan oppilasta aktiiviseen ja kriittiseen medialukutaitoon sekä tietojen hankintaan erityyppisistä lähteistä. Oppilas harjaantuu osallistuvaan ja muut huomioon ottavaan viestintään.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Oppilasta rohkaistaan oman mielipiteen esittämiseen. Kehitetään oppilaan valmiuksia yhteisölliseen osallistumiseen.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Kirjallisuutta sekä muita kirjallisia lähteitä lukemalla oppilas ymmärtää omien valintojensa merkityksen ympäristölleen ja sen hyvinvoinnille. Tätä täydennetään aineistopohjaisen kirjoittamisen avulla.

6. Turvallisuus ja liikenne

Kirjallisuuden, aineistopohjaisen kirjoittamisen ja keskusteluharjoitusten avulla oppilasta ohjataan tiedostamaan ja tarkistamaan asenteitaan.

7. Ihminen ja teknologia

Oppilas käyttää myös tietoverkkoja ja teknisiä laitteita tietolähteinä ja työvälineinä. Niiden käytössä ohjataan lähdekriittisyyteen ja eettiseen lähteiden käyttöön.

6. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän tottuu erilaisiin näkemyksiin ja ottaa huomioon erilaiset tavat osallistua vuorovaikutukseen. Hän harjaantuu puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

B. Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että oppilas harjaantuu lukijana ja kuulijana. Oppilas harjoittelee tiedonhankintaa erilaisista lähteistä.

C. Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy niin, että oppilas rohkaistuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia. Oppilas tottuu myös suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Hän monipuolistaa lukuharrastustaan ja saa lisäkokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista. Hän oppii perustietoa omasta äidinkielestään ja sen rakenteesta.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- viestintärohkeuden ja –varmuuden kehittämistä ja erilaisten ilmaisutapojen harjoittelua
- oppii omien näkemysten esittämistä ja puolustamista ja muiden mielipiteiden arvioimista

Tekstinymmärtäminen

- lukukokemusten jakamista
- ymmärtävän ja arvioivan kuuntelemisen harjoittelua
- lukuprosessien hallinnan varmentamista
- kaunokirjallisuus elämysten antajana

- tekstin sisällön tiivistämistä

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- kirjoitetun kielen lause- ja virketajun kehittämistä ja oikeinkirjoituksen vakiinnuttamista, kappalejaon harjoittelua sekä selkeän ja sujuvan käsialan harjoittelua
- erilajisten tekstien kirjoittamista käsin ja tietotekniikkaa hyödyntäen
- ilmaisukeinojen monipuolistamista

Tiedonhankintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä
- muistiinpanojen tekemistä

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista
- runsaasti erilajisten lyhyiden tekstien käsittelyä
- mahdollisuuksien mukaan teatteri- ja elokuvakokemuksia ja niiden jakamista
- suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteeseen tutustumista

Kielen tehtävät ja rakenne

- harjoitellaan lauseenjäsenistä subjekti, predikaatti ja objekti
- suomen kielen sanastoon tutustumista: vastakohtat, synonyymit, homonyymit, yhdyssanat, lainasanat, johtaminen, murteet

7. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän kehittää viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun. Hän kehittyy puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

B. Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että oppilas harjaantuu tulkitsemaan ja arvioimaan lukemaansa ja kuulemaansa ja hankkimaan tietoa erityyppisistä lähteistä.

C. Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy niin, että oppilas harjaantuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia. Hän tottuu myös suunnittelemaan viestintäänsä ja etenemään tavoitteellisesti puhe- ja kirjoitustehtävissään.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Oppilaan tieto äidinkielestä ja sen rakenteesta karttuu. Hän tutustuu eri maiden klassikkokirjallisuuden ja monipuolistaa lukuharrastustaan.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustiedot

- viestintärohkeuden ja –varmuuden kehittämistä edelleen ja erilaisten ilmaisutapojen harjoittelua
- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta
- palautteen antamista ja vastaanottamista

Tekstinymmärtäminen

- selostavien, kuvailevien ja kertovien tekstityyppien tarkastelua kaunokirjallisuudessa
- silmäilevän, etsivän sekä sana- ja asiatarkan ja päättelevän lukutavan valinnan perusteita
- kaunokirjallisuus elämysten antajana
- tekstin sisällön tiivistämisen varmentamista

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- tavallisten jäsentelytapojen harjoittelua, jaksotus-, aloitus- ja päätäntätaidon varmentamista
- yleispuhekielen, kohteliaan kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- tekstin tuottamista omien elämysten, näkemysten ja mielikuvituksen pohjalta

Tiedonhallintataidot

- tietojen hankintaa erityyppisistä lähteistä ja tiedonhankinnan suunnittelua
- muistiinpanojen tekemistä

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- syvennetään sanojen luokittelua merkityksen ja taivutuksen mukaan
- omien lukutottumusten ja –taitojen kehittymisen seuraamista sekä arviointia
- kaunokirjallisten tekstien tulkintaa ja tarkastelua elämysten antajina ja näkemysten kehittäjinä
- kaunokirjallisuuden luokittelua pää- ja joihinkin alalajeihin
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen

8. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän kehittää edelleen viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun. Hän kehittyi tavoitteellisena puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

B. Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyi edelleen niin, että oppilas hankkii tietoa erityyppisistä lähteistä, tulkitsee ja arvioi lukemaansa ja kuulemaansa kriittisesti.

C. Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyi niin, että oppilas tottuu tuomaan esille ja perustelemaan näkemyksiään sekä kommentoimaan rakentavasti muiden ajatuksia. Oppilas myös suunnittelee viestintäänsä ottaen huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin kehittyi niin, että hän saa käsityksen siitä, miten media ja tekstit tuottavat mielikuvia, muokkaavat maailmankuvaa ja ohjaavat ihmisten valintoja. Oppilas saa lisää kokemuksia teatterin ja elokuvan ilmaisukeinoista. Oppilaan kirjallisuudentuntemus syvenee ja tieto omasta äidinkielestä ja sen rakenteesta lisääntyy.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- perustietoa vuorovaikutuksesta ja tekstien sisällöstä, rakenteesta ja ilmaisutavasta sekä niiden yhteydestä viestinnän tavoitteeseen, välineeseen ja viestintäsuhteeseen
- viestintärohkeuden ja –varmuuden vahvistamista, omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä

Tekstinymmärtäminen

- kulttuurissa keskeisten tekstilajien tunnistamista ja tekstien tarkastelua rakenteellisinä ja merkityksellisinä kokonaisuuksina
- tekstien verbaalisten, visuaalisten ja auditiivisten keinojen tarkastelua tekstien merkityksen rakentajina
- mielipideainesten, tekijän tavoitteiden ja keinojen tunnistamista

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- tekstien suuntaamista eri kohderyhmille ja erilaisiin viestintävälineisiin ja –tilanteisiin
- yleispuhekielen, kohteliaan kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- uusia maailmoja luovien fiktioiden tuottamista
- tekstintekoprosessien vakiinnuttamista

Tiedonhallintataidot

- muistiinpanojen tekemistä ja aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista esitykseksi

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- syvennetään tietoa lauserakenteista ja verbien taivutuksesta

- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista, runsaasti myös erilaisten lyhyiden tekstien käsittelyä
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen

9. vuosiluokka

Tavoitteet

A. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän varmentaa viestintävalmiuttaan ja tilannetajuun. Hän pyrkii ylläpitämään myönteistä ilmapiiriä ja tottuu toimimaan muut huomioon ottaen erilaisissa viestintäympäristöissä.

B. Taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä kehittyy niin, että oppilas tunnistaa erilaisia tekstityyppejä ja tekstilajeja ja osaa ennakoida, millaista luku-, kuuntelu- tai tiedonhankintatapaa tekstilaji ja tavoite edellyttävät.

C. Taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin kehittyy niin, että oppilas harjaantuu monipuoliseksi tekstien tekijäksi, joka osaa hyödyntää oppimaansa kielitietoa puhuessaan ja kirjoittaessaan.

D. Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee niin, että oppilas saa mahdollisuuksia avartaa esteettistä kokemusmaailmaansa: hänen eettinen tietoisuutensa vahvistuu ja hänen näkemyksensä kulttuureista laajenee. Oppilas kasvaa suvaitsevaiseksi erilaisia kielenpuhujia kohtaan. Tieto suomen kielen rakenteesta, vaihtelusta ja muuttumisesta monipuolistuu. Kirjallisuudentuntemus syvenee edelleen, ja oppilas oppii tuntemaan Suomen kirjallisuuden vaihteita.

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

- viestintärohkeuden ja –varmuuden vahvistamista, omien näkemysten esittämisen ja puolustamisen harjoittelua sekä ilmaisutapojen kehittämistä
- tehtävän mukaista etenemistä
- puheenvuorolajien monipuolistamista erityyppisissä tilanteissa
- puheenvuoron ajoittamista ja mitoittamista, kielimuodon valintaa, menettely ristiriitatilanteissa ja eriävien näkemysten hyödyntämistä
- omien viestintä- ja mediankäyttötottumusten sekä –taitojen arviointia

Tekstinymmärtäminen

- ohjaavien, pohtivien ja kantaa ottavien tekstityyppien tarkastelua asia- ja kaunokirjallisissa teksteissä
- median keinojen erittelyä ja vaikuttavuuden arviointia
- puheeseen, kirjoitukseen ja kuviin kätkeytyneiden näkemysten, arvojen ja asenteiden etsimistä ja arviointia

Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen

- yleispuhekielen, kohteliaan kuulijan huomioon ottavan ilmaisu- ja viestintätavan opettelua
- omien näkemysten kuvaamista suullisesti ja kirjallisesti
- tekstien ja työskentelyn tavoitteiden määrittelyä

Tiedonhallintataidot

- tiedonlähteiden luotettavuuden ja ymmärrettävyyden arviointia
- muistiinpanojen tekemisen ja yksinkertaisten lähdemerkintöjen opettelua, aineistojen valikointia, ryhmittelyä ja rakentamista tekstiksi

Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin

- perustiedot Suomen ja maailman kielitilanteesta ja käsitys kielidemokratiasta sekä äidinkielen merkityksestä
- suomen kielen vaihteita ja vaihtelua
- suomen kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteiden ominaisuuksia sekä vertailua muihin kieliin
- suomen kielen tilanteenmukaisen, sosiaalisen ja maantieteellisen vaihtelun sekä yleiskielen käytön perusteiden pohdintaa
- kirjallisen yleissivistyksen pohjan luomista: tietoa keskeisistä teoksista ja niiden kirjoittajista sekä Kalevalasta, kansanperinteestä ja Suomen kirjallisuuden päävaiheista
- tekstien tyylillinen pääjako: romanttisten, realististen ja modernististen tekstien tunto-merkkejä
- yhteisten ja valinnaisten kokonaisteosten lukemista ja erilajisten lyhyiden tekstien käsittelyä
- fiktion rakenteiden erittelyä luokkatasolle sopivia käsitteitä käyttäen

1.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Arviointi

Äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Äidinkielen ja kirjallisuuden arvioinnissa otetaan huomioon sekä oppimistulokset että oppilaan työskentely. Arvioinnin tehtävänä on myös auttaa oppilasta arvioimaan itseään oppijana.

Oppimistuloksien arvioinnissa kiinnitetään huomiota aineen monipuoliseen hallintaan ja tietojen ja taitojen kytkeytymiseen toisiinsa. Työskentelyssä arvioidaan ryhmätyötaitoja, vastuullisuutta, oma-aloitteisuutta ja kykyä pitkäjänteiseen työhön. Oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen edistymistä tuetaan kehittämällä oppilaan edellytyksiä arvioida itseään.

Arviointimenetelminä voidaan käyttää tuntityöskentelyn ja –aktiivisuuden havainnointia, kotitehtävien tekemisen seurantaa, kirjallisia tuotoksia, suullisia esityksiä, kirjallisia ja suullisia kokeita, keskustelua oppilaan kanssa ja palautteen antamista sekä oppilaan itsearviointia. Lisäksi kiinnitetään huomiota opiskeluasenteeseen.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa päättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttömahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja auditiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn

- pystyy käyttämään opetettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoissaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyylillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden pääajit, tekstien tyylillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsä kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

2. SUOMI TOISENA KIELENÄ

Oppilaat, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi eikä saame, saavat suomi toisena kielenä -oppimäärän (S2) mukaista opetusta. Nämä opetussuunnitelman perusteet on laadittu suomi toisena kielenä -opetukseen, joka vuosiviikkotunneiltaan vastaa suomi äidinkielenä -opetusta.

2.1 Opetuksen järjestäminen

S2-opetus toteutuu joko omassa suomi toisena kielenä -ryhmässä tai eriytettynä suomi äidinkielenä -oppitunneilla tai molempia tapoja yhdistäen. Lukujärjestyksellisesti suomi toisena kielenä -tunnit sijoitetaan samaan aikaan kuin äidinkieli ja kirjallisuus -oppitunnit. Suomi toisena kielenä ja muiden oppiaineiden välistä kilpailua on vältettävä.

Suomi toisena kielenä -ryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon oppilaan suomen kielen taito, mutta myös oppilaan ikä, sekä koulu- ja kokemustausta. Ryhmäkokoo ei saa ylittää 10 oppijan rajaa. Suomi 2 -opettajan asiantuntemusta ja ammattitaitoa tulee käyttää hyväksi ryhmää muodostettaessa.

Opetuksen tulee olla systemaattista ja jatkuvaa koko perusopetuksen ajan. Tällä järjestelyllä taataan oppilaalle mahdollisuus suomi toisena kielenä -oppimäärään jatko-opinnoissa. Näin varmistetaan esimerkiksi mahdollisuus kirjoittaa ylioppilastutkinnossa suomi toisena kielenä -koe suomi äidinkielenä -kokeen sijaan.

Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomi äidinkielenä -oppimäärää vain, jos hänen suomen kielen taitonsa on kaikilla kielen osa-alueilla suomea äidinkielenään puhuvan tasolla. Tämä on osoitettava testeillä, jotka on laadittu ikätasoa vastaaviksi. Siirtopäätöksessä on huomioitava myös edistyminen muissa oppiaineissa. Päätös tehdään yhdessä oppilasta opettavien opettajien ja huoltajien kanssa.

2.2 Opetuksen tavoitteet

Opetuksen päätavoite on, että oppilas saavuttaa mahdollisimman hyvän suomen kielen taidon kaikilla kielen osa-alueilla ja pystyy opiskelemaan täysipainoisesti kaikkia perusopetuksen oppiaineita. Näin hänellä on suomea äidinkielenään puhuvan kanssa samat mahdollisuudet jatko-opintoihin ja toimimiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Oppilaan oman äidinkielen taito on pohjana suomen kielen oppimiselle. Tukemalla oman äidinkielen opetusta oppilaalle annetaan mahdollisuus kasvaa kaksikieliseksi ja -kulttuuriseksi ihmiseksi. Suomea toisena kielenä opettavan tulee ottaa selvää oppilaan oman äidinkielen ja kulttuurin pääpiirteistä.

Tavoitteiden asettamiseen vaikuttavat

- oppilaan ikä
- oppilaan oman äidinkielen ja suomen kielen taito
- oppilaan koulutausta ennen Suomeen tuloa
- oppilaan kokemusmaailma
- oppilaan oman äidinkielen ja kulttuurin etäisyys suomen kieleen ja kulttuuriin

2.3 Oppimistasot ja kielen osa-alueet

Suomi toisena kielenä ei etene luokka-asteittain, vaan tasoittain. Tasot nojaavat Suomessa laadittuun sovellukseen asteikosta, joka sisältyy Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn *Kielen oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen* (liite).

Oppimisen tasoja on kolme

- taso A (noin 1-3 vuotta maahantulosta tai suomi toisena kielenä -opetuksen aloittamisesta)
- taso B (noin 3-5 vuotta edellisestä)
- taso C (noin viidestä vuodesta eteenpäin)

Jokaisella tasolla seurataan oppilaan kielen kehittymistä kaikilla kielen osa-alueilla, joita ovat

- kuullun ymmärtäminen
- puhuminen ääntäminen
- luetun ymmärtäminen
- kirjoittaminen

ja näihin olennaisesti liittyvät

- sanavarasto
- kielen rakenteet ja kielentuntemus

Yksilöllisistä tekijöistä riippuen tasojen kestot ovat viitteellisiä. Jokaisen oppilaan taso on arvioitava vuosittain.

Oppimistasojen tavoitteet

Oppimistasojen tavoitteet löytyvät liitteestä 1, kielitaidon tasojen kuvausasteikosta. Tavoitteita pitää soveltaa oppilaan ikätaso huomioiden.

2.4 Keskeiset sisällöt

Opetuksessa käytetään spiraalimaisuutta, jolloin jo opittua kerrataan, syvennetään ja laajennetaan vuosittain ikä- ja taitotaso huomioiden.

Suomalaislapsi hallitsee kouluun tullessaan mm. suomen perussanavaraston, kielen rakenteet ja ääntämisen. Hänellä on myös suomalainen kokemuspohja, jolle hän perustaa oppimisensa. Näin ei maahanmuuttajataustaisella oppijalla yleensä ole, vaikka hän olisikin syntynyt Suomessa. Häneltä ei siis voi odottaa näiden taitojen hallitsemista. Kielen perusta on rakennettava ennen soveltamista.

Osa opetuksen sisällöistä voidaan valita suomi äidinkielenä -oppimäärästä yhteistyössä luokanopettajan/aineenopettajan kanssa. Painotuksia, menetelmiä ja sisältöjä valittaessa on huomioitava oppijan erityispiirteet. Kaikkia suomi 2 -oppimäärän sisällön osa-alueita on opetettava tasapuolisesti.

Oppilaalle tärkeintä on sana- ja käsitevaraston laajuus. Tekstityypistä riippuen on sanoista ymmärrettävä jopa 80-90%, jotta tekstin sisältö avautuu. Opetuksessa on kiinnitettävä huomiota sana- ja käsitevaraston laajentamiseen ja syventämiseen.

Tilanteet ja aihepiirit, joista oppilaan tulee pystyä kommunikoimaan

- henkilökohtainen elämä, perhe, suku, ystävät; vuoden- ja vuorokaudenajat sekä sää; koti ja asuminen; koulu fyysisenä ympäristönä, oppitunnit, koulutoverit, opettajat ja muu henkilökunta; ruokailu ja puhtaus; ihmisen keho ja vaatetus; julkiset tilat ja palvelut, kuten kauppa, liikenne ja terveydenhoito; maaseutu- ja kaupunki; luonto; vapaa-aika, kulttuuri ja urheilu, matkailu; tiedotusvälineet
- eri oppiaineiden sanasto: sanavaraston laajentaminen, ylä- ja alakäsitteet
- juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri; leikit; suomalaiset merkkihenkilöt ja -tapahtumat; arjen perinne ja elämänmuoto

Sanaston erityispiirteet

- homonymia ja polysemia; samalla tai samannäköisellä sanalla voi olla eri merkityksiä (esim. kuusi, pitää)
- sanojen rektiot; tietty sana vaatii seurassaan olevalta sanalta tietyn sijamuodon (esim. rakastan sinua, pidän sinusta)
- sanojen yhdistäminen; perus- ja määriteosat, niiden järjestys, sanojen yhdistettävyyys
- sanojen johtamisen pääperiaatteet
- morfologiset säännöt; sanavartalot, johtimien, tunnusten, päätteiden, omistusliitteiden, liitepartikkelien tunnistaminen sekä yhdistäminen oikeassa järjestyksessä
- sanojen merkitykset fraaseissa
- sanojen tyylierot (esim. naama, kasvot)
- kulttuurisidonnaiset sanat; sanat jotka puuttuvat muista kielistä, sivumerkitykset

Rakenteet ja kielitieto

- äänneiden, rytmin, painotuksen ja intonaation tunnistaminen ja tuottaminen; kirjoitus- ja äännejärjestelmä ja niiden erityispiirteet suhteessa oppilaan omaan äidinkielen
- kielen rakenteista keskeisimmät; sanaluokat ja niiden taivuttaminen sekä taivutusmuotojen oikea käyttö; nimitystyytit ja verbityypit; sijamuodot ja niiden käyttö, verbien persoona- ja aikamuodot käyttöyhteyksissään sekä modukset ja niiden käyttö; lauseenjäsenten tunnistaminen; nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tunnistaminen; lausetyypit merkityksineen; välimerkit ja oikeinkirjoitus, sanojen lyhen-

täminen,

- tavu, sana, lause, virke; sidoksisuus; erilaisten tekstilajien päätyypit
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero; puhutun kielen vaihtelu esim. murteet, nuorisokie-
li
- suomi maailman kielten joukossa

Lukeminen ja kirjoittaminen

- suomen kielen kirjoitusjärjestelmä, kirjain-äänne-vastaavuus, äänteiden kestojen erottelu, tavutus, pien- ja suuraakkoset, tyyppikirjaimet
- mekaaninen, sujuva ja ymmärtävä lukutaito; lukutaidon strategioita kuten ennakointi, päättely sekä pääasioiden ja tukisanojen etsiminen tekstistä
- itsensä ilmaiseminen kirjoittamalla ikätasonsa mukaan
- tekstilajit ja kirjoittaminen erilaisiin tarkoituksiin, esimerkiksi viestien, kirjeiden ja tietopuolisten tekstien laadinta
- puhutun ja kirjoitetun kielen ero

Kertomusperinne, kirjallisuus, viestintäkasvatus

- ikäkauden ja kielitaidon mukaisesti sadut, lorut, sarjakuvat, kertomukset, runot, arvoitukset, sananlaskut, kaunokirjalliset otteet ja kokonaisteokset
- keskeiset kirjailijat ja heidän teoksensa sekä *Kalevala* ja Suomen kirjallisuuden päävaiheet
- mediatekstit, kuvalukutaidon alkeet, elokuva ja teatteri
- kirjaston käyttö, tieto- ja viestintätekniikka, televisio, radio, lehdistö, mainonta
- tiedonhankinta erityyppisistä lähteistä

Puheviestintä ja vuorovaikutustaidot

- puheviestinnän strategiat kuten kysyminen ja vastaaminen, myöntäminen ja kieltäminen, ohjeiden antaminen ja niiden ymmärtäminen, keskustelun aloittaminen, ylläpitäminen ja päättäminen, mielipiteen ilmaiseminen, kuulijan huomioon ottaminen sekä kuuntelijan palautekäyttäytyminen
- kulttuurisidonnaiset puheviestintätilanteet kuten tervehtiminen, puhutteleminen, esittäytyminen, kiittäminen, anteeksi pyytäminen ja puhelinkäyttäytyminen
- omien tunteiden, tarpeiden, tietojen ja mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen
- puuttuvan kielitaidon kompensoiminen esimerkiksi lähikäsitettä käyttämällä tai se-
littämällä
- neuvottelutaitojen kehittäminen ja rakentava keskusteleminen

Kielenopiskelutaidot

- oppikirjan ja sanakirjan käyttö, uusien sanojen ja rakenteiden omaksuminen ja käyttö omissa tuotoksissa, pari- ja pienryhmäkeskustelu puheviestinnän säännöllisenä harjoittelutapana, merkityksen päättely asiayhteydestä, suomen kielen vertaaminen omaan äidinkieleen, oman tuotoksen tarkkaileminen ja korjaaminen sekä oman kielitaidon arviointi

2.5 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki osa-alueet. Arvioidaan sitä, mitä on jo opittu, eikä kiinnitetä huomiota siihen, mitä on vielä oppimatta. Päättöarvioinnissa on otettava huomioon, että oppilaan kielitaitoprofiili voi olla hyvinkin epätasainen.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso luokalla 9 kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan: B1.1–B1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja suomalaisia tapoja
- ymmärtää ja osaa suhteuttaa suomalaisen kulttuurin arvoja omaan arvomaailmaansa
- ymmärtää monikielisyyden ja monikulttuurisuuden merkityksen ja arvostaa sitä

Kielenopiskelutaidot

Oppilas

- on tottunut säännöllisesti käyttämään kielten opiskelussa tehokkaiksi todettuja työtapoja
- tunnistaa oman oppimistyylinsä ja osaa hyödyntää sitä opiskelussa

3. TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI

Ruotsi on uusi viestintäväline, joka antaa valmiuksia toimia ruotsinkielisessä ympäristössä. Opetuksen tavoitteena on saada oppilas käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti ja ymmärtämään keskeisiä sisältöjä ruotsinkielisestä ja pohjoismaisesta kulttuurista.

Kielen hallinta edellyttää ääntämisen, sanaston, rakenteiden ja viestintästrategioiden tuntemista. Opetuksessa uusi tieto liitetään jo olemassa olevaan. Yhtäläisyydet ja eroavaisuudet äidinkieleen ja oppilaan jo tuntemiin vieraisiin kieliin otetaan huomioon. Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja. Hyvän kielitaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista harjoittelua.

3.1 Oppimisympäristön kuvaus

Kielten oppimisympäristön tulee olla turvallinen ja kannustava, puhumiseen ja luovuuteen rohkaiseva. Opetustilaa ja –välineitä voidaan käyttää joustavasti niin, että ne mahdollistavat erilaiset opetusmenetelmät ja työtavat. Kieliluokassa tulee olla ainakin piirtoheitin ja äänentoistolaitteet sekä mielellään myös tv- ja videolaitteisto ja tietokone. Lisäksi koulussa tulisi olla mahdollisuus tietokoneiden, internetin ja muun mediatekniikan käyttöön.

3.2 Aihekokonaisuudet ruotsin opiskelussa

Ruotsin kielen opetuksessa aihekokonaisuudet toteutuvat tekstien sisällöissä, monipuolisissa oppilaskeskeisissä työtavoissa sekä opusteknologian hyödyntämisessä.

1. Ihmisenä kasvaminen

Ruotsin opiskelussa ohjataan säännölliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn ja opitaan monipuolisia työtapoja, yhteistyötä ja toisen työn kunnioittamista. Oppilasta ohjataan itsearviointiin ja omien tavoitteiden asettamiseen. Suvaitsevaisuutta lisätään kulttuurituntemuksen avulla.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustutaan Pohjoismaihin ja yhteiseen kulttuuriperintöömme.

3. Viestintä- ja mediataito

Ruotsin opiskelussa viestintätaitojen harjoittelu on keskeisellä sijalla. Tutustutaan eri puhe- ja tekstityyppeihin.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Tutustutaan työelämään ja yhteiskunnan peruspalveluihin.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Tutustutaan ekologiseen elämäntapaan ja ohjataan oppilaita materiaalien säästävään käyttöön.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppitunneilla myötävaikutetaan turvallisen oppimisympäristön syntymiseen.

7. Ihminen ja teknologia

Tietotekniikkaa käytetään mahdollisuuksien mukaan avuksi ruotsin opiskelussa.

3.3 Ruotsi B-kielenä vuosiluokat 7-9 (B1),

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi kaikkein tavallisimmissa arkipäivän tilanteissa
- ääntämään ruotsia oikein
- ymmärtämään helppoa arkielämää käsittelevää tekstiä ja selkeää puhetta
- kirjoittamaan itseään koskevista asioista lyhyitä lauseita ja viestejä.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- perustietoja suomenruotsalaisista ja Ruotsista.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- työskentelemään vastuullisesti yksin, parin kanssa ja ryhmässä
- tekemään kotitehtävänsä säännöllisesti
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa ja etsimään siitä tietoa.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

Harrastuksia ja vapaa-ajan viettoa käsitellään kaikilla vuosiluokilla. Tilanteita ja aihepiirejä laajennetaan ja syvennetään aina seuraavalla luokalla. 7. luokalla käsitellään lisäksi

- lähiympäristö ja siihen kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- perustietoja suomenruotsalaisesta ja ruotsalaisesta elämänmuodosta.

Rakenteet

- verbin taivutus: preesens
- substantiivin taivutus ja käyttö
- adjektiivin perustaivutus ja käyttö
- persoonapronominit, omistusmuodot ja genetiivi
- prepositioita
- päälauseen sanajärjestys

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- kysymään ja vastaamaan itseään koskevissa yksinkertaisissa puhetilanteissa
- käyttämään kohteliaisuusfraaseja.

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi arkipäivän tilanteissa esim. käyttäessään julkisia palveluita
- ymmärtämään vaativampaa arkielämää käsittelevää tekstiä ja puhetta
- kirjoittamaan vastaavanlaisista asioista lyhyitä viestejä.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii 7. luokan tavoitteiden lisäksi

- joitakin perusasioita norjalaisesta elämänmuodosta.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii 7. luokan tavoitteiden lisäksi

- tarkkailemaan ja korjaamaan omaa tuotostaan.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

Aikaisemmin käsiteltyjen aihepiirien laajentamisen ja syventämisen lisäksi

- ostoksilla käynti
- matkustaminen
- julkisten palvelujen käyttöä
- perustietoja Ruotsista ja Norjasta

Rakenteet

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmin opittuja rakenteita ja niiden lisäksi

- imperatiivi
- imperfekti ja perfekti
- pää- ja sivulauseen sanajärjestys

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- selviytymään hyvin yksinkertaisista vuoropuheluista ja palvelutilanteista
- hyödyntämään palautetta vuorovaikutustilanteissa.

9. vuosiluokka**Tavoitteet****Kielitaito**

Oppilas oppii

- kommunikoidaan ruotsiksi nuoren elämänpiiriin kuuluvista asioista
- ymmärtämään monenlaisia nuoren elämästä kertovia helpohkoja tekstejä ja ydin-kohtia puheesta
- kirjoittamaan lyhyitä tekstejä nuoren elämänpiiriin liittyvistä aiheista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii 7. ja 8. luokan tavoitteiden lisäksi

- viestimään jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa
- perusasioita tanskalaisesta ja islantilaisesta elämänmuodosta.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii 7. ja 8. luokan tavoitteiden lisäksi

- korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- soveltamaan jo oppimaansa uusissa tilanteissa
- arvostamaan omaa kielitaitoaan ja käyttämään sitä rohkeasti.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet ja aihepiirit**

Aiemmin käsitellyjä tilanteita ja aihepiirejä laajennetaan ja syvennetään ja lisäksi käsitellään

- kouluelämää
- asumista maalla ja kaupungissa
- työelämää
- perustietoja Tanskasta ja Islannista

Rakenteet

Kerrataan ja vahvistetaan aiemmin opittuja rakenteita ja lisäksi

- pluskvamperfekti

- konditionaali
- att + infinitiivi
- sanajärjestys
- adjektiivien vertailu
- refleksiiviverbit

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- päättämään viestin sisältöä vihjeiden avulla
- korvaamaan puuttuvan ilmaisun toisin sanoin
- tavallista keskustelulle ominaista kieltä kuten mielipiteen ilmaisemista.

3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Ruotsin (B1) kielen arvioinnissa noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasosteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määriteltä taitotasokriteerit numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja -tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Kulttuuritaidot

Vieraat kielet, A-kielet

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten elämäntapojen ja kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas tuntee maamme suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden arkipäivän vuorovaikutusmuotoja ja ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön merkityksen.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

4. VIERAAT KIELET, A-KIELET

Vieraan kielen opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle ikäkauteen sopiva, käyttökelpoinen peruskielitaito ja perusopiskelutaidot, jotka ovat samalla hyvä lähtökohta vieraan kielen myöhemmälle opiskelemiselle ja harrastamiselle.

Vieras kieli on viestintäväline, jonka hallinta edellyttää ääntämisen, sanaston, rakenteiden ja viestintästrategioiden tuntemista. Opetuksessa uusi tieto liitetään jo olemassa olevaan. Yhtäläisyydet ja eroavaisuudet äidinkieleen ja oppilaan tuntemiin muihin kieliin otetaan myös huomioon.

Opetuksessa käytetään erilaisia työtapoja, jotka korostavat oppilaan aktiivista roolia. Hyvän kielitaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista harjoittelua.

4.1 Oppimisympäristön kuvaus

Kielten oppimisympäristön tulee olla turvallinen ja kannustava, puhumiseen ja luovuuteen rohkaiseva. Opetustilaa ja -välineitä voidaan käyttää joustavasti niin, että ne mahdollistavat erilaiset opetusmenetelmät ja työtavat. Kieliluokassa tulee olla ainakin piirtoheitin ja ääntöistolaitteet sekä mielellään myös tv- ja videolaitteisto ja tietokone. Lisäksi koulussa tulisi olla mahdollisuus tietokoneiden, internetin ja muun mediatekniikan käyttöön.

Englantia opiskellaan kaikille yhteisenä A1-kielenä Vihdin tuntijaon mukaisesti vuosiluokilla 3-9.

4.2 Englanti A-kielenä (A1), luokat 3-9

4.2.1 Aihekokonaisuudet englannin opetuksessa

Englannin kielen opetuksessa aihekokonaisuudet toteutuvat tekstien sisällöissä, monipuolissa, oppilaskeskeisissä työtavoissa sekä opetusteknologian monipuolisessa hyödyntämisessä.

1. Ihmisenä kasvaminen

Englannin opiskelussa ohjataan säännölliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn ja opitaan monipuolisia työtapoja, yhteistyötä ja toisen työn kunnioittamista. Oppilasta ohjataan itsearviointiin ja omien tavoitteiden asettamiseen. Suvaitsevaisuutta lisätään kulttuuritunteuksen avulla.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustutaan englannin kielialueen ja myös muiden maiden kulttuuri- ja tapatietouteen sekä englannin kielen eri variaatioihin. Kulttuurierojen tiedostaminen helpottaa suvaitsevaisuuden lisääntymistä.

3. Viestintä ja mediataito

Englannin opiskelussa viestintätaitojen harjoittelu on keskeisellä sijalla. Mediataitoja kehitetään tutustumalla eri tiedotusvälineisiin, viestintätekniisiin laitteisiin ja eri puhe- ja tekstityyppeihin.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäys

Tutustumalla yhteiskunnan perusrakenteisiin ja seuraamalla keskeisiä tapahtumia omassa maassa ja maailmalla kehitetään vastuullisuutta, aloitteellisuutta ja omatoimisuutta.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Käsitellään ympäristönsuojelua ja kestävää kehitystä ja oppilaita ohjataan ymmärtämään oman toiminnan merkitys esim. materiaalien säästäväisellä käytöllä.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppitunneilla myötävaikutetaan turvallisen oppimisympäristön syntymiseen ja rauhanomaisen ja väkivallattoman maailmankuvan edistämiseen.

7. Ihminen ja teknologia

Opetellaan itsenäistä tiedonhakua ja kriittistä suhtautumista tarjolla olevaan informaatioon.

4.2.2 Vuosiluokat 3-6

Kielen opetuksen alkaessa kolmannella luokalla, keskitytään aluksi kuullun ymmärtämiseen, toistamiseen ja soveltamiseen sekä suullisen kommunikaation harjoittamiseen. Kirjoitettua kielimuotoa käytetään suullisen harjoittelun tukena tilanteen mukaan. Opetus tulee integroida oppilaan omaan kokemuspiiriin kuuluviin tai opetuksessa jo käsiteltyihin sisältöihin ja teemoihin. Tutustutaan kulttuurien välisiin eroihin. Opetus on aluksi luonteeltaan toiminnallista ja leikinomaista.

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

- Oppilas tulee tietoiseksi kielestä ja sen merkityksestä.
- Oppilas kiinnostuu kielenopiskelusta ja elämästä erilaisissa kulttuureissa.
- Oppilas saa pohjaa kielenopiskelutaidoille.
- Oppilasta rohkaistaan käyttämään opiskelemaansa kieltä suullisesti erilaisissa tilanteissa.
- Opetetaan oppilaan omaan kokemuspiiriin kuuluvaa sanastoa ja aihepiirejä.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- kotiin, kouluun, tapoihin ja juhlapäiviin liittyviä asioita englantilaisen kielialueen kulttuurista

Opiskelustrategiat

Oppilasta ohjataan

- käyttämään oppimateriaaleja
- tekemään kotitehtävänsä säännöllisesti
- toimimaan parin kanssa ja pienryhmässä
- oppimaan monipuolisten menetelmien ja itsearvioinnin avulla.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet, aihepiirit ja sanasto**

- tervehtiminen, esittäytyminen, toivotukset ja hyvästely
- anteeksipyyttäminen
- pyytäminen, tarjoaminen ja kiittäminen
- perheenjäseniä
- koulusanastoa
- ruokia ja juomia, harrastuksia ja kehonosia
- eläimiä ja luontosanoja
- värejä
- viikonpäivät
- lukusanat 1-20, 30, 40...100
- verbejä ja adjektiiveja
- foneettisia merkkejä

Rakenteet

- itsestä ja toisesta kertominen *I'm... you're...*
- omistaminen *I have... he has...*
- osaaminen *can, can't*
- kysyminen kysymyssanoja
- käskeminen ja kieltäminen esim. *Stop! Don't run!*
- pronomineja *I, you, he, she, my, your, his, her*
- paikan ilmaiseminen prepositiot *in, on, under, behind*

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- tunnistamaan pääasioita helpoista lyhyistä puhutuista ja kirjoitetuista lauseista
- vastaamaan helppoihin henkilökohtaisiin kysymyksiin yksisanaisin lausein.

4. vuosiluokka

Vieraat kielet, A-kielet (englanti): Vuosiluokka 3

Vieraat kielet, A-kielet (englanti): Vuosiluokka 4

Tavoitteet

Edellisten lisäksi ja niitä laajentaen ohjataan kielen rakennetietoisuuden kehittymistä ja opitun aineksen soveltamista.

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuurien ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään oppikirjan sanastoa
- toimimaan parin kanssa ja pienryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet, aihepiirit ja sanasto

Edellisiä laajennetaan ja lisäksi

- ostaminen
- mielipiteiden ja tunteiden ilmaiseminen
- kuvailu
- ruokailu
- luvan kysyminen
- aika: kello, kuukaudet, vuodenaajat
- vaatteita ja kulkuneuvoja
- maita ja kieliä

Rakenteet

- itsestä ja toisesta kertominen persoonapronominit
- omistaminen *have got, has got*
possessiivipronomineja
's –genetiivi
- monikko säännöllinen monikko
epäsäännöllisiä monikkomuotoja
- ehdottaminen *let's*
- kysymys- ja kieltolauseita
- kellonajat
- aakkoset
- paikan ilmaiseminen

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- kirjoittamaan muutaman sanan mittaisia lauseita
- löytämään rajattua tietoa yksinkertaisista, hyvin lyhyistä teksteistä.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Laajennetaan ja vahvistetaan aiemmin opittua sanastoa ja aihepiirejä sekä siirrytään järjestelmällisempään rakenteiden opiskeluun.

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan laajemmin itsestään ja lähipiiristään
- kirjoittamaan lyhyen kuvauksen lähipiiriin kuuluvasta kohteesta.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- lisää kohdekulttuurista.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- oppii käyttämään itsenäisesti oppikirjaa ja sen sanastoa
- harjoittelee sanakirjan käyttöä
- oppii toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet, aihepiirit ja sanasto

Edellisiä laajentaen ja niiden lisäksi

- sairastaminen
- ravintolassa asioiminen
- matkailutilanteita
- haastattelu
- kotiaskareita
- kansallisuuksia

Rakenteet

- itsestä ja toisesta kertominen yleispreesens
kestopreesens
possessiivipronominit
persoonapronominien objektimuodot
- artikkelit *a, an, the*
- päivämäärät ja järjestysluvut

- paikan ilmaiseminen *there is/ there are*

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- tunnistamaan puheen ja kirjoitetun tekstin pääasiat tutuista, omaan kokemuspäiriin välittömästi liittyvistä aihepiireistä
- vastaamaan ja kysymään henkilökohtaisia perustietoja käsittelevässä puhetilanteessa.

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Edellisiä tavoitteita laajennetaan sekä ohjataan kohti itsenäisempää kielenopiskelua.

Kielitaito

Oppilas oppii

- viestimään kohdekielellä arkipäivän puhetilanteissa
- ymmärtämään arkielämää käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön
- kirjoittamaan lyhyen viestin lapsen kokemusmaailmaan liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa ymmärrettävästi.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omista tuotoksissaan
- arvioimaan itseään kielen opiskelijana.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet, aihepiirit ja sanasto

Edellisiä laajennetaan ja lisäksi

- asuminen maalla ja kaupungissa

Rakenteet

- imperfekti
- adjektiivien vertailu
- adverbejä

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- selviytymään kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuhelu- ja palvelutilanteista

- ymmärtämään pääkohdat ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä
- kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä ja muutamia yksilauseisia virkkeitä.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

4.2.3 Vuosiluokat 7-9

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- ikäkaudelleen sopivaa keskeistä sanastoa ja rakenteita
- ymmärtämään arkipäivän tavallisiin tilanteisiin liittyvää puhuttua ja kirjoitettua tekstiä.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- oppii viestimään sekä suullisesti että kirjallisesti arkipäivän tilanteissa
- syventää kohdekulttuurin tuntemustaan.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- monipuolisia työtapoja ja aktiivisuutta pari- ja ryhmätyöskentelyssä sekä kotitehtävien säännöllistä tekemistä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitoaan
- käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa kielitietoa.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- koti, koulu, perhe ja ystävät
- arkipäivän tilanteita
- vapaa-aika ja harrastukset
- ruoka ja vaatteet
- kielialueen maantuntemusta (Iso-Britannia)

Rakenteet

Alaluokilla opittujen rakenteiden kertaamisen ja vahvistamisen lisäksi

- perfekti ja pluskvamperfekti
- kestopuotoja
- persoonapronominien eri puotoja
- prepositioita
- artikkelien käyttö
- lauseen perussanajärjestys
- adjektiivien vertailu
- adverbeja

Viestintästrategiat

Oppilaskeskeisyys ja vuorovaikutustilanteet kehittävät viestintätaitoja.

Oppilas oppii

- selviytymään yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista.
- ottamaan osaa helppoon keskusteluun tutuista aiheista.

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- ymmärtämään jokapäiväistä, yleistietoa sisältävää, kuultua ja kirjoitettua selvästi jäsennettyä kieltä
- selviytymään suullisesti ja kirjallisesti arkipäivään liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- vertailemaan omaa ja kohdekulttuuria
- ymmärtämään erilaisia kulttuureja.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- hallitsee useita kielenopiskelulle tyypillisiä työtapoja
- oppii hyödyntämään tieto- ja viestintäteknikkaa esim. tiedonhankinnassa projekteissa
- osaa arvioida omaa kielitaitoaan sekä osaa muuttaa työskentelytapojaan tarvittaessa.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet ja aihepiirit**

- vapaa-aika ja harrastukset
- matkustaminen ja julkiset palvelut
- koulu
- terveys ja hyvinvointi
- kielialueen maantuntemusta (Yhdysvallat ja Kansanyhteisön maita)
- kulttuurien vertailua

Rakenteet

Aikaisemmin oppittujen rakenteiden kertaamisen ja vahvistamisen lisäksi

- futuuri
- 1. konditionaali
- liitekysymykset
- pronomineja
- adverbin vertailu
- muodolliset subjektit *there* ja *it*

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään eri kielenkäyttötilanteissa tarvittavia ilmaisuja
- päättämään viestin sisällön vihjeiden avulla.

9. vuosiluokka**Tavoitteet****Kielitaito**

Oppilas oppii

- ymmärtämään myös laajempaa, yleistietoa sisältävää, kirjoitettua, selvästi jäsennettyä tekstiä

- ymmärtämään pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta
- selviytymään jokapäiväisen elämän viestintätilanteissa ja tuottamaan selkeää kirjallista tekstiä.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- oppii viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla
- oppii arvostamaan omaa ja kohdekulttuuria
- saa valmiuksia kulttuurien väliseen suvaitsevaan kanssakäymiseen.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- hallitsee erilaisia kielen opiskelulle tyypillisiä työtapoja ja opiskelustrategioita
- osaa päätellä merkityksiä asiayhteydestä ja käyttää hyväksi äidinkielessä oppimiaan rakenteita
- työskentelee vastuullisesti oppimistavoitteiden saavuttamiseksi ja pystyy tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan päästäkseen tavoitteisiin.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- opiskelu
- työelämä
- ympäristön suojeleminen ja kestävä kehitys
- asuminen maalla ja kaupungissa
- perustietoja Suomesta
- kielialueen maantuntemusta
- kulttuurieroja
- tiedotusvälineet ja nuorisokulttuuri

Rakenteet

- Aikaisemmin opittujen rakenteiden kertaamisen ja vahvistamisen lisäksi
- infinitiivi ja ing-muoto
- apuverbien aikamuotoja
- epäsuora kysymyslause
- passiivi
- substantiivit ja artikkeleiden sekä muiden määreiden käyttöä

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- korvaamaan puuttuvan ilmaisun toisin sanoin
- hyödyntämään palautetta vuorovaikutustilanteessa.

4.2.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Englannin kielen arvioinnissa noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasoteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määritelty taitotasokriteerit numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja –tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	A2.2	B1.1	A2.2

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

4.3 Saksa A-kielenä (A2)

Vihdin kunnan A2-kieliohjelma päättyy. Vapaaehtoisen A2-kielen valinneet oppilaat voivat jatkaa kielen opintonsa loppuun. Nämä oppilaat aloittavat lukuvuonna 2006- 2007 seitsemännän vuosiluokan. Uusia opetusryhmiä ei enää perusteta.

4.3.1 Aihekokonaisuudet saksan opetuksessa

Saksan kielen opetuksessa aihekokonaisuudet toteutuvat tekstien aihepiireissä, pienissä projektitöissä, monipuolisissa oppilaskeskeisissä työtavoissa ja käytössä olevan opetusteknologian hyödyntämisenä.

1. Ihmisenä kasvaminen

Saksan opiskelussa oppilas oppii kehittämään opiskelutaitojaan pitkäjänteisesti sekä itseään ryhmän jäsenenä. Saksankielisen kulttuurin tuntemus avartaa oppilaan maailmankuvaa ja auttaa ymmärtämään tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden merkitystä.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Oppilasta ohjataan havainnoimaan saksankielisen kulttuurin merkitystä Euroopassa sekä oman ja saksankielisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja. Opiskelussa tuodaan esille tapa-kulttuurin merkitys saksalaisella kielialueella sekä pohditaan omaa tapakulttuuriamme.

3. Viestintä- ja mediataidot

Oppilas oppii viestimään eri viestintäympäristöissä ja hakemaan tietoa eri viestimistä. Opiskelussa tutustutaan eri viestintätekniisiin laitteisiin ja viestityyppeihin.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Saksan opiskelussa korostetaan oppilaan omaa aktiivisuutta päämääriensä saavuttamiseksi. Työelämään ja eri ammatteihin tutustutaan saksankielisen kulttuurin näkökulmasta.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Tutustutaan saksalaiseen jätteiden kierrätykseen ja ohjataan oppilaita ymmärtämään kestävä kehityksen periaatteita.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppitunneilla pyritään luomaan turvallinen oppimisympäristö ja myötävaikutetaan väkivallattoman maailmankuvan syntymiseen. Tutustutaan saksalaiseen liikennekulttuurin ominaispiirteisiin.

7. Ihminen ja teknologia

Ymmärretään teknologian tarjoamat mahdollisuudet saksan kielen ja kulttuurin opiskelussa

4.3.2 Vuosiluokat 4-6

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- tutustuu saksan kielen ääntämiseen ja kirjaimiin sekä kirjoitusasuun.
- oppii vastaamaan yksinkertaisiin kysymyksiin ja oppii esittämään kysymyksiä saksaksi.
- harjoittelee puhumaan ja kirjoittamaan saksaksi.

Kulttuuritaidot

- Vertaillaan oman ja saksan kielen kulttuurialuetta.
- Kerätään oppilaiden omia tietoja saksankielisistä henkilöistä ja saksan kielialueesta.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- oppii ottamaan vastuuta omasta työskentelystään ja oppii työskentelemään ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- lähiympäristö kuten koti ja perhe
- koulu
- itsestä ja harrastuksista kertominen
- tutustumista saksankieliseen kulttuuriin

Rakenteet

- lukusanat
- verbin preesens, *sein* ja *haben* -verbit
- substantiivin suku ja artikkeli
- kysymyssanoja
- *mein* ja *dein* -omistuspronominit
- *nein* ja *nicht* -kieltosanat

Viestintästrategiat

Oppilas osaa

- vastata yksinkertaisiin kysymyksiin ja löytää etsimänsä tiedon kirjoitetusta tekstistä.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- oppii kommunikoidaan lyhyesti eri viestintätilanteissa.
- harjoittelee arkipäivän keskeisiä kuullunymmärtämistilanteita.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tutustuu keskeisiin saksan kielen kulttuurialueen tapoihin ja juhliin.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- päättämään sanojen merkityksiä.
- käyttämään eri tiedonhankintavälineitä tiedonhaussa.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet ja aihepiirit**

- matkustaminen
- vapaa-aika ja harrastukset
- juhlat

Rakenteet

- s-genetiivi
- epäsäännöllisiä verbejä
- *sein* ja *ihr* -omistuspronominit
- käänteinen sanajärjestys
- yleisimmät apuverbit

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään nonverbaalista viestintää kommunikoinnissa ja oppii yleisimpiä fraaseja, joilla voi pyytää apua puhukumppanilta.

6. vuosiluokka**Tavoitteet****Kielitaito**

Oppilas oppii

- kommunikoidaan yleisimmissä arkipäivän tilanteissa.
- kirjoittamaan lyhyitä viestejä.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- toimimaan kohteliaasti kulttuurin edellyttämällä tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- oppii käyttämään saksan kieltä omista tuotoksistaan
- arvioi omaa työskentelyään ja kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- asiointi arkipäivän tilanteissa
- maaseudun ja kaupungin elämää
- tutustutaan saksankielisiin maihin ja opitaan kertomaan Suomesta

Rakenteet

- imperatiivi
- akkusatiivipronominit ja substantiivien akkusatiivi*
- substantiivin monikko
- datiiivipronominit ja substantiivien datiiivi
- tavallisimpia prepositioita
- säännöllisten verbien perfekti

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- laatimaan omia viestejä
- käyttämään itsenäisesti tiedonhankintavälineitä tekstien laatimisessa ja niiden tulkitsemisessä.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	A1.2	A1.3	A1.2

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

4.3.3 Vuosiluokat 7-9**7. vuosiluokka****Tavoitteet****Kielitaito**

Oppilas

- ymmärtää ikäisensä nuoren elämään liittyvää yksinkertaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- selviytyy arkipäivän yksinkertaisissa tilanteissa suullisesti.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee ja ymmärtää saksankieliseen kulttuuriin liittyviä tapoja.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- ilmaisee itseään rohkeasti saksan kielellä
- ottaa vastuuta työskentelystään yksin, parin kanssa ja ryhmässä
- tutustuu tieto- ja viestintäteknikkaan saksan kielen opiskelussa
- osaa arvioida omaa työskentelyään saksan kielen opiskelussa ja on tarvittaessa valmis muuttamaan sitä.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet ja aihepiirit**

- oma perhe
- vapaa-aika ja harrastukset
- kaupassa, kahvilassa ja puhelimesta asioiminen
- mielipiteen ja tunteiden ilmaiseminen ja niihin reagoiminen
- koulu

Rakenteet

Kerrataan

- preesens sekä modaaliapuverbit ja syvennetään perfektiä
- substantiivin nominatiivi ja akkusatiivi, syvennetään datiivia
- persoonapronominien nominatiivi ja akkusatiivi, syvennetään datiivia

Opitaan

- sivulauseen sanajärjestys
- adjektiivin vertailu
- eriävät yhdysverbit
- akkusatiiviprepositiot
- datiiviprepositiot
- teitittely

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- tarkkailemaan omaa kielenkäyttöään
- päättämään viestien sisältöä vihjeiden avulla.

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- ymmärtää jokapäiväiseen elämään liittyvää yksinkertaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- pystyy reagoimaan ymmärrettävästi jokapäiväiseen elämään liittyvissä suullisissa tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- toimii luontevasti kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää tieto- ja viestintätekniikkaa saksan kielen opiskelussa
- toimii aktiivisesti ja aloitteellisesti yksin, parin kanssa ja ryhmässä
- on tietoinen erilaisista kielten opiskelustrategioista.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- ravintolassa ja hotellissa asioiminen
- tien kysyminen ja neuvominen
- terveys ja hyvinvointi

- tiedotusvälineet

Rakenteet

Kerrataan

- sijamuodot
- sivulauseet
- sanajärjestys
- prepositioita

Opitaan

- vaihtoprepositiot
- konditionaali ja sen vastineet
- imperfekti ja tutustutaan pluskvamperfektiin
- imperatiivi
- adjektiivin taivutus
- järjestysluvat
- epäsuorat kysymyslauseet

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- korvaamaan puuttuvan ilmaisun toisin sanoen.

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- ymmärtää yleistietoa käsittelevää selkeästi puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- selviytyy suullisesti jokapäiväisissä kohtaamisissa ja palvelutilanteissa
- kykenee kirjoittamaan lyhyitä tekstejä tutuista aiheista.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- syventää saksan kielialueen kulttuurin ja historian tuntemustaan ja ymmärtää kulttuurien välisiä arvoeroja
- viestii luontevasti arkipäivän eri tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas osaa

- arvioida työskentelyään ja osaamistaan saksan kielen opiskelussa
- hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa saksan kielen opiskelussa
- tehdä pienen projektityön yksin tai ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- työelämä
- opiskelu
- kestävä kehitys

Rakenteet

Opitaan

- futuuri
- genetiivi
- heikot maskuliinit
- relatiivipronominit
- refleksiiviverbit
- passiivin preesens ja imperfekti
- maantieteellisiä nimiä

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- hyödyntämään palautetta vuorovaikutustilanteissa
- keskustelulle ominaisia ilmaisuja kuten puheenvuoron aloitus ja lopetus.

4.3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasosteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määritelty taitotasokriteerit numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja –tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	A2.1	A2.2	A2.1

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee

- kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

4.4 Ranska A-kielenä (A2), luokat 4-9

Vihdin kunnan A2-kieliohjelma päättyy. Vapaaehtoisen A2-kielen valinneet oppilaat voivat jatkaa kielen opintonsa loppuun. Nämä oppilaat aloittavat lukuvuonna 2006 –2007 seitsemännän vuosiluokan. Uusia opetusryhmiä ei enää perusteta.

4.4.1 Aihekokonaisuudet ranskan opetuksessa

Ranskan kielessä aihekokonaisuudet toteutuvat tekstien aihepiireissä, projektitöissä, oppilaskeskeisissä työtavoissa ja monipuolisessa opusteknologian hyödyntämisessä.

1. Ihmisenä kasvaminen

Ranskan opiskelussa opitaan toimimaan sekä itsenäisesti että ryhmän jäsenenä. Oppilasta ohjataan säännölliseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn ja itsearviointiin.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustutaan ranskankielisen kielialueen kulttuuri- ja tapatietouteen ja havainnoidaan oman ja ranskankielisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja.

3. Viestintä- ja mediataidot

Ranskan opiskelussa viestintätaitojen harjoittelu on keskeisellä sijalla. Opetuksessa pyritään viestimään eri viestintäympäristöissä ja hakemaan tietoa eri viestimistä.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Oppilaan vastuullisuutta, aloitteellisuutta ja omatoimisuutta pyritään kehittämään. Tutustutaan mm. työelämään ja eri ammatteihin ranskankielisen kulttuurin näkökulmasta.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Käsitellään ympäristönsuojelua ja kestävää kehitystä ranskalaisesta näkökulmasta. Oppilasta ohjataan ymmärtämään oman toiminnan merkitys esim. materiaalien säästäväisellä käytöllä.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppitunneilla luodaan turvallinen oppimisympäristö ja myötävaikutetaan väkivallattoman maailmankuvan syntymiseen. Tutustutaan ranskalaiseen liikennekulttuuriin.

7. Ihminen ja teknologia

Opetellaan itsenäistä tiedonhakua ja kriittistä suhtautumista tarjolla olevaan informaatioon.

4.4.2 Vuosiluokat 4-6

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- tutustuu ranskan kielen äänteisiin ja kirjoitusasuun (mm. intonaatio, elisio ja sidonta)
- oppii ymmärtämään helppoa ranskankielistä puhetta ja vastaamaan lyhyesti kysymyksiin
- harjoittelee puhumaan ja kirjoittamaan ranskaksi.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- perehtyy samanikäisten ranskalaisten lasten maailmaan ja vertaa sitä omaan ympäristöönsä.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- ottamaan vastuuta omasta työskentelystään (huolehtiminen läksyistä ja työvälineistä)
- työskentelemään yksin, pareittain ja erikokoisissa ryhmissä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- lähiympäristö
- perusvuorovaikutustilanteet

- tervehtiminen, itsestä ja perheestä kertominen, yksinkertainen kysyminen
- maaseudulla ja kaupungissa asuminen
- ostaminen
- kellonajat

Rakenteet

- perusluvut 0-40
- substantiiveja ja artikkeleiden käyttöä yksikössä ja monikossa
- persoonapronominit ja omistuspronomineja
- *être*-verbin taivutus
- harjoitellaan paikan prepositioita *à, en, dans, sur, sous, devant* ja *derrière*
- tutustutaan *voici, voilà, c'est* ja *il y a* –esittelyrakenteisiin

Viestintästrategiat

Oppilas

- löytää etsimänsä tiedon suullisesta ja kirjoitetusta ranskankielisestä tuotoksesta.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

- harjoitellaan lisää suullista ja kirjallista esitystä
- pääpaino on edelleen suullisessa työskentelyssä

Kulttuuritaidot

- tutustutaan keskeisiin ranskankielisen kulttuurialueen tapoihin ja juhliin

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii käyttämään

- oppikirjaa monipuolisesti (esim. sanaston käyttö)
- eri tiedonhankintavälineitä tiedonhaussa.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- koulu ja harrastukset
- ruokailutilanteet
- aika: kellonajat, kuukaudet, vuodenajat, päiväys
- lyhyen viestin kirjoittaminen
- matkustaminen, paikan ilmaiseminen ja kysyminen

Rakenteet

- 4. luokan rakenteita laajennetaan ja kerrataan

- adjektiivien taipuminen
- perusluvut 40-2000
- järjestysluvut
- ilmansuunnat
- säännöllisten *-er*-päätteisten verbien taipuminen preesensissä
- verbien *avoir, aller, faire, venir, dire, prendre, mettre ja pouvoir* preesens
- kieltolause
- aakkoset
- genetiivin muodostaminen
- kysyminen intonaation ja *est-ce que* -partikkelin avulla

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- ilmaisemaan oman mielipiteensä ja kysymään toisen mielipidettä.

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- ääntämään ranskaa niin että hänet ymmärretään oikein.
- omaksumaan ikäkaudelleen sopiviin viestintätilanteisiin liittyvää keskeistä sanastoa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- käyttäytymään ranskalaiselle kielialueelle ominaisella tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää ranskaa omissa tuotoksissaan
- arvioi omaa työskentelyään ja kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- koulu
- ihmisruumis; kivun ilmaiseminen (*avoir mal à*)
- kaupunki, Pariisin nähtävyyksiä
- rakennusten nimityksiä, tien kysyminen ja neuvominen
- maaseutu, eläinten nimiä
- ihmisten ominaisuuksia

- vapaa-ajanvietto
- maiseman kuvailu
- ranskalaisia kauppoja ja ruokakulttuuria

Rakenteet

- Edellisiä laajentaen ja kerraten
- *passé composé* suomen perfektin vastineena
- *passé composé* suomen imperfektin vastineena
- lähifutuuri
- demonstratiivipronominit
- lisää epäsäännöllisiä verbejä preesensissä
- säännöllisten *-re*-verbien preesens ja *passé composé*
- *le, la* ja *les* objektina

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- tulkitsemaan ja käyttämään nonverbaalista viestintää
- yleisimpiä fraaseja, joilla voi pyytää apua puhekumppanilta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
----------------------	-----------	----------------------	----------------

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

4.4.3 Vuosiluokat 7-9

Vieraat kielet, A-kielet (ranska): Vuosiluokka 7

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- ymmärtää ikäisensä nuoren elämään liittyvää yksinkertaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- selviytyy arkipäivän yksinkertaisissa tilanteissa suullisesti.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee ja ymmärtää ranskankieliseen kulttuuriin liittyviä tapoja.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- ilmaisee itseään ymmärrettävästi ranskan kielellä
- ottaa vastuuta työskentelystään yksin, parin kanssa ja ryhmässä
- osaa arvioida omaa työskentelyään ranskan kielen opiskelussa ja on tarvittaessa valmis muuttamaan sitä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- Ranska teollisuusmaana; työelämä ja työstä puhuminen
- ranskalaisten lomat ja eri lomista kertominen
- TV Ranskassa, keskustelua TV-ohjelmista
- eläinten kuvailemista
- arkitavaroiden nimityksiä
- kulkuvälineet, matkoista kysyminen ja niiden tilaaminen

Rakenteet

- partitiivi
- refleksiiviverbien preesens
- säännöllisten *-ir-*verbien preesens
- lisää epäsäännöllisiä verbejä preesensissä
- imperatiivi
- imperfekti
- *être*-apuverbi *passé composéssa*
- painolliset persoonapronominit

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- laatimaan pidempiä kirjallisia viestejä
- päättämään viestien sisältöä vihjeiden avulla.

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas ymmärtää

- yksinkertaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä useasta eri aihepiiristä
- yleis- tai asiatietoa sisältävää selkeää yleiskielistä puhetta ja tekstiä ja pystyy reagoimaan niihin ymmärrettävästi.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- toimii luontevasti kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- toimii aktiivisesti ja aloitteellisesti yksin, parin kanssa ja ryhmässä
- on tietoinen erilaisista kielten opiskelustrategioista.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- matkustaminen
- vaihto-oppilasvuosi Ranskassa
- ajokortin suorittaminen
- maantieteellistä sanastoa
- juhlapäivät
- nuorten ja aikuisten suhteet
- muotoja ja materiaaleja
- työsanastoa

Rakenteet

- kerrataan preesensmuotoja
- kerrataan imperfekti ja *passé composé*
- kerrataan painolliset persoonapronominit
- kerrataan imperatiivi
- kieltoilmaisut
- imperfektin ja *passé composé* ero
- adjektiivien vertailu

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- korvaamaan puuttuvan ilmaisun toisin sanoen
- tarkkailemaan omaa kielenkäyttöään.

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisista palvelutilanteista sekä kykenee kuvailemaan lähipiiriään.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- ymmärtää ranskan kielialueen monimuotoisuuden ja saa yleiskäsityksen Ranskan historiasta ja nyky-yhteiskunnasta.

Opiskelustrategiat

- oppilas osaa arvioida työskentelyään ja osaamistaan ranskan kielen opiskelussa
- oppilaalla on edellytykset tehdä projektityö itsenäisesti tai ryhmässä

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- sota ja rauha
- uutis- ja sanomalehtisanastoa
- ihminen ja ympäristö
- rikos ja rangaistus
- siirtolaisuus
- taidehistoriaa

Rakenteet

- futuuri
- opitaan lisää epäsäännöllisiä verbejä
- kerrataan omistuspronominit
- opitaan relatiivipronominit *qui* ja *que*
- kerrataan refleksiiviverbien preesens
- opitaan refleksiiviverbien *passé composé* ja imperatiivi

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- hyödyntämään palautetta vuorovaikutustilanteissa
- keskustelulle ominaisia ilmaisuja kuten puheenvuoron aloitus ja lopetus.

4.4.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasosteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määritelty taitotasokriteeri numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja –tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Tekstin ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	A2.1	A2.2	A2.1

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

5. VALINNAINEN KIELI (B2), luokat 8-9

Valinnaisen kielen opetus painottuu puheviestintään kaikkein tavallisimmissa arkipäivän tilanteissa ja on myös johdantona kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa. Valinnaisen kielen opetussuunnitelma on laadittu neljälle vuosiviikkotunnille. Vihdissä B2-kielenä voidaan opiskella saksaa ja ranskaa.

5.1 Saksa B-kielenä (B2), 8-9

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- oppii kommunikoimaan tavallisimmissa arkipäivän viestintätilanteissa
- oppii ääntämään ymmärrettävästi
- ymmärtää pääasiat helposta puhutusta ja kirjoitetusta kielestä.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee ja ymmärtää saksankieliseen kulttuuriin kuuluvia tapoja.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- ilmaisee itseään rohkeasti saksan kielellä
- osaa hyödyntää muissa kielissä oppimaansa saksan kielen opinnoissa.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- itsestä ja lähiympäristöstä puhuminen
- vapaa-aika ja harrastukset
- tavallisimpia arkipäivän viestintätilanteita (ostokset, ruokaileminen)

Rakenteet

- lukusanat ja kysymyssanat
- verbin preesens
- tavallisimmat apuverbit
- nominatiivi ja akkusatiivi

- päälauseen sanajärjestys

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- tunnistamaan pääasiat puheesta ja tekstistä
- löytämään kysytyn tiedon puheesta ja tekstistä
- tarkkailemaan omaa kielenkäyttöään.

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- selviytyy suullisesti ja kirjallisesti yksinkertaisissa viestintätilanteissa
- osaa tuottaa lyhyen viestin
- ymmärtää helpohkoa puhuttua ja kirjoitettua kieltä.

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1 – A1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta A1.2 – A1.3.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tutustuu lisää kielialueen kulttuuriin ja osaa verrata sitä suomalaiseen kulttuuriin.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- oppii arvioimaan omaa työskentelyään suhteessa annettuihin tavoitteisiin
- käyttää rohkeasti saksan kieltä.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- arkipäivän viestintätilanteet
- saksankielisen kulttuurin kielenkäyttö vuorovaikutustilanteissa, esim. teitittely

Rakenteet

- omistuspronominit
- perfekti
- sivulause
- datiivi

Viestintästrategiat

Oppilas oppii

- suunnittelemaan omia viestejä
- pyytämään puhekumppanilta apua epäselvissä suullisissa tilanteissa
- käyttämään kirjallisia apuneuvoja.

5.1.1 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasosteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määritelty taitotasokriteeri numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja –tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

<u>Kuullun ymmärtäminen</u>	<u>Puhuminen</u>	<u>Tekstin ymmärtäminen</u>	<u>Kirjoittaminen</u>
<u>A1.3</u>	<u>A1.2</u>	<u>A1.3</u>	<u>A1.2</u>

5.2 Ranska B-kielenä (B2), 8-9

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Kielitaito

Valinnaiset kielet, B-kielet (saksa): Vuosiluokka 8

Oppilas

- oppii kommunikoidaan tavanomaisissa puhetilanteissa, joissa puhekomppani voi auttaa
- oppii ääntämään ranskaa niin, että hänet ymmärretään oikein
- ymmärtää pääasiat helposta puhutusta ja kirjoitetusta kielestä.

Kulttuuritaidot**Oppilas**

- oppii käyttäytymään ja käyttämään kieltä ranskalaiselle kielialueelle sopivalla tavalla.

Opiskelustrategiat**Oppilas**

- ilmaisee itseään rohkeasti ranskan kielellä
- osaa hyödyntää muissa kielissä oppimaansa ranskan kielen opinnoissa.

Keskeiset sisällöt**Tilanteet ja aihepiirit**

- tervehdyksiä ja puhutteluja
- tapaamisia nuorten sekä aikuisten kesken
- itsestä ja harrastuksista kertominen
- aika: kello, kuukaudet, vuosiluvut, juhlapäivät
- perhe
- ruokailu
- ostoksilla ja kahvilassa

Rakenteet

- sanojen suku: maskuliini ja feminiini
- artikkeleiden käyttöä yksikössä ja monikossa
- lukusanat
- säännöllisistä verbeistä *-er*-päätteisten verbien preesenstaivutus
- kysymyslauseet
- persoonapronominit sekä yksikön omistuspronomininit
- tavallisimpia prepositioita

Viestintästrategiat**Oppilas oppii**

- tunnistamaan pääasiat helposta puheesta ja tekstistä
- löytämään tarvittavan tiedon helposta puheesta ja tekstistä
- käyttämään kirjallisia apuvälineitä.

9. vuosiluokka

Valinnaiset kielet, B-kielet (ranska): Vuosiluokka 8

Valinnaiset kielet, B-kielet (ranska): Vuosiluokka 9

Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas

- selviytyy suullisesti ja kirjallisesti yksinkertaisissa viestintätilanteissa
- osaa tuottaa lyhyen viestin
- ymmärtää helpohkoa puhuttua ja kirjoitettua kieltä.

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1.- A1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta A1.2 – A1.3.

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tutustuu lisää kielialueen kulttuuriin ja osaa verrata sitä suomalaiseen kulttuuriin.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- oppii arvioimaan omaa työskentelyään suhteessa annettuihin tavoitteisiin
- käyttää rohkeasti ranskan kieltä kykyjensä rajoissa.

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- arkipäivän viestintätilanteet (esim. puhelimesta puhuminen, matkalipun ostos)
- ranskan kielen kielenkäyttö vuorovaikutustilanteissa: kohteliaisuus ja teitittely
- tien neuvominen
- asuminen, kotiaskeet ja ateriointi
- Pariisin nähtävyyksiä
- kirjeen kirjoittaminen

Rakenteet

- lähifuturi
- adjektiivin paikka
- objektipronominit
- *venir de* – ja *être en train de* –rakenteet
- partitiivi
- adverbit
- refleksiiviverbin preesens
- monikon omistuspronomininit
- y-pronominaali
- *-er*-päätteisten verbien *passé composé*

Viestintästrategiat

Oppilas

- oppii suunnittelemaan omia viestejä
- osaa pyytää puhekumppanilta apua epäselvissä suullisissa tilanteissa.

5.2.1 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Noudatamme valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Kielten arvioinnin pohjaksi Opetushallitus on vahvistanut taitotasosteikot. Näihin perustuen on valtakunnallisissa opetussuunnitelmaperusteissa määritelty taitotasokriteeri numerolle kahdeksan (8). Oppilaan osaaminen arvioidaan näiden kriteerien pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedollisten ja taidollisten tavoitteiden saavuttamiseen kuullun ymmärtämisessä, puhumisessa, luetun ymmärtämisessä ja kirjoittamisessa.

Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tuotokset, tuntityöskentely, kotitehtävien suorittaminen, asennoituminen opiskeluun, opiskelutaidot ja –tottumukset sekä yhteistyökyky.

Lisäksi oppilaan suullisen kielitaidon kehittymistä arvioidaan suullista työskentelyä havainnoimalla sekä mahdollisten suullisten esitysten tai kokeiden avulla.

Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

<u>Kuullun ymmärtäminen</u>	<u>Puhuminen</u>	<u>Tekstin ymmärtäminen</u>	<u>Kirjoittaminen</u>
<u>A1.3</u>	<u>A1.2</u>	<u>A1.3</u>	<u>A1.2</u>

6. MATEMATIIKKA

Matematiikka on oppiaine, joka kehittää oppilaiden ajattelua, ongelmanratkaisukykyä sekä loogista päättelykykyä niin, että he suoriutuvat jokapäiväisen elämän matematiikan hallintaa edellyttävistä tilanteista. Matematiikan asioita ja käsitteitä syvennetään vuosittain pohjautuen aikaisemmin opittuun. Opittavan asian hallinta vaaditaan vuosiluokan tavoitteessa vasta riittävän harjoituksen jälkeen..

6.1 Oppimisympäristön kuvaus

Matematiikkaa opetetaan ja opiskellaan luokissa, joissa tulee olla matematiikan opetukseen tarkoituksenmukainen välineistö. Sopivat havaintovälineet ja viihtyisä fyysinen ympäristö sekä turvallinen opiskeluympäristö lisäävät osaltaan oppimismotivaatiota.

6.2 Aihekokonaisuudet matematiikan opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Vastuullisuuden ja työskentelytapojen opiskelua.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tietää, että on olemassa eri rahayksiköitä ja että maapallo on jaettu aikavyöhykkeisiin. Matematiikka on kansainvälinen yhteinen kieli.

3. Viestintä ja mediataito

Osaa esittää kirjallisesti ja suullisesti tekemiään ratkaisuja.
Osaa suhtautua kriittisesti esitettyyn tietoon.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Ymmärtää rahan arvon.
Ymmärtää, että matematiikka on monien muiden alojen työkalu.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Oppii arvioimaan omaa kulutustaan ja sen vaikutuksia ympäristöön.

6. Turvallisuus ja liikenne

Osaa arvioida vaaratilanteita

7. Ihminen ja teknologia

Osaa käyttää laskinta ja tietotekniikkaa matematiikan apuvälineenä.
Ymmärtää, että matematiikka on monien muiden alojen työkalu.

6.3 Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet 1. vuosiluokalle

Oppilas

- hallitsee laskutoimitukset lukualueelta 0-20

- tunnistaa ja osaa luetella luvut 0-100
- osaa laskea yksinkertaisia laskutoimituksia lukualueella 0-100
- osaa ratkaista yksinkertaisia ongelmatehtäviä
- tunnistaa ja nimeää geometrisia perusmuotoja
- osaa mitata pituuksia

Tavoitteet 2. vuosiluokalle

Oppilas

- osaa laskea yhteen - ja vähennyslaskuja lukualueella 0 – 1000
- tunnistaa, osaa luetella ja kirjoittaa luvut 0-1000
- osaa laskea kertolaskuja lukualueelta 0-5
- osaa päätellä ja ratkaista yksinkertaisia ongelmanratkaisutehtäviä
- osaa tunnistaa ja nimetä geometrisia muotoja
- tietää milloin eri mittayksiköitä käytetään ja osaa suorittaa yksinkertaisia mittauksia

Sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1. luokka	2. luokka
Luvut ja laskutoimitukset <ul style="list-style-type: none"> • lukumäärä, lukusana, numerosymboli • lukualue 0-20 (-100) • vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein • kymmenjärjestelmä • päässäälaskut • yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet • kymmenylitys • vihkotyö 	Luvut ja laskutoimitukset <ul style="list-style-type: none"> • lukualue 0-1000 • kymmenjärjestelmä • kymmenylityksen varmentuminen • päässäälaskut • allekkainlasku, lainaaminen, muistinumero • kertolaskun käsite • kertotaulut 0-5 (10) • jakolaskuun tutustuminen • yksinkertaisia murtolukuja konkreettisin välinein • varmennetaan vihkotyöskentelyä
Algebra <ul style="list-style-type: none"> • säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista • yksinkertaisia lukujonoja 	
Geometria <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaminen, nimeäminen, piirtäminen • suuntakäsitteet (yllä, alla, vas., oik. jne.) • geometriset perusmuodot (ympyrä, kolmio, nelikulmio) • geometriset kolmiulotteiset muodot (pallo, kuutio) • yksinkertaiset suurennokset ja peilaukset 	

<p>Mittaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • mittaamisen periaate • mittaustulosten arviointi • rahayksikkö (e, snt) • pituusyksiköt (m, cm) • aika (tasatunnit, puolet tunnit) 	<p>Mittaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään 1. luokan taitoja • pituusyksiköt • massa (kg, g) • tilavuus (l, dl) • pinta-ala toiminnallisesti hahmottaen • kellonajat (yli, vaille, digitaaliaika, h, min)
<p>Tietojen käsittely ja tilastot</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietojen kerääminen ja tallentaminen • yksinkertaisten diagrammien tekeminen ja lukeminen sekä johtopäätösten tekeminen 	

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 2. luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelmien ratkaisuisissa sekä esittämällä ja selittämällä niitä toisille oppilaille ja opettajalle
- pystyy tekemään perusteltuja päätelmiä ja selittämään toimintaansa ja osaa esittää ratkaisujaan konkreettisin mallein ja välinein, kuvin, suullisesti ja kirjallisesti
- osaa tehdä vertailua, muun muassa pituusvertailua, ja asettaa asioita järjestykseen, löytää asioille vastakohtia, luokitella asioita eri ominaisuuksien mukaan sekä ilmoittaa esineen sijainnin, esimerkiksi käyttämällä sanoja yläpuolella, alla, oikealla, vasemmalla, takana ja välissä; hän osaa vertailla joukkojen suuruuksia käyttäen sanoja enemmän, vähemmän, yhtä monta, paljon ja vähän, sekä kirjoittaa ja käyttää vertailun symboleja $>$, $=$ ja $<$.

Luvut ja laskutoimitukset sekä algebra

Oppilas

- tietää lukujen merkityksen määrän ja järjestyksen ilmaisemisessa, lukujen kirjoittamisen ja lukusuoraesityksen
- hallitsee lukujen hajottamisen ja yhdistämisen, vertailun, summien ja lukujonojen muodostamisen; hän tuntee parilliset ja parittomat luvut
- tuntee ja ymmärtää kymmenjärjestelmän paikkajärjestelmänä sekä osaa käyttää sitä
- ymmärtää yhteen-, vähennys-, kerto- ja jakolaskun sekä osaa soveltaa niitä arkitilanteissa
- osaa etsiä ratkaisuvaihtoehtojen lukumäärän yksinkertaisissa tapauksissa
- tuntee ja osaa esittää konkreettisilla välineillä yksinkertaisia murtolukuja, kuten yksi kahdesosa, yksi neljäsosa ja yksi kolmasosa.

Geometria

Oppilas

- tuntee perusmuodot tasokuvioista ja kappaleista, muun muassa nelikulmio, kolmio, ympyrä, pallo ja kuutio, sekä tietää geometrian peruskäsitteet: piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteyden yksinkertaisimpiin tasokuvioihin
- osaa käyttää yksinkertaisia peilauksia ja suurennoksia.

Mittaaminen

Oppilas

- osaa mitata yksinkertaisilla mittavälineillä ja tuntee keskeisimmät suureet, kuten pituus, massa, tilavuus ja aika
- osaa havainnoida tarpeellisen informaation yksinkertaisissa arkipäivän ongelmissa ja osaa käyttää matemaattisia tietojaan ja taitojaan niiden ratkaisemiseen.

6.4 Vuosiluokat 3-5

3. vuosiluokka

Tavoitteet

- Oppilas hallitsee lukujen luokittelua ja järjestelyä ja yksinkertaisia päässä-laskuja lukualueella 0 - 10 000
- Osaa kertotaulut 1 - 10 ja osaa kertoa allekkain yksinumeroisella luvulla
- Tuntee laskujärjestyssopimuksia ja osaa käyttää niitä
- Tuntee kellonajat ja osaa laskea yksinkertaisia aikalaskuja
- Osaa arvioida saamansa vastauksen oikeellisuutta
- Ymmärtää geometrisia käsitteitä, osaa mitata, vertailla ja tehdä laatumuunnoksia
- Osaa lukea ja tehdä yksinkertaisia taulukoita ja kuvaajia
- Saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa

Keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

- lukualue 0 – 10 000
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- laskualgoritmeja ja päässä-laskua
- kertolaskua allekkain yksinumeroisella kertojalla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- laskujärjestyssopimukset
- aika: min, h, d, a, lyhenteet
- sulkeiden käyttö
- kymmenjärjestelmä -käsitteen varmentaminen, tutustuminen 60-järjestelmään

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä.

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus
- peilauksia suoran ja pisteen suhteen, symmetria, yhtenevyys konkreetein välinein
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista, millimetri (mm)
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

4. vuosiluokka**Tavoitteet****Oppilas**

- hallitsee lukujen luokittelua, järjestelyä ja pääsälaskuja lukualueella 0 -1 000 000
- osaa kertoa allekkain kaksinumeroisella kertojalla
- ymmärtää kerto- ja jakolaskun välisen yhteyden
- osaa käyttää jakokulmaa, kun jakajana on yksinumeroinen luku
- osaa jakaa allekkain yksinumeroisella luvulla
- osaa laskea yhteen ja vähentää kaksi desimaalisilla desimaaliluvuilla
- osaa tehdä aikayksiköiden välisiä muunnoksia ja käyttää kalenteria
- osaa käyttää viivadiagrammia
- osaa peilata kuvioita suoran suhteen
- Saa onnistumisen kokemuksia matematiikan parissa

Keskeiset sisällöt**Luvut ja laskutoimitukset**

- lukualue 0-1 000 000
- laskualgoritmeja ja pääsälaskua
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskua kaksinumeroisella kertojalla
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- jakolaskun algoritmi ja yksinumeroinen jakaja
- jakolasku kerto- ja jakolaskun yhteyttä käyttäen; sisältöjako, ositusjako ja jaollisuus

- laskujärjestyssopimukset
- murtoluvun käsite
- 2-desimaalisten lukujen yhteen- ja vähennyslaskua
- aika: min, h, d, a, lyhenteet
- sulkeiden käyttö
- kymmen- ja 60-järjestelmän varmentaminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus
- mittakaavaan tutustuminen
- suunnikas, puolisuunnikas, lävistäjä, symmetria, symmetria-akseli
- suora-, terävä- ja tylppäkulma
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- mittayksiköiden käyttö, vertailua ja muuntamista
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen
- ympyrään liittyviä käsitteitä

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen
- viivadiagrammi

5. vuosiluokka

Tavoitteet

- Osaa laskea peruslaskutoimituksia kokonais-, murto- ja kolmidesimaalisilla luvuilla
- Ymmärtää negatiivisen luvun käsitteen
- Hallitsee jakamisen algoritmin kaksinumeroisella luvulla
- Osaa laskea kolmion, neliön ja suunnikkaan pinta-aloja ja piirejä
- Osaa tunnistaa ja mitata erilaisia kulmia
- Hallitsee ympyrään liittyviä käsitteitä ja laskuja
- Hallitsee pinta-alan ja massan yksiköitä ja osaa tehdä yksikönmuunnoksia
- Ymmärtää käsitteen keskiarvo ja osaa käyttää sitä
- Osaa käyttää matemaattisia käsitteitä ongelmanratkaisussa
- Saa onnistumisen elämyksiä matematiikan parissa

Keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

- lukualue 0 – 100 000 000
- laskualgoritmeja ja päässä-laskua
- lukujen luokittelua, järjestämistä
- kertolaskuja
- laskutoimitusten tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen
- 3-desimaalinen luku
- murtolukujen muunnokset
- peruslaskutoimitukset kokonais-, murto- ja desimaaliluvuilla
- jakolaskun algoritmi, kaksinumeroinen jakaja
- laventaminen, supistaminen
- laskujärjestyssopimukset
- aika
- sulkeiden käyttö
- kymmen- ja 60-järjestelmän varmentaminen

Algebra

- lausekkeen käsite
- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen
- säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
- yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsiminen päättelämällä

Geometria

- suurennoksia ja pienennöksiä, yhdenmuotoisuus ja mittakaava
- mittaamisen periaatteen vahvistaminen
- kolmion neliön ja suunnikkaan pinta-alat
- kulman mittaus, terävä- ja tylppäkulma
- oiko- ja täyskulma
- monikulmiot; tutkiminen, luokittelu
- ympyrä; säde, halkaisija, piiri
- yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat
- kuvioden ja kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen
- pinta-alan yksiköt, massan yksiköt + muunnoksia, mittayksikköjärjestelmä
- mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

- koordinaatisto
- taulukoiden tulkinta
- keskiarvon käsite ja laskeminen
- kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä
- tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppi-arvon ja mediaanin käsitteiden pohjustaminen

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisuisissa ja esittämällä niitä monipuolisesti välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruomalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitseman kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukujonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometrinen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittaustuloksen suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaustuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdollottoman ja varman tapauksen.

6.5 Vuosiluokat 6-9

6. vuosiluokka

Tavoitteet

- Oppilas ymmärtää matemaattisia käsitteitä ja sääntöjä
- Osaa käyttää matematiikkaa arkielämän ongelmien ratkaisuisissa
- Hallitsee peruslaskutoimitukset luonnollisilla luvuilla ja desimaaliluvuilla
- Ymmärtää desimaaliluvun ja murtoluvun yhteyden
- Ymmärtää prosentin käsitteen
- Osaa jaollisuussäännöt
- Osaa tulkita yksinkertaisia funktioita ja diagrammeja
- Osaa tunnistaa ja nimetä tasokuviot
- Tunnistaa kolmiulotteisia kappaleita
- Saa onnistumisen elämyksiä matematiikan parissa

Keskeiset sisällöt

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mitaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys ja erehdys
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä

Luvut ja laskutoimitukset

- luonnolliset luvut, kokonaisluvut
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- aikalaskut, aikaväli
- luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla
- prosenttiluvun ja prosenttiarvon laskemista

Funktiot

- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen

Geometria

- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- suorakulmaisen särmiön tilavuuden ja pinta-alan laskeminen

Todennäköisyys ja tilastot

- diagrammien tulkinta

7. vuosiluokka**Tavoitteet**

- Oppii luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- Osaa käyttää mallintamista matemaattisten ongelmien ratkaisussa
- Hallitsee vastaluvun, itseisarvon ja käänteisluvun käsitteet sekä rationaalilukujen laskutoimitukset
- Osaa arvioida saamansa tuloksen oikeellisuutta
- Osaa esittää lukuparin koordinaatistossa
- Osaa siirtää kuvioita tasossa
- Hallitsee geometrista piirtämistä
- Tunnistaa säännölliset monikulmiot
- Tuntee kahden kulman välisiä yhteyksiä
- Hallitsee potenssi- ja neliöjuurilaskuja

Keskeiset sisällöt**Ajattelun taidot ja menetelmät**

- loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, systemaattinen yritys ja erehdys
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- rationaaliluvut, reaalityluvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- aikalaskut, aikaväli

- murtolukujen supistaminen ja laventaminen ja desimaaliluvun esittäminen murtolukuna
- kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla ja murtoluvuilla
- lausekkeiden sieventäminen
- pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö
- potenssi, eksponenttina kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimitukset neliöjuurella

Algebra

- muuttuja-käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- potenssilauseke ja sen sieventäminen

Funktiot

- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon

Geometria

- säännölliset monikulmiot
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- geometrista konstruointia
- yhtenevyyskuvaus: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- kulmien välisiä yhteyksiä
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä

8. vuosiluokka

Tavoitteet

- Oppii luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan matematiikassa
- Oppilas tuntee riippuvuuden käsitteen ja osaa soveltaa sitä
- Ymmärtää matemaattista tekstiä ja osaa tuottaa sitä
- Osaa sieventää polynomilausekkeita ja laskea polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskuja
- Osaa jatkaa lukujonoa ja pystyy perustelemaan lukujonon lainalaisuuden
- Osaa jakaa luvun alkutekijöihinsä
- Osaa muodostaa ja ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- Osaa laskea tasokuvioiden piirit ja pinta-alat sekä käyttää Pythagoraan lausetta
- Hallitsee yhdenmuotoisuuden käsitteen ja osaa käyttää mittakaavaa

Keskeiset sisällöt

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mitaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- vääräksi osoittaminen, suora todistus
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- suhde ja verrannollisuus

Algebra

- lauseke ja sen sieventäminen
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- yhtälö
- ensimmäisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen
- epäyhtälö, määrittelyjoukko, ratkaisujoukko
- verranto
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

Funktiot

- suoraan ja kääntäen verrannollisuus

Geometria

- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- ympyrä
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- yhdenmuotoisuus
- Pythagoraan lause

9. vuosiluokka**Tavoitteet**

- Oppilas osaa tuottaa matemaattista tekstiä ja muokata sitä
- Osaa ilmaista ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustella toimintaansa ja päätelmiään
- Osaa käyttää yhtälöitä ongelmanratkaisussa
- Hallitsee prosenttilaskennan ja osaa soveltaa sitä käytännön elämässä
- Ymmärtää funktion käsitteen ja osaa tulkita funktion kuvaajia sekä piirtää lineaarisen funktion kuvaajan
- Osaa laskea avaruuskappaleiden pinta-aloja ja tilavuuksia

- Osaa käyttää trigonometriaa apuna suorakulmaisen kolmion osien laskemisessa
- Tuntee todennäköisyyden käsitteen ja osaa laskea yksinkertaisia klassisen todennäköisyyden laskuja
- Osaa soveltaa erilaisia menetelmiä tiedonhankintaan ja esittää sitä käyttökelpoisessa muodossa
- Osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä ja mediaanin

Keskeiset sisällöt

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mitaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- vääräksi osoittaminen, suora todistus
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- lausekkeiden sieventäminen
- prosenttikäsitteen vahvistaminen, prosenttilasku

Algebra

- yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- funktion kuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- lineaarinen funktio

Geometria

- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen.

Todennäköisyys ja tilastot

- todennäköisyyden käsite
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- keskiarvon, tyyppiä ja mediaanin määrittäminen
- hajonnan käsite
- diagrammien tulkinta
- tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa

6.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Arvioinnissa noudatetaan Vihdin kunnan yhteisiä oppilasarvioinnin ohjeita ja hyvän osaamisen kriteereitä.

Arvioinnin kohteita:

- tuntiosaamisen seuraaminen
- kotitehtävien suorittaminen
- päässälaskukokeet
- diagnostiset ja summatiiviset kokeet
- erilaiset projekti- ja tutkimustehtävät
- oppilaan itsearviointi

Arvioinnin muotoja:

- suullinen palaute
- kirjallinen arviointi
- oppilaan itsearviointi
- todistukset

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta

- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai päättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mitayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

7. YMPÄRISTÖ- JA LUONNONTIETO

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuudeksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta.

7.1 Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- tarkastellaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
- opetellaan vastuunottamista opiskelusta
- opetellaan toimimaan ryhmän jäsenenä

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- tarkastellaan kotiseutua, omaa maakuntaa, Suomea ja Pohjoismaita
- pyritään ymmärtämään vieraita kulttuureita

Viestintä ja mediataito

- opetellaan tiedon hakemista, ymmärtämistä ja soveltamista
- rohkaistaan oman mielipiteen muodostamiseen ja kriittiseen suhtautumiseen erilaisiin lähdemateriaaleihin

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- ohjataan oppilasta käyttämään omia kykyjään ja taitojaan monipuolisesti sekä suunnittelemaan ja arvioimaan omaa työtään

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- tiedostetaan vastuu lähiympäristöstä, velvollisuudet ja oikeudet
- tiedostetaan terveellisten elintapojen merkitys fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin
- ohjataan tiedostamaan arkipäiväisten toimien merkitys kestävässä elintapana

Turvallisuus ja liikenne

- ohjataan oppilasta turvalliseen liikkumiseen koulun ja kodin välillä sekä retkikohdeiden ja koulun välillä
- ohjataan oppilaita turvalliseen työskentelyyn
- pyritään koulun ja kodin yhteistyöhön turvallisuuden edistämiseksi
- ohjataan tiedostamaan fyysisen koskemattomuuden merkitys

Ihminen ja teknologia

- käytetään erilaisia teknisiä välineitä opetuksessa ja oppimisessa
- perehdytään nykyiseen viestintäteknologiaan

7.2 Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet 1. vuosiluokalle

Oppilas

- oppii tuntemaan luontoa ja omassa elinympäristössään tapahtuvia muutoksia eri vuodenaikoina
- tunnistaa ja osaa kuvailla lähiympäristön yleisimmät kasvit ja eläinlajit
- oppii havainnoimaan luonnonilmiöitä
- oppii vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviä käsitteitä
- hahmottaa maaston eroja ja ymmärtää yksinkertaisten karttojen ilmaisuun liittyviä käsitteitä
- osaa havainnoida sää- ja lämpötilojen muutoksia
- ymmärtää ihmisen kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin
- oppii terveelliseen elämäntapaan vaikuttavia tekijöitä
- sisäistää yhteisten sääntöjen tärkeyden ja oppii toisten huomioonottamista
- osaa käyttäytyä turvallisesti liikenteessä

Tavoitteet 2. vuosiluokalle

Oppilas

- oppii havainnoimaan ja tutkimaan eri eliöiden elinympäristöjä
- tunnistaa ja osaa kuvailla lähiympäristön yleisimmät sienilajit
- osaa tarkastella, havainnoida ja jäsentää luonnonympäristön ja ihmisen rakentaman ympäristön eroja
- osaa tarkastella erilaisia karttoja ja tietää tutuimpia karttamerkkejä
- oppii lämpöilmiöiden tutkimista ja osaa mitata lämpötiloja

- oppii luontoa säästävää toimintaa ja kierrätyksen periaatteita
- hahmottaa ihmisen kehon osat sekä kasvun ja kehityksen vaiheet
- tietää, miten toimia hätätilanteissa ja hallitsee yksinkertaiset ensiaputoimet
- osaa käyttäytyä turvallisesti ja välttää vaaratilanteita liikenteessä

Sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1. luokka	2. luokka
<p>Eliöt ja elinympäristöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • eloton – elollinen • luonto eri vuodenaikoina • erilaisten elinympäristöjen (piha, puisto) havainnoiminen • oman lähiympäristön tavallisimpien kasvi- ja eläinlajien tunnistaminen ja kuvaileminen 	<p>Eliöt ja elinympäristöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään 1. luokan tietoja • eliöiden erilaiset elinympäristöt (pelto, metsä, niitty) • eliöiden tutkiminen ja havainnointi • oman lähiympäristön sienilajien tunnistaminen ja kuvaileminen
<p>Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana</p> <ul style="list-style-type: none"> • oman lähiympäristön luonnonilmiöiden havainnoiminen ja tutkiminen • vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviin käsitteisiin tutustuminen (aika) • yksinkertaisiin karttoihin tutustuminen 	<p>Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonympäristön ja ihmisen muovaaman ympäristön havainnoiminen ja jäsentäminen • ympäristön muutosten tarkasteleminen • vuorokauden- ja vuodenaikoihin liittyviin käsitteisiin tutustuminen (avaruus) • erilaisiin karttoihin tutustuminen
<p>Ympäristön aineita ja ilmiöitä</p> <ul style="list-style-type: none"> • veden ominaisuuksien ja olomuodon muutosten tutkiminen alustavasti • lämpöilmiöihin tutustuminen (säätilat, lämpömittari) • ympäristöstä huolehtiminen, roskaaminen • yksinkertaisia laitteita 	<p>Ympäristön aineita ja ilmiöitä</p> <ul style="list-style-type: none"> • lämpöilmiöiden tutkiminen (lämpötilan mittaaminen) • arkielämään kuuluvien aineiden ja esineiden tutkiminen sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys • ympäristöstä huolehtiminen • yksinkertaisia laitteita
<p>Ihminen ja terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteittäin (rakenne, elintoiminnot, elämänkaari) • omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset 	<p>Ihminen ja terveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisen kasvun ja kehityksen vaiheet syventäen • sairastaminen ja yleisimpiä lasten ja nuorten sairauksia • toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet

	<ul style="list-style-type: none"> • henkinen hyvinvointi ja mielenterveys (perhe, ystävyys, tunteet ja niiden tunnistaminen, vuorovaikutus)
<p>Turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen • kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen • oman koulun turvallisuus • turvallinen liikennekäyttäytyminen • vaaratilanteiden, koti- ja vapaa-ajan tapaturmien välttäminen • rahan käyttäminen ja toisen omaisuuden kunnioittaminen 	<p>Turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • syvennetään 1. luokan taitoja ja tietoja

7.3 Vuosiluokat 3-4

3. vuosiluokka

Kolmannen luokan ekosysteeminä piha ja lähiympäristö sekä järvet ja lammet

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti itseään suojellen ja muita huomioiden sekä noudattamaan annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista

- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyvää sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

Sisällöt

Eliöt ja elinympäristö

- erilaisten elinympäristöjen havainnoiminen: piha ja lähiympäristö sekä järvien ja lampien eliöstö
 - kasvien ja eläinten tunnistaminen
 - kasvien sopeutuminen elinympäristöön
 - eläinten elintavat ja elämänvaiheet
 - lemmikkieläimet

Suomen maantieto

- kotiseutuni Vihti ja Uusimaa
 - luonnonympäristö
 - rakennettu ympäristö
 - elinkeinot
- karttataidot
 - karttamerkit
 - pääilmansuunnat
 - maiseman hahmottaminen
- Suomen luonnonolot ja maisema-alueet
- Suomen elinkeinot

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

- veden ominaisuudet ja kiertokulku
- vesien suojelu

Terveystieto ja turvallisuus

- hyvät tavat ja toisten huomioiminen
- kiusaamistilanteet ja niiden ratkaisukeinoja
- turvallinen koulu, säännöt ja sopimukset
- liikennekäyttäytyminen

4. vuosiluokka

Neljännän luokan ekosysteeminä metsä

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti ja itseään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä.

- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- liikkumaan luonnossa, hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä
- tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja

Sisällöt

Metsän elinympäristö

- keskeisen eliölajiston tunnistaminen, ohjattu kasvien kerääminen
- metsätyypit
- ravintoketjut
- jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet
- tarkkailua ja tutkimuksia metsässä
- eläinten ja kasvien lisääntyminen

Pohjoismaat ja Baltia

- karttataidot:
 - janamittakaava
 - erilaisten karttojen laatiminen
 - Pohjois-Euroopan hahmottaminen
- Pohjoismaihin tutustuminen
- Baltiaan tutustuminen

Ympäristön ilmiöitä

- palaminen
 - paloturvallisuus
- lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- magnetismiin tutustuminen
 - kompassi
- sähköiset ilmiöt
 - hankaussähkö
 - tutustuminen virtapiiriin

Terveystieto ja turvallisuus

- ihminen ja terveys
 - keho, kasvun ja kehityksen pääpiirteet
 - omaan terveyteen vaikuttaminen
 - hygienia, riittävä lepo, liikunta
 - lasten sairauksiin tutustuminen
 - yksinkertaiset ensiaputoimet ja toimiminen hätätilanteissa
 - henkinen hyvinvointi, tunteiden tunnistaminen
- turvallinen koulu, säännöt ja sopimukset
- hyvät tavat
- liikenneturvallisuus

7.4 Arviointi ja kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta

Ympäristö- ja luonnontiedon arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita sekä Vihdin kunnan yhteisiä oppilasarvioinnin ohjeita ja hyvän osaamisen kriteereitä.

Ympäristö- ja luonnontiedon arvioinnissa keskeisinä osa-alueina ovat kyseisille oppiaineille ominaiset työskentelytaidot sekä tiedon hankinta- ja käsittelytaidot.

Ympäristö- ja luonnontieto mainitaan 1.-2. luokan todistuksessa oppiaineluettelossa, 3. ja 4. luokalla oppiaine arvioidaan. Arvioinnissa huomioidaan ympäristö- ja luonnontiedolle ominaiset työtavat, jotka on mainittu oppiaineen tavoitteissa ja hyvän osaamisen kuvauksessa.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas osaa

- tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin
- kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita, eliöitä ja ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää, kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan, ja osaa kuvata eri elinympäristöjen piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärankaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata, kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää, mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana.

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten luuppia, kelloa, pituusmittoja ja lämpömittaria, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja, ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia sekä veden olomuodon muutoksia ja kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia ja tupakka- ja alkoholituotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä.

Ihminen ja terveys

Oppilas

- tunnistaa kasvun ja kehityksen sekä elämänkulun eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja

- tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia: vuorokausirytmii, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokaileminen, päivittäinen liikunta, oikeat työkentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen
- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja ja osaa hyllyttää tai hakea apua tarvittaessa.

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotun kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen ja tietää ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikä kautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vesillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovittuja ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa.

8. BIOLOGIA JA MAANTIETO

Biologia on oppiaine, jonka kohteina ovat eliöt ja niiden elintoiminnot. Se tutkii ekosysteemejä eli ympäröivää luontoamme sekä ihmisen vaikutusta siihen. Ymmärtämällä luonnon monipuolisuutta ja monimuotoisuutta voimme edetä kestäväen tulevaisuuden tiellä ja ymmärtää ihmisen olevan pieni osa laajempaa luontokokonaisuutta.

Maantieto on oppiaine, joka yhdistää luonnontieteellisen ja yhteiskunnallisen ajattelun. Maantiedolla on keskeinen asema oppilaiden maailmankuvan muodostumisessa. Maantieto kehittää oppilaan kykyä tarkastella maapallolla esiintyvien luonnon muutosten syy-seuraussuhteita ja ihmisen toimintojen merkitystä niissä sekä ohjaa seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maailmassa ja arvioimaan niiden vaikutuksia luonnolle ja ihmisen toiminnalle.

8.1 Oppimisympäristön kuvaus

Biologian ja maantiedon opiskelussa keskeisimmät lähestymistavat ovat havainnointi, ongelma-keskeisyys sekä asioiden syy-seuraussuhteiden tarkastelu. Työskentely tapahtuu ohjatusti keskustellen, itsenäisesti, paritöinä ja pienissä ryhmissä. Opiskeluilmapiiri pyritään luomaan rauhalliseksi ja turvalliseksi.

8.2 Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- tarkastellaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä
- opetellaan vastuunottamista opiskelusta
- opetellaan toimimaan ryhmän jäsenenä

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- perehdytään erilaisiin kulttuureihin
- pyritään ymmärtämään kulttuurien globaalisuutta

Viestintä ja mediataito

- opetellaan tiedon hakemista, ymmärtämistä ja soveltamista
- rohkaistaan oman mielipiteen muodostamiseen ja kriittiseen suhtautumiseen erilaisiin lähdemateriaaleihin
- ohjataan seuraamaan ajankohtaisia asioita

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- perehdytään erilaisten järjestöjen toimintaan

- ohjataan oppilasta käyttämään omia kykyjään ja taitojaan monipuolisesti sekä suunnittelemaan ja arvioimaan omaa työtään

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- tiedostetaan vastuu lähiympäristöstä, velvollisuudet ja oikeudet
- tiedostetaan terveellisten elintapojen merkitys fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin
- ymmärretään arkipäiväisten toimien merkitys kestävästä elintapana maailmanlaajuisesti

Turvallisuus ja liikenne

- ohjataan oppilasta turvalliseen liikkumiseen koulun ja kodin välillä sekä retkikohteiden ja koulun välillä
- ohjataan oppilaita turvalliseen työskentelyyn
- pyritään koulun ja kodin yhteistyöhön turvallisuuden edistämiseksi

Ihminen ja teknologia

- käytetään erilaisia teknisiä välineitä opetuksessa ja oppimisessa
- ymmärretään teknologian merkitys ravinnontuotannossa ja muissa elinkeinoissa
- ymmärretään teknologian merkitys terveyden- ja sairaanhoidossa
- perehdytään nykyiseen viestintäteknologiaan

8.3 Biologia

8.3.1 Vuosiluokat 5-6

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä luokittelua ja niiden sopeutumista elinympäristöönsä
- hahmottelemaan eliökunnan kokonaisuutta ja luokittamaan eläimiä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- tutkimaan ympäristöään, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä ymmärtämään ihmisen seksuaalisuutta
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisten erilaisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä
- ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset.

Sisällöt

Eliöt ja elinympäristö

- erilaisten elinympäristöjen havainnoiminen: niitty ja asutuskeskukset
- eliölajien tunnistaminen ja ohjattu kasvien keruu
- kasvien kasvu ja eläinten ja kasvien lisääntyminen

Ihminen

- kehon rakenne
- keskeiset elintoiminnot
- lisääntyminen
- murrosiän muutokset
- seksuaalinen kehitys
- oman kehon arvostus ja suojeleminen
- tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät
- ihmissuhteet
- tunteiden säätely
- ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä tuotantoeläinten sopeutumista elinympäristöönsä
- ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta
- tutkimaan ympäristöään, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- ymmärtämään, tunnistamaan ja arvostamaan sosiaalista kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina
- pohtimaan sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä, ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset

Sisällöt

Maa- ja metsätalous

- tuotantoeläimet ja elintarviketuotanto
- puutarhatuotanto
- metsien hyötykäyttö ja metsänhoito

Ihminen

- monenlaiset ihmiset
- terveet elämäntavat

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä**Oppilas**

- osaa liikkua luonnossa sekä havainnoida ja tutkia luontoa
- osaa kuvata tekemiään yksinkertaisia luontoon ja muuhun ympäristöön liittyviä tutkimuksia sekä selostaa niiden tuloksia
- tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja osaa kerätä lähiympäristön kasveja ohjeiden mukaisesti
- tuntee eri selkärangkaisryhmät ja tunnistaa lähiympäristön yleisimmät nisäkkäät, linnut ja kalat sekä osaa kertoa esimerkkejä eläinten sopeutumisesta ympäristöönsä
- tietää, että vihreät kasvit valmistavat itse oman ravintonsa yhteyttämisen avulla
- osaa selittää ravintoketjun pääperiaatteet jonkin esimerkin avulla
- ymmärtää ja osaa antaa esimerkkejä siitä, miksi ja miten ihminen on riippuvainen luonnosta, ja osaa selvittää peruselintarvikkeiden alkuperän
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten lähiluontoa ja asuinympäristöä voidaan vaalia ja suojella
- osaa kuvata perusasioita ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- osaa tarkastella omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä myönteisiä muutoksia, osaa selittää murrosiän ja seksuaalisen kehityksen muutoksia tytöillä ja pojilla ja antaa esimerkkejä niiden yksilöllisestä ilmenemisestä
- osaa antaa esimerkkejä siitä, miten tunteiden ilmaisua voidaan säädellä ja siitä, miten asioita voidaan tarkastella myös muiden ihmisten näkökulmasta, sekä osaa esimerkein kuvata tunneilmaisuuksiin liittyvää ihmisten erilaisuutta
- tietää ikäkauteensa liittyvät oikeutensa ja vastuunsa.

8.3.2 Vuosiluokat 7-9**7. vuosiluokka****Tavoitteet****Oppilas oppii**

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja, arvostamaan luonnon monimuotoisuutta ja suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemin rakennetta ja toimintaa

- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet

Sisällöt

Vesiekosysteemi

- järvien runsaus ja järvityypit
- ekosysteemin rakenne ja toiminta
- lajituntemus
- järvi eri vuodenaikoina
- happamoituminen
- rehevöityminen
- Kirkkojärvi tai Enäjärvi
- Itämeri: murtovesi, lajistoa

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja, arvostamaan luonnon monimuotoisuutta ja suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita ja kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet

Sisällöt

Metsäekosysteemi (pohjoinen havumetsävyöhyke)

- kasvillisuuskerrokset, lajituntemus ja ohjattu kasvien keruu
- metsätyypit ja luonnon monimuotoisuus
- ekosysteemin rakenne ja toiminta
- metsänhoito ja kestävä käyttö
- kasvien rakenne ja elintoiminnot

- metsäekosysteemin omakohtainen tutkiminen

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- arvostamaan luonnon monimuotoisuutta ja suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävä käytön periaatteet

Sisällöt

Ihminen

- rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- seksuaalisuus, lisääntyminen
- perinnöllisyyden perusteita

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- ihmisen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Ympäristön suojelu ja kestävä kehitys

- oma ympäristökäyttäytyminen
- oman elinympäristön tila ja muutokset sekä parannustoimet

8.3.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Biologian arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Biologian arvioinnissa keskeisinä osa-alueina ovat kyseiselle oppiaineelle ominaiset työskentelytaidot sekä tiedon hankinta- ja käsittelytaidot.

Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa oppilasta oppimistapahtuman aikana sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.

Arvioinnin kohteita

- tuntityöskentely
- tuntiaktiivisuus
- kotitehtävien suorittaminen
- tavoitteellisuus työskentelyssä (ryhmässä, itsenäisesti)
- kehittyminen oppimisprosessissa
- kirjalliset tuotokset/ pienoistutkielmat
- kirjalliset tuntikuulustelut
- koetulokset

Arvioinnin muotoja

- suullinen palaute
- oppilaan itsearviointi
- todistukset

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järviyyppejä sekä osaa vertailla niiden syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä esitellä metsien kestävä käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyn

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävästä kehityksestä tavoitteiden mukaisesti

8.4 Maantieto

8.4.1 Vuosiluokat 5-6

5. vuosiluokka

Viidennellä luokalla maantiedon opetuksessa painotetaan Eurooppaa

Tavoitteet

Oppilas oppii

- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Eurooppaan ja Afrikkaan sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin

Sisällöt

Eurooppa ja Afrikka

- karttakuvan hahmottaminen

- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet
- eläimistö
- ihmisen toiminta

Karttataidot

- karttamerkit
- mittakaava
- paikan etsiminen kartalta
- karttojen ja tilastojen tulkintaa

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä
- hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Aasiaan, Australiaan ja Oseaniaan
- arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin

Sisällöt

Aasia, Australia ja Oseania

- maailman kartan hahmottaminen
- tietojen havainnollistamista kartoilla ja diagrammeilla
- keskeistä nimistöä kartalta
- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä niiden vaikutus ihmisten elämään
- ihmistoiminnan aiheuttamia muutoksia ympäristössä
- väestö ja uskonnot
- elinkeinot

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa etsiä kartastosta tutkimiaan paikkoja, käyttää kartanluvussa hyväkseen karttamerkkejä ja mittakaavoja sekä osaa tulkita erilaisia karttoja
- osaa tulkita tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisten viestimien välittämää tietoa sekä osaa kriittisesti arvioida eri tietolähteitä

- osaa itse laatia yksinkertaisia karttoja ja diagrammeja
- tietää pääpiirteissään Euroopan valtiot ja niiden pääkaupungit sekä osaa kuvata luonnonolojen vaihtelua ja ihmisen toimintaa Euroopassa
- tietää maailmankartan keskeisen nimistön, kuten maanosat, valtameret, suurimmat vuoristot sekä sademetsä- ja aavikkoalueet
- tietää, että maapallolla on erilaisia ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeitä ja osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten ilmasto-olot, kuten lämpötila ja sademäärä, vaikuttavat ihmisen toimintaan, erityisesti maatalouteen ja asumiseen eri vyöhykkeillä sekä osaa kuvata ihmisten elämää erilaisissa ympäristöissä
- osaa kertoa esimerkkejä eri alueilta siitä, miten ihmisen toiminta, kuten kaupunkien ja teollisuuden rakentaminen, liikalaiduntaminen ja polttopuun kerääminen ovat aiheuttaneet muutoksia ympäristössä
- osaa tunnistaa oman kulttuurin ja vieraiden kulttuurien piirteitä

8.4.2 Vuosiluokat 7-9

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävästä kehityksen mukaisesti

Sisällöt

Maailman karttakuva

- ilmansuunnat
- maanosat ja mantereet
- pinnanmuodot
- asteverkko

Maapallon planetaarisuus

Pohjois-Amerikka ja Etelä-Amerikka

- nimistöä
- pinnanmuodot
- ilmasto ja kasvillisuus
- väestö
- ihmisen toiminta
- kehitys- ja ympäristöongelmia

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Euroopassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

Sisällöt

Maa

- kuoren rakenne
- sisäiset ja ulkoiset voimat

Eurooppa

- nimistöä
- luonnonolot (ilmastovyöhykkeet ja kasvillisuusalueet) ja maiseman piirteitä sekä luonnonolojen vaikutus ihmisen toimintoihin
- ympäristö- ja kehitysongelmia
- Euroopan valtioita
- Euroopan tulevaisuus

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti oman maan vähemmistökulttuureihin, maahanmuuttajiin sekä vieraisiin maihin ja niiden kansoihin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan maan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestäväen kehityksen mukaisesti.

Sisällöt

Suomi maailmassa

- karttakuva
- maisema
- luonnonolot
- Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit
- aluesuunnittelu
- ihmisen toiminta
- energia ja luonnonvarat sekä niiden käyttö
- kotiseudun tuntemusta

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymyksiä paikallisesti ja maailmanlaajuisesti

8.4.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Maantiedon arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Maantiedon arvioinnissa keskeisinä osa-alueina ovat kyseiselle oppiaineelle ominaiset työskentelytaidot sekä tiedon hankinta- ja käsittelytaidot.

Arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa oppilasta oppimistapahtuman aikana sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.

Arvioinnin kohteita

- tuntityöskentely
- tuntiaktiivisuus
- kotitehtävien suorittaminen
- tavoitteellisuus työskentelyssä (ryhmässä, itsenäisesti)
- kehittyminen oppimisprosessissa
- kirjalliset tuotokset/ pienoistutkielmat
- kirjalliset tuntikuulustelut
- koetulokset

Arvioinnin muotoja

- suullinen palaute
- oppilaan itsearviointi
- todistukset

Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi kartta-merkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinojen alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistö-kulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa.

Yhteinen ympäristö**Oppilas osaa**

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi, ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

9. FYSIIKKA JA KEMIA

9.1 Aihekokonaisuudet fysiikan ja kemian opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

- ohjeiden noudattaminen
- työskentelyn pitkäjänteisyys ja tavoitteellisuus
 - laboratoriotyöskentely: suunnittelu, vaihtelevat työtavat tukevat erilaisia oppimistapoja, suoritus, raportointi sekä siivous
- oikeudet ja velvollisuudet ryhmätyöskentelyssä
- toisten huomioiminen
 - esim. koeputken suunta kuumennettaessa
- töiden ja teorian välinen yhteys
 - konkreettisuudesta abstraktisuuteen

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- tiedon/ajattelun kehittyminen luonnontieteissä
- kansainvälinen merkkikieli
 - kemialliset merkit
 - SI-järjestelmä
 - fysiikan kaavat

3. Viestintä ja mediataito

- osaa käyttää eri tietolähteitä tiedon hankinnassa ja mahdollisesti kyseenalaistaa sen
 - esim. tutkimustuloksia

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- tiedonhankinta oman kriittisen mielipiteen muodostamiseksi
- yrityskäynnit, asiantuntijavierailut
 - ammatinvalintavaihtoehtoja

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- energian tuotanto (aurinko-, tuuli-, vesivoima) ja kulutus
- kierrätys ja tuotteiden elinkaari
- ongelmajätteet
- oikeat valinnat → kestävä kehitys
- henkilökohtaisten valintojen vaikutus
- kotimaista/ulkomaalaista
- kemikaalien käytön määrä

6. Turvallisuus ja liikenne

- koulun paloturvallisuusohjeet sekä kriisisuunnittelu

- laboratorion työturvallisuusohjeet
 - mm. sähkö-, palo, kuuloturvallisuusohjeet
 - kemikaalien turvallinen käyttö
 - varoitusmerkkien tunnistus
- perusensiapuohjeet
- liikenneturvallisuus
 - mm. alkoholit
 - kitka

7. Ihminen ja teknologia

- tietoteknistenlaitteiden, ohjelmien, tietoverkkojen käyttö
- erilaisten arkielämän laitteiden rakenne
- tietämys raaka-aineiden tuotannosta

9.2 Vuosiluokat 5-6, fysiikka ja kemia

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta, jossa oppilaan toimintaa tarkastellaan turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan yksinkertaisia syy-seuraussuhteita ja pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa kemian alaan kuuluvia peruskäsitteitä
- ilman, veden ja maaperän koostumuksen peruskäsitteet
- joitain käsiteltävien alkuaineiden kemiallisia merkkejä
- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden vaarallisuuden.

Keskeiset sisällöt

Aineet ympärillämme

- Ilman koostumus ja ilmakehä
- Veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö
- ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä
- maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä
- O, H, H₂O, N, C, He, CO₂, CO, Fe, Cu

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan yksinkertaisia syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan alaan kuuluvia peruskäsitteitä
- ymmärtämään valoon, lämpöön ja sähköön liittyviä perusilmiöitä
- kitkaan, vetovoimaan ja liikkeeseen liittyviä perusilmiöitä
- aurinkokunnan rakenteen perusteet

Keskeiset sisällöt

Energia ja sähkö

- Lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla sekä sähköturvallisuus
- Erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä maapallon energiavarat

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä sekä liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisimissä
- Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä sekä aurinkokunnan rakenne ja tähtitaivas

Arviointi fysiikassa ja kemiassa

Fysiikan ja kemian arviointi perustuu

- erilaisten kokeiden ja testien tuloksiin
- kokeellisen työskentelyn taitoihin
- aktiivisuuteen tuntityöskentelyssä
- kotitehtävien ja muiden annettujen tehtävien suorittamiseen
- oppilaan kirjallisiin ja muihin tuotoksiin

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat fysiikassa ja kemiassa asetetut työskentelytavoitteet. Arvioinnissa otetaan huomioon, miten vastuullisesti ja oma-aloitteisesti oppilas työskentelee, miten noudattaa työturvallisuutta ja huolehtii ympäristöstä sekä miten oppilas toimii yhteistyössä muiden kanssa.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämäänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodattamista, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

9.3 Fysiikka, vuosiluokat 7-9

Vihdin kunnan opetussuunnitelmaan fysiikan ja kemian tavoitteet ja sisällöt on jaettu seuraavanlaisen jaon mukaan:

7 luokka, vuosiviikkotunteja (vvt) 2: 1 vvt kemiaa + 1 vvt fysiikkaa

8 luokka, vuosiviikkotunteja (vvt) 3: 2 vvt kemiaa ja 1 vvt fysiikkaa

9 luokka, vuosiviikkotunteja (vvt) 2: 1 ½ vvt fysiikkaa + ½ vvt kemiaa

Vuosiluokilla 7–9 fysiikan opetuksen ydintehtävänä on syventää oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysikaalisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja. Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus

antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan ja teknologian tiedonalaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

9.3.1 Oppimisympäristön kuvaus

Fysiikan opetuksen tehtävänä on ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa, sekä kehittää opiskelussa tarpeellisia oppimisvalmiuksia. Fysiikan opetus tapahtuu viihtyisässä, turvallisessa ja asianmukaisesti varustellussa oppimisympäristössä. Oppimisympäristö tukee oppilaan motivaatiota, uteliaisuutta ja luovuutta.

9.3.2 Vuosiluokat 7-9

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysiikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- värähdys- ja aaltoliikkeen perusteet (valo, ääni)

Keskeiset sisällöt

Värähdys- ja aaltoliike

- Erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen, sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita.

Luonnon rakenteet

- Luonnon rakenteet ja mittasuhteet

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fyysisiä ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- mekaniikan ja lämpöopin perusteet

Keskeiset sisällöt

Liike ja voima

- Vuorovaikutus, niistä syntyvät voimat, niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho.

Lämpö

- Kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset

Luonnon rakenteet

- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa

9. vuosiluokka**Tavoitteet**

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fyysisiä ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.
- sähköopin, radioaktiivisuuden ja ydinvoiman perusteet

Keskeiset sisällöt**Sähkö**

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- tasavirtapiiri
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona

Energia

- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona.

Luonnon rakenteet

- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon
- sekä säteilyltä suojautuminen.

9.3.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Fysiikan arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointi ohjeita.

Fysiikan arviointi perustuu

- erilaisten kokeiden ja testien tuloksiin
- kokeellisen työskentelyn taitoihin
- aktiivisuuteen tuntityöskentelyssä
- kotitehtävien ja muiden annettujen tehtävien suorittamiseen
- oppilaan kirjallisiin ja muihin tuotoksiin

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat fysiikassa asetetut työskentelytavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoihin suunnitella, toteuttaa ja arvioida tutkimustyötään. Arvioinnissa otetaan huomioon, miten vastuullisesti ja oma-aloitteisesti oppilas työskentelee, miten noudattaa työturvallisuutta ja huolehtii ympäristöstä sekä miten oppilas toimii yhteistyössä muiden kanssa

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Luonnon tutkimisen taidot**Oppilas**

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä

- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskeamiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökuksannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina

- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

9.4 Kemia, vuosiluokat 7-9

Kemian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle persoonallisuuden kehittymisen ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamisen kannalta välttämättömiä aineksia, ja se auttaa ymmärtämään kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Kemian opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja ja keskustella erityisesti energian tuotantoon, ympäristöön ja teollisuuteen sekä tuotteiden elinkaareen liittyvistä asioista ja ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Kokeellisuuden tulee auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja ja kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

9.4.1 Oppimisympäristön kuvaus

Oppimisympäristön tulee olla riittävän tilava, turvallinen ja asianmukaisesti varusteltu. Kemian opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Kokeellisuudella tuetaan oppilasta omaksumaan luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, tavoitteena

päästä konkreettisuudesta abstraktisuuteen. Omakohtainen kokeellinen työskentely kehittää oppilaan käden taitoja, kokeellisen työskentelyn sekä yhteistyön taitoja. Kokeellisuudella pyritään innostamaan oppilasta kemian opiskeluun.

9.4.2 Vuosiluokat 7-9

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- lisää kemiallisia merkkejä, kemiallisen reaktion perusteet
- happamuus- ja emäksisyyskäsitteet

Keskeiset sisällöt

Ilma ja vesi

- Ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä.

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktiivisyyksien vertailu

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen

- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- atomin rakenteen, alkuaineiden jaksollisen järjestelmän
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia peruskäsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- orgaanisen kemian perusteet

Keskeiset sisällöt

Raaka-aineet ja tuotteet

- Tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktionopeuksien vertailu
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla.

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- Fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit.

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle

- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

Keskeiset sisällöt

Raaka-aineet ja tuotteet

- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen

9.4.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Kemian arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointi ohjeita.

Kemian arviointi perustuu

- erilaisten kokeiden ja testien tuloksiin
- kokeellisen työskentelyn taitoihin
- aktiivisuuteen tuntityöskentelyssä
- kotitehtävien ja muiden annettujen tehtävien suorittamiseen
- oppilaan kirjallisiin ja muihin tuotoksiin

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat kemiassa asetetut työskentelytavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoihin suunnitella, toteuttaa ja arvioida tutkimustyötään. Arvioinnissa otetaan huomioon, miten vastuullisesti ja oma-aloitteisesti oppilas työskentelee, miten noudattaa työturvallisuutta ja huolehtii ympäristöstä sekä miten oppilas toimii yhteistyössä muiden kanssa.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä

- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemistä veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kulluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

10. TERVEYSTIETO

Terveystiedon opetus perustuu monitieteiseen tietoperustaan. terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden tiedollisia, sosiaalisia, tunteiden säätelyä ohjaavia, toiminnallisia ja eettisiä valmiuksia.

Opetuksen lähtökohtana on terveyden ymmärtäminen fyysiseksi, psyykkiseksi ja sosiaalisiksi toimintakyvyksi. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi.

Terveystieto on oppiaineena oppilaslähtöinen, toiminnallisuutta ja osallistuvuutta tukeva. Opetuksen lähtökohta on lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntavatu. Opetuksessa otetaan huomioon koulu- ja paikkakuntakohtaiset sekä ajankohtaiset terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät kysymykset. Opetuksessa kehitetään tärkeitä tiedonhankintaan ja sen soveltamiseen liittyviä taitoja sekä edistetään terveyden ja hyvinvoinnin kriittistä arvopohdintaa.

Terveystiedon opetus ja siihen liittyvät alaluokille suunnatut osiot tulee suunnitella siten, että oppilaalle muodostuu kokonaisvaltainen kuva terveystiedosta koko perusopetuksen aikana. terveystiedon koulukohtaista opetussuunnitelmaa täsmennetään ja toteutetaan yhdessä muiden opettajien ja oppilashuollon kanssa. Opetusta voidaan suunnitella ja osin toteuttaa yhteistyössä biologian, maantiedon, fysiikan, kemian, kotitalouden, liikunnan, historian ja yhteiskuntaopin kanssa sekä soveltuvin osin myös muiden oppiaineiden kanssa.

Terveystieto-oppiaineeseen liittyviä sisältöjä opetetaan vuosiluokilla 1- 4 osana ympäristö- ja luonnontieto-oppiainetta. Vuosiluokilla 5 - 6 terveystiedon sisältöjä opetetaan biologian, maantiedon, fysiikan ja kemian oppiaineissa. Viuhdin kunnassa terveystiedon kolme kurssia yläluokille on jaettu tasaisesti; yksi kurssi seitsemännellä, yksi kurssi kahdeksännellä ja yksi kurssi yhdeksännellä vuosiluokalla.

10.1 Oppimisympäristön kuvaus

Koska terveystieto on uusi kaikille yläluokkien oppilaille pakollinen yleissivistävä ja toiminnallinen reaaliaine, tulee kouluille hankkia terveystiedon opetusta tukevaa kirjallisuutta, videoita ja muita opetusvälineitä.

Terveystiedon oppitunteja voidaan toteuttaa teoria- ja käytännön harjoituksiin sopivissa tiloissa.

- luokka tai muu opetukseen soveltuva tila terveystiedon opetusta varten kalustettuna sekä varustettuna riittävällä tietoteknisellä varustuksella
- koulun lähiympäristö

Oppitunneilla tulee huomioida myönteinen, rohkaiseva ja innostava oppimisilmapiiri, jolloin oppilaan psykososiaalinen turvallisuuden tunne lisääntyy.

Koulun moniammatillista oppilashuoltoa samoin kuin koulun ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään terveystiedon opetuksen toteutuksessa mahdollisuuksien mukaan. Järjestöjen ja yhdistysten tuottamaa tukimateriaalia on mahdollista käyttää opettajien harkinnan mukaan.

10.2 Aihekokonaisuudet terveystiedon opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

- terveystiedon yleisteema
- sisältyy pääosin yläluokkien kolmeen ensimmäiseen osioon: kehittyminen ja psykososiaalinen hyvinvointi, kehittyminen ja psykofyysinen hyvinvointi ja sosiaalinen hyvinvointi

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- suomalaisuus-eurooppalaisuus-globaalisuus osana nuoren kehitystä
- erilaisuuden hyväksyminen, erilainen oppija

3. Viestintä ja mediataito

- medianlukutaito
- ajatusten, mielipiteiden ja tunteiden hallittu ilmaisu
- sosiaaliset taidot ja kehon kieli
- monipuoliset viestintävälineet ja tietotekniikan käyttö

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- julkinen ja yksityinen terveydenhuolto-järjestelmä
- osallistuminen ja vaikuttaminen koulu yhteisössä ja lähiympäristössä

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- vastuu omasta itsestä ja muista
- elinympäristön suojeleminen henkilökohtaisesti ja globaalisesti kestävä kehityksen hengessä

6. Turvallisuus ja liikenne

- turvallisuus nuoren elinympäristössä
- liikenne- ja vesiturvallisuus
- ensiapu

- vastuut ja velvollisuudet
- väkivallattomuus

7. Ihminen ja teknologia

- monitieteisyys
- nuoren kasvu, kehitys ja elämän kulku riittävässä tasapainossa informaatio-tekniologian kanssa

10.3 Vuosiluokat 7-9

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämäntavan tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- ymmärtämään, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta
- kuvaamaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyden, sairauten ja turvallisuuden liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan elämäntavan merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyden ja sairauten liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

Sisällöt

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämäntavan ja eri ikäkaudet
- fyysinen kasvu ja kehitys sekä tietoa niihin vaikuttavista tekijöistä kuten vuorokausirytmistä, unen tarve sekä riittävä lepo ja kuormitus
- turvallinen ja tehokas terveyttä edistävä liikunta: kuntoliikunta, terveysliikunta ja liikuntavarusteet
- murrosikä kehitystapahtumien loogisuus
- murrosikä muutokset ja kehittyminen sekä keskeneräisyyden hyväksyminen ja seksuaalisuuden kehittymisen monimuotoisuus
- terveyttä edistävän ja säännöllisen liikunnan merkitys

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- terveellinen ravitseminen ja säännöllinen ateriarytmi
- hygienia terveyden edistäjänä
- päihteet ja päihteettömyys:
 - alkoholi; raittiuden hyvät puolet, humaltuminen, alkoholimyrkytys
 - tupakka; tupakoimattomuus, tupakan myrkyllisyys, passiivinen tupakointi
 - nuuska, tupakoinnin ekologisuus, tupakkamainonta
 - alkoholi ja sen vaikutukset, imppaus, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat ja vaikutukset
- seksuaalisuus, seksuaalinen kehitys, seksuaalisuuden portaat ja oikeus omiin turvallisiin päätöksiin, seksuaalinen minä, suhde omaan kehoon, itsemäärääminen.
- ristiriitojen selvittäminen ja mieltä painavista asioista puhuminen sekä toisten auttaminen
- oman terveyden kartoitus ja siitä nousevat kysymykset terveyden ja turvallisuuden kannalta
- auttaminen onnettomuustilanteessa ja pienten tapaturmien ensiapu
- nuorten pitkäaikaissairaudet, oireet ja sairastaminen kuten allergia ja astma
- jalankulun ja pyöräilyn liikenneturvallisuus sekä turvallinen liikkuminen vesillä ja jäällä

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- elämänilo ja hyvinvointi: haaveet, unelmat, onnistuminen, itseluottamus, pienet hyvät hetket ja arjen sietäminen
- ristiriitojen selvittäminen ja asioista puhuminen
- vuorovaikutustaidot, jäämäkkyys ja sosiaalinen hyvinvointi: onnellisuus, ystävyys, tunteiden tunnistaminen
- sääntöjen merkitys ja koulukiusaamisen estäminen
- vastuun ottaminen omista teoista: vastuunportaat

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- terveys ja sairaus, hyvä ja paha olo
- yleisimmät yläkouluikäisen sairaudet kuten infektioaudit ja päänsärky
- käsitellään keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä kuten tupakkalaki
- ympäristö ja terveys kuten melu

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä näkemyksiä
- kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuden liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan ja ymmärtämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan, elämäntavan ja ympäristön merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

Sisällöt

Kasvu ja kehitys

- nuoren kasvu ja kehitys sekä siihen vaikuttavia fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia tekijöitä
 - elintärkeä uni ja unen merkitys
- sosiaalinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyviä tekijöitä kuten yksilöllisyys ja erilaisuus, yksityisyys, suvaitsevaisuus, välittäminen ja huolenpito

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- ravitsemussuositukset ja ravintotietous: säännöllisyys, monipuolisuus, terveellisyys, ravinto ja terveys sekä syömishäiriöt
- kannabis, sekakäyttö
- seksuaaliterveys: raskauden ja sukupuolitautilien ehkäisy, seksuaalinen riskikäyttäytyminen ja suunnittelematon raskaus
- nuorten pitkäaikaissairaudet, oireet ja sairastaminen kuten diabetes
- liikenneturvallisuus ja -käyttäytyminen, esim. mopo liikenteessä

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- oman terveyden pohdinta
- tunteet ja niiden ilmaiseminen ja hallitseminen
- rakentavat vuorovaikutustaidot
- kotitapaturmat ja niiden ennaltaehkäisy kuten paloturvallisuus
- minäkuvan, itsetunnon ja onnistumisten vahvistaminen

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- hyvinvointi ja vastuu omasta terveydestä
- keskeiset nuoren oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvää lainsäädäntöä

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen kasvun, kehityksen ja elämänkulun tunnuspiirteitä ja oppii ymmärtämään nuoruuden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä
- ymmärtämään yhteisöllisyyden, ihmissuhteiden sekä keskinäisen huolenpidon merkityksen ihmisten hyvinvoinnissa
- ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta sekä terveyteen, vammaisuuteen ja sairauksiin liittyviä arvoja ja näkemyksiä
- kuvaamaan ja arvioimaan terveyttä edistäviä ja sairauksia aiheuttavia keskeisiä tekijöitä sekä tunnistamaan ja pohtimaan terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä valintoja
- huolehtimaan itsestään ja ympäristöstään, tunnistamaan ennaltaehkäisyä ja avun tarpeen sekä toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, sairauteen ja turvallisuuden liittyvissä tilanteissa
- tunnistamaan, ymmärtämään ja kehittämään terveydelle ja hyvinvoinnille tärkeitä selviytymisen taitoja
- arvioimaan ympäristön, elämäntavan ja kulttuurin sekä median merkitystä turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
- käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja tiedonhankintamenetelmiä ja hyödyntämään niitä terveyden edistämiseksi
- ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen yhteisöjen kuten perheen, koulun, vertaisryhmän ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edellytyksenä.

Sisällöt

Kasvu ja kehitys

- ihmisen elämänkulku, syntymä, ~~eri ikäkaudet~~ ja kuolema
- unen eri vaiheet, unettomuus, univaje ja rentoutuminen
- mielenterveys ja sen vaihtelu, mielen ja kehon tasapaino
- liikkuva elämäntapa ja liikkumattomuus riskitekijänä
- sosiaalinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten yksilön velvoitteet ja vastuu yhteisössään, minä, perhe, ystävyys ja yhteisöllisyys
- psyykkinen ja sosiaalinen kasvu ja kehitys sekä niihin liittyvät tekijät kuten itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, itsenäistyminen ja seestyminen sekä vastuu lähimmäisistään

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- ruoan valitsemisperiaatteet, painonhallinta ja mediakriittisyys
- erityisruokavaliot
- terveelliset elämäntavat kansantautien ennaltaehkäisyssä

- päihteet
 - alkoholi; juomisen yksilö- ja yhteisöriskit, alkoholimainonta ja mediakriittisyys, päihteettömyys
 - tupakka; savuton ja päihteetön raskaus, tupakoinnin lopettaminen
 - huumeet: huumefaktat ja käytön riskit, laittomuus ja rikollisuus
- suhtautuminen sairauksiin ja terveyteen, itsehoito ja lääkkeiden oikea käyttö
- asenteet liikenteessä, esim. rattijuopumus
- ensiapu ja toiminta onnettomuustilanteissa

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- mielenterveys ja henkinen hyvinvointi, esim. masentuneisuus ja itsetuhoisuus
- parisuhteessa eläminen, perhe-elämä, lapsettomuus ja hedelmällisyyden vaaliminen,
- liikunnallinen elämäntapa, rentous ja stressinhallinta
- kehitykseen ja elämänkulkuun liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen
- tunteet, perheyhteisön muutokset ja sosiaalinen turvaverkosto
- vastuunottaminen itsestä ja muista

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- seksuaalinen tasa-arvoisuus ja erilaiset kulttuurit
- perheyhteisön muutokset ja turvaverkosto sekä avun hakeminen
- turvallisuus ja väkivallattomuus
- kansantaudit
- ympäristö ja terveys
- työhyvinvointi
- kotikunnan terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut ja kansalaisjärjestöjen työ
- käsitellään keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä

10.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Terveystiedon arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja toisaalta kertoa oppilaalle ja hänen huoltajalleen kuinka terveystiedon tavoitteet ja sisällöt on saavutettu. Arvioinnin tulee olla myönteisellä tavalla kannustavaa ja ohjaavaa, koska osa terveystiedon arvioinnista kohdistuu oppilaan terveystottumuksiin ja terveyteen liittyviin arvoihin. Tämän vuoksi on mahdollista käyttää sanallista arviointia numeroarvioinnin lisäksi. Vuosiluokilla 7 – 9 tämä tarkoittaa riittävää tiedollista, taidollista, toiminnallista ja asenteellista oppiaineen hallintaa.

Arviointia tulee tehdä monipuolisesti. Terveystiedon arviointi voi olla oppilaan itsearviointia, opettajan jatkuva ohjaava arviointia, arviointikeskusteluja, oppilaiden keskenään ohjatusti tekemää arviointia, portfolioarviointia, kirjallisia tai suullisia kokeita tai testejä. Terveystiedossa voidaan järjestää 9. luokalla terveystiedon päättökoe, jonka arviointi perustuu kulloinkin voimassaoleviin päättöarvioinnin kriteereihin.

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapaan liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyys-suhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.
- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.
- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja
- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.
- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa haakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seurauksia koskevaa lainsäädäntöä.

11. USKONTO

KAIKKI USKONTOSIDONNAISET RYHMÄT

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempaa yhteiskunnallista ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä. Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

11.1 Oppimisympäristön kuvaus

- rauhallinen luokkatila
- verkkopohjaiset oppimisympäristöt
- kirjasto
- auditorio
- vierailukohteet
- kirkko
- luonto

11.2 Aihekokonaisuudet uskonnon opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

- yksilön omaa henkistä kasvua ja kehitystä sekä toisten huomioonottamista ja arvostamista

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- henkistä kulttuuriperintöä ja suvaitsevaisuutta

3. Viestintä ja mediataito

- korostetaan eettisten arvojen merkitystä viestinnässä

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäys

- vastuunottamista yhteisten asioiden hoidosta ja tuetaan itsenäistä ajattelua

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- vastuuta lähimmäisten henkisestä hyvinvoinnista ja korostetaan omien valintojen merkitystä

6. Turvallisuus ja liikenne

- väkivallattomuutta edistäviä toimintamalleja

7. Ihminen ja teknologia

- teknologiaan liittyviä eettisiä ja moraalisia kysymyksiä

11.3 Evankelisluterilainen uskonto

Evankelisluterilaisen uskonnon opetuksen lähtökohtana on tutustuttaa oppilas monipuolisesti uskonnolliseen kulttuuriin sekä tuoda esiin oppilaan kehityksen kannalta keskeisiä tekijöitä. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä yhteiskunnassa, kulttuurissa ja yksilön elämässä. Opetuksen tavoite on laaja-alainen uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

11.3.1 Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet 1. vuosiluokalle

Oppilas

- tuntee Jeesuksen elämän keskeisimmät tapahtumat
- tietää, mitä rukous on
- tietää oman seurakunnan ja kirkon toiminnasta sekä luterilaisen kirkon opista
- tuntee kirkkovuoden tärkeimpiä juhlia ja niiden viettotapoja
- oppii virsiä ja hengellisiä lauluja

Tavoitteet 2. vuosiluokalle

Oppilas

- tietää, että Raamattu on pyhä kirja, joka muodostuu Vanhasta ja Uudesta Testamentista
- oppii yhdistämään kirkkovuoden tärkeimpiä juhlia Jeesuksen elämään
- tuntee pääkohdat Jeesuksen opetuksista
- tutustuu ortodoksiseen kirkkoon
- oppii virsiä ja hengellisiä lauluja

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1. luokka	2. luokka
<ul style="list-style-type: none"> • Jumala isänä • Jeesus • Raamatun kertomuksia Jeesuksen elämästä • Jumalanpalvelus ja omaan seurakuntaan tutustuminen • Luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta • Minä ja muut (perhe ja kouluympäristö, toisen ihmisen kunnioittaminen, vastuu omista teoista, omatunto, anteeksiantaminen ja pyytäminen) • Kirkkovuosi ja juhlapäivät kristillisine sisältöineen ja tapoineen • Kodin juhlia • Virsiä ja hengellisiä lauluja • Rukouskäsite 	<ul style="list-style-type: none"> • Jumala Luojana • Raamattu pyhänä kirjana (muodostuu Vanhasta ja Uudesta Testamentista) • Raamatun kertomuksia Jeesuksen opetuksista (mm. Jumalan huolenpidosta, jokaisen ihmisen arvokkuudesta) • Oma kirkko ja ortodoksinen kirkko • Luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta • Minä ja muut (oikeudenmukaisuus, toisen ihmisen kunnioittaminen, vastuu omista teoista, omatunto, anteeksiantaminen ja pyytäminen) • Kirkkovuosi ja juhlapäivät kristillisine sisältöineen ja tapoineen • Kirkollisia toimituksia • Virsiä ja hengellisiä lauluja • Isä meidän –rukous ja Herran siunaus tutuksi

11.3.2 Vuosiluokat 3-5**3. vuosiluokka****Tavoitteet****Oppilas**

Uskonto (evangelisluterilainen): Vuosiluokat 1-2
 Uskonto (evangelisluterilainen): Vuosiluokka 3

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Vanhan Testamentin keskeisiin kertomuksiin
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia asioita
- Herran siunaus

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Egyptistä Luvattuun maahan

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymyksiä
- kymmenen käskyä

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- seurakunnan keskeisiä toimintoja, kuten jumalanpalvelus ja kirkolliset toimitukset
- virsiä ja hengellisiä lauluja

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämän välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia asioita
- Jeesuksen opetuksia

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus; alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- alkukertomukset
- Jeesuksen opetuksia
- patriarkkakertomukset
- Joulun ja Pääsiäisen aika

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- kultainen sääntö
- rakkauden kaksoiskäsky

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- rukous
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- seurakunnan keskeisiä toimintoja
- virsiä ja hengellisiä lauluja

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetuksiin
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista

Sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetuksia
- Isä meidän -rukous

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- diakonia
- toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä
- kirkkotaide
- virsiä ja muita hengellisiä lauluja

Oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- oppilaiden kohtaamat uskonnot ja kirkot Suomessa ja maailmalla
- juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiä ja erilaisia piirteitä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan
- tietää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänskysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään

11.3.3 Vuosiluokat 6-9

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

Keskeiset sisällöt

Oppilaan katsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus

Raamattu

- Raamatun synnyn pääpiirteet
- Raamattuun tutustuminen

- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon ilmentäjänä
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä
- Paavali
- kirkkorakennus sekä sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys

Suomalainen katsomusperinne

- kristillinen kirkon jäsenyys ja toiminta
- kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne

Ihminen eettisenä olentona

- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten Jeesuksen Vuorisaarna ja vertaukset
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen ja pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys

7. luokka

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita ja osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

Keskeiset sisällöt

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta

- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma

8. luokka

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentamiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

Keskeiset sisällöt

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- uskon ja tiedon suhde

Raamattu

- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kristikunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet
- ekumenia
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko
- kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- luterilainen kirkko
- ortodoksinen kirkko

- muita kristillisiä kirkkoja
- virsi- ja muu hengellinen musiikkiperinne

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen

9. luokka

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettiseen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

Keskeiset sisällöt

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus

Raamattu

- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta
- muita kristillisiä yhteisöjä ja muita uskontoja
- uskonnonvapaus, uskonottomuus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta
- kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskonnot
- katolinen keskiaika
- uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen

- kristillisen elämän peruspainotukset
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana

11.3.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Uskonnon arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Uskonnon arvioinnissa keskeistä on palaute, ohjaaminen ja kannustaminen. Tietoja ja taitoja arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Arvioinnissa painottuu työskentely ja omien kykyjen mukainen yrittäminen.

Arviointimenetelminä uskontotunneilla käytetään mm.

- opintojen edistymisen jatkuvaa havainnointia
- tuntiosallistumisen seuranta
- kirjallisia kokeita
- keskusteluja oppilaan kanssa ja palautteen antamista
- oppilaan itsearviointia
- tietojen soveltamiskykyä
- oppilaan tuotosten arviointia
- kotitehtävien suorittamista
- itsenäistä työskentelyä sekä yhteistyökykyä
- asennoitumista opiskeluun

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa omaan maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa seurauksia

11.4 Ortodoksinen uskonto

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on oppilaan ortodoksinen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

Opetuksen osana voidaan tehdä retkiä koulupäivän aikana Helsingin ortodoksinen seurakunnan järjestämiin tilaisuuksiin.

11.4.1 Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet 1. vuosiluokalle

Oppilas

- oppii ortodoksinen kristillisyyden sekä uskonopin peruskäsitteistä ristinmerkin, ikonin, rukouksen ja kolminaisuuden
- tietää oman seurakunnan toiminnasta
- tietää Jeesuksen kotimaasta ja Jeesuksen elämän keskeisistä vaiheista kirkkovuoden kautta
- oppii perusasioita luterilaisesta kirkosta

Tavoitteet 2. vuosiluokalle

Oppilas

- oppii ortodoksinen kristillisyyden sekä uskonopin peruskäsitteistä kodin siunaamisen, liturgian, lähimmäisenrakkauden sekä synnin ja katumuksen
- tietää Jeesuksen keskeisistä opetuksista ja Jeesuksen elämänvaiheista lähinnä kirkkovuoden kautta

- oppii perusasioita lähiympäristön eri kirkoista ja uskonnoista

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1. luokka	2. luokka
Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset <ul style="list-style-type: none"> • tärkeimmät kirkkovuoden juhlat • oppilaan taivaallinen esirukoilija ja nimipäivä • paasto • joitakin kirkon pyhiä ihmisiä kuten pyhä Nikolaos sekä pyhittäjät Sergei ja Herman 	Kirkkovuosi ja pyhät ihmiset <ul style="list-style-type: none"> • tärkeimmät kirkkovuoden juhlat • oppilaan nimikkopyhä • paasto • joitakin kirkon pyhiä ihmisiä kuten Georgios Voittaja, pyhä Katarina, pyhä Sofia, pyhä Lucia
Kirkon jäsenenä <ul style="list-style-type: none"> • ristinmerkki ja ikoni • rukous • seurakunnan lapsityö • luterilainen kirkko 	Kirkon jäsenenä <ul style="list-style-type: none"> • kodin siunaaminen • liturgia • seurakunnan lapsityö • lähiympäristön kirkkoja ja uskontoja
Raamattu pyhänä kirjana <ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia • Jeesuksen kotimaa 	Raamattu pyhänä kirjana <ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia • Jeesuksen opetuksia
Liturginen elämä <ul style="list-style-type: none"> • kirkkomatka • yleisimmät kirkkoveisut • kirkko rakennuksena 	Liturginen elämä <ul style="list-style-type: none"> • kaste ja ehtoollinen • nimenanto • kirkkomatka • yleisimmät kirkkoveisut • kirkko pyhänä paikkana
Uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen <ul style="list-style-type: none"> • ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena • Isä, Poika ja Pyhä Henki • oikea ja väärä • ystävyys ja suvaitsevaisuus 	Uskonoppi ja eettisyyteen kasvaminen <ul style="list-style-type: none"> • ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena • lähimmäisenrakkaus • synti ja katumus

11.4.2 Vuosiluokat 3-5

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin
- osaa pohtia omaan elämäänsä liittyviä eettisiä kysymyksiä
- kunnioittaa Jumalan luomistyötä
- ymmärtää kertomusten kautta Jumalan johdatuksen ja suojeluksen elämässä

Sisällöt

- maailman luominen, syntiinlankeemus, Kain ja Abel
- Nooa, Aabraham, Iisak, Jaakob, Joosef, Mooses
- erämaavaellus, saapuminen luvattuun maahan
- 10 käskyä, rakkauden kaksoiskäsky

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- perehtyy evankeliumien kertomuksiin ja niiden sanomaan
- tutustuu evankeliumien syntyyn ja kirjoittajiin
- oppii pohtimaan evankeliumeista nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin

Sisällöt

- Jeesuksen elämänvaiheet, Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja
- kärsimyshistoria, ylösnousemus ja uusi elämä
- evankelistat
- Uuden testamentin ajan historia
- luterilainen ja katolinen kirkko

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- perehtyy liturgiaan ja ortodoksiseen kristillisyyteen
- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tutustuu muihin uskontoihin

Sisällöt

- liturgia, liturginen elämä
- ortodoksinen perinne maailmassa
- luostarien toimintaa
- ortodoksinen ihmiskäsitys
- Pyhä Kolminaisuus ja persoonien erityispiirteet
- kirkkovuoden rakenne
- juutalaisuus ja islam

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee keskeiset asiat ortodoksisuudesta

Oppilas

- tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää
- tuntee pääpiirteissään ortodoksinen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään
- tuntee ortodoksista ihmisenäkemyistä sekä ortodoksinen kristillisyyden muita peruskäsitteitä ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään.

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia

Oppilas

- tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden testamentin erilaisen luonteen
- tuntee Kristuksen opetuksia, elämänvaiheet ja kirkon synnyn
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästään nousevia eettisiä kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee ortodoksinen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää
- pystyy käyttämään oppimaansa ortodoksinen identiteetin vahvistamiseksi
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään.

Oppilas tuntee oman uskonnon sekä lähiympäristön uskontoja

Oppilas

- tuntee ortodoksinen kirkon erityispiirteitä
- tunnistaa oman perheensä uskonnollisen taustan
- tuntee oman kotiseurakuntansa toimintaa
- tuntee lähiympäristössään olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

11.4.3 Vuosiluokat 6-9

6. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tuntee kuninkaiden ja profeettojen ajan Vanhassa testamentissa
- tutustuu apostolisen ajan kirkkoon
- tuntee sakramentit

Sisällöt

- profeetat
- kuninkaiden aika
- Psalmi
- Apostolien teot
- sakramentit
- kirkkotieto

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tutustuu ortodoksisen kirkon historiaan apostolisesta ajasta nykypäivään
- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakoelmana

Sisällöt

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- kirkkokunnat sekä ekumenia

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon historiaa ja nykypäivää
- tutustuu maailmanuskontoihin pääpiirteissään

Sisällöt

- Suomen ortodoksisen kirkon historia ja hallinto
- maailmanuskonnot
- Suomen uskonnollisen tilanteen kehitys

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

Sisällöt

- uskonopin ja ortodoksisen etiikan keskeiset kohdat
- sakramentit

11.4.4 Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen käyttöyhteyden.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuisia kirkkoja
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

11.5. Katolinen uskonto

Katolisen uskonnon tehtävänä on tukea oppilaan kasvamista eheäksi persoonaksi sekä vahvistaa hänen katolista identiteettiään. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Oppilasta autetaan kohtaamaan ja hyväksymään erilaisia kansoja, tapoja ja kulttuureja sekä omassa hiippakunnassaan että ympäröivässä yhteiskunnassa ja maailmassa. Opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

11.5.1 Vuosiluokat 1-2

1. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- oppii, että kirkon jäseneksi tullaan kasteessa
- tutustuu keskeisiin päivittäisiin rukouksiin
- tutustuu Jeesuksen elämän päätapahtumiin sekä elämän syntyyn Raamatun mukaan
- oppii tunnistamaan kirkkovuoden suuret juhla-ajat
- opettelee hyvän ja pahan tunnistamista ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä
- tiedostaa, että hänen koulussaan ja lähiympäristössään on muihinkin uskontoihin kuuluvia oppilaita

Sisällöt

"Avainsana: katseleminen"

Kirkon jäsenenä

- oppilaan oma kaste

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- päivittäisistä rukouksista: ristinmerkki, Isä meidän, Terve Maria ja Kunnia

Raamattu pyhänä kirjana

- Raamatun osat: Vanha ja Uusi testamentti
- Jeesuksen elämän päätapahtumia: enkelin ilmoitus, Jeesuksen syntymä tietäjien vierailu, Jeesuksen lapsuus, Jeesuksen tulo Jerusalemiin, viimeinen ateria, Jeesuksen kuolema ja ylösnousemus
- Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisia: Jeesus siunaa lapsia, tyyntyyttää myrskyn, parantaa sokean Bartimaioksen
- Jeesuksen opetusta: Hyvä paimen-vertaus
- Isä Jumala on luonut maailman ja antanut elämän; ensimmäisten ihmisten tekemä valinta

- kuningas Daavid, Jeesuksen esi-isä
- Joosef ja hänen veljensä

Kirkkovuosi

- joulun vietto ja loppiainen
- pääsiäisen vietto

Moraalinen kasvaminen

- hyvän ja pahan erottaminen, syntiinlankeemus 2. ja 7. käsky
- anteeksisaaminen ja -antaminen, 8. käsky

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- oman koulun eri uskontoihin kuuluvien oppilaiden kohtaamista

2. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tietää, mihin seurakuntaan hän kuuluu
- tutustuu messuun pääpiirteissään
- tutustuu syvemmin Jeesuksen elämään
- tutustuu syvemmin kirkkovuoden suuriin juhla-aikoihin
- opettelee ymmärtämään itsekkyyden ja yhteisen hyvän eroa
- tietää, että muillakin on uskonnollisia juhlia

Sisällöt

"Avainsana: kuuluminen"

Kirkon jäsenenä

- omaan seurakuntaan ja seurakunnan kirkkoon tutustuminen

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- messun pääosien (Raamatun lukeminen ja eukaristian vietto) tunnistaminen

Raamattu pyhänä kirjana

- Jeesuksen lapsuus: Jeesuksen temppeliin tuominen, 12-vuotiaana temppelissä
- Jeesus Pelastaja: pahan ja kuoleman voittaja
- Jeesuksen ihmisten kohtaamisia: Pietari sekä Andreas ja Johannes, Martta ja Maria, Sakkeus
- Jeesuksen opetusta: rukous
- Samuelin kutsuminen
- Raamatun käytön opettelua

Kirkkovuosi

- adventin ja joulun sekä paaston ja pääsiäisen vieton syventämistä

Moraalinen kasvaminen

- hyvän ja pahan kysymyksiä, esimerkkejä
- oman hyvän ja yhteisen hyvän hahmottamista, 3. ja 4. käsky

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- miten muut viettävät uskonnollisia juhlia

11.5.2 Vuosiluokat 3-5

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tutustuu omaan seurakuntaansa ja sen elämään
- tutustuu syvemmin pyhän messun viettoon sekä joihinkin sakramentteihin
- oppii lisää Jeesuksen elämästä ja hänen kohtaamistaan ihmisistä sekä hänen opetuksesta
- tuntee oman suojeluspyhimyksensä sekä seurakuntansa nimikkopyhän
- tietää omatuntonsa
- tutustuu kymmeneen käskyyn, rakkauden käskyyn ja kirkon käskyihin

Sisällöt

"Avainsana: kasvaminen"

Kirkon jäsenenä

- oman seurakunnan elämän ja liturgian tunteminen syvenee
- oppilas kohtaa papin ja alkaa hahmottaa hänen tehtävänsä
- oppilas alkaa opetella ekumeenista ajattelua

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- messun rakenteen tunteminen ja vastausten osaaminen
- eukaristian ja parannuksen sakramentteihin ja papiksi vihkimiseen tutustuminen
- Apostoliseen uskontunnustukseen tutustuminen

Raamattu pyhänä kirjana

- Neitsyt Marian vierailu Elisabethin luona
- Johannes Kastajan syntymä
- Jeesuksen kutsu opetuslapsilleen ja muille seuraajilleen
- Ihmisten kohtaamisia: Kaanaan hää, nälkäisten ruokkiminen, ylösnousseen ilmentymisiä
- Opetuskertomuksia: Laupias Samarialainen, armahtava isä

Kirkkovuosi

- Suurten juhla-aikojen syventelyä
- oppilaan oma suojeleuspyhimys ja oman seurakunnan nimikkopyhä

Moraalinen kasvaminen

- omatunnon tutkiskelemiseen tutustuminen ja parannuksen tekemisen pohtiminen
- käskyt moraalisen kasvamisen perustana

4. vuosiluokka**Tavoitteet**

Oppilas

- tutustuu oman hiippakunnan syntyyn ja vaiheisiin
- syventää tietojaan sakramenteista ja niiden raamatullisista juurista sekä tutustuu ruusukon ja ristintien hartauksiin
- tutustuu Jumalan kansan historiaan Vanhassa ja Uudessa testamentissa
- alkaa hahmottaa kirkkovuoden rakennetta sekä tutustuu Neitsyt Marian ja apostolien juhliin
- tutkii Raamatun esimerkkejä hyvän ja pahan kysymyksistä
- tutustuu juutalaisiin ja muslimeihin, jotka myös ovat "Abrahamin lapsia"

Sisällöt*"Avainsana: tunteminen"***Kirkon jäsenenä**

- omaan hiippakuntaan tutustuminen: kristinuskon tulo ja vakiintuminen Suomeen, katolisen kirkon varhaisia vaiheita Suomessa
- nykyisen Helsingin katolisen hiippakunnan synty ja rakenne

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- sakramenttien raamatullisista juurista
- ruusukorukoukseen ja ristintien hartaudet

Raamattu pyhänä kirjana

- Israelin kansan vaiheita: patriarkat, Egyptin pakkotyö ja siitä vapautuminen, kuninkaita ja profeettoja
- Jeesuksen toiminta: kaste, julistus Jumalan valtakunnasta, sairaiden parantamisia
- Jeesus ja Pietari
- kirkon synty ja apostolien toimintaa

Kirkkovuosi

- kirkkovuoden rakenteen hahmottaminen
- Neitsyt Marian ja apostolien juhlapäiviä

Moraalinen kasvaminen

- Raamatun esimerkkejä hyvän ja pahan kysymyksistä: Fariseus ja publikaani, sairaiden parantaminen sapattina, Jeesuksen kuolema
- Kuningas Daavidin taisteluja

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- juutalaisuus ja islam suhteessa kristinuskoon

5. vuosiluokka**Tavoitteet****Oppilas**

- laajentaa näkemystään katolisesta kirkosta maailmankirkkona
- tutustuu liittymisen sakramentin liturgioihin ja historiaan (kaste, vahvistus ja eukaristia) sekä syventää tietojaan parannuksen sakramentista
- tutustuu syvemmin vanhan ja uuden liiton merkitykseen ja tehtävään
- syventää tietouttaan kirkkovuodesta
- tutustuu pyhimykseksi julistamiseen ja hiippakunnan pyhimyskalenteriin
- tutkii synnin olemusta ja lajeja ja ihmisen kutsumusta pyhyyteen
- tietää ortodoksisen ja luterilaisen kirkon elämästä ja ekumeniasta

Keskeiset sisällöt***"Avainsana: Liittyminen"*****Kirkon jäsenenä**

- oma hiippakunta osana maailmankirkkoa
- katolisen kirkon suhteesta muihin kristittyihin

Kirkon liturgisesta elämästä ja rukouksista

- liittymisen liturgioita ja niiden historiaa: kaste, vahvistus, eukaristia sekä parannuksen sakramentin syventelyä
- hiippakunnan pyhimyskalenteri

Raamattu pyhänä kirjana

- ihmisen luominen ja syntiinlankeemus
- Vanhan testamentin liiton kansa: Nooa, Abraham, Mooses, kuninkaita ja profeettoja
- Uuden testamentin liiton kansa: Jeesuksen opetusta, apostolien toimintaa ja alkuseurakunnan elämää, apostoli Paavali

Kirkkovuosi

- kirkon liturgisen vuoden täydentyminen

Moraalinen kasvaminen

- synnin olemuksesta ja lajeista

Ympäröivä uskonnollinen maailma

- ortodoksisen ja luterilaisen kirkon elämää Suomessa

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä**Oppilas tuntee keskeiset asiat katolisesta uskosta ja kirkosta**

Oppilas

- tietää, että hän on katolilainen ja kuuluu katoliseen kirkkoon
- tuntee oman seurakuntansa elämää, osaa sijoittaa seurakuntansa osaksi hiippakuntaa ja maailmankirkkoa
- tuntee pyhän messun, tietää sakramentit ja keskeisiä rukouksia.

Oppilas tuntee Raamatun keskeisiä henkilöitä ja tapahtumia

Oppilas

- tuntee Jeesuksen elämänvaiheet, opetuksen pääkohtia sekä ihmetekoja
- tietää vanhan ja uuden liiton käsitteet ja päähenkilöt
- tuntee Raamatun perusrakenteen ja osaa etsiä Raamatun kohdat.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee kirkkovuoden rakenteen, suuret juhla-ajat ja niiden valmistusajat
- tietää, miten hänen tulisi elää katolilaisena
- tietää pyhimysten merkityksestä kirkossa ja katolilaisen elämässä.

Oppilas tietää oman uskontonsa sekä lähiympäristönsä uskontoja

Oppilas

- tietää oman perheensä ja sukunsa uskonnollisen taustan
- tuntee oman perheensä kirkkoa tai kirkkoja
- tietää, mitä uskontoja ja elämännäkemyksiä hänen ympäristössään esiintyy.

11.5.3 Vuosiluokat 6-9**6. vuosiluokka****Tavoitteet**

Oppilas

tutustuu hengellisen elämän kehitykseen katolisessa kirkossa Suomessa

- tutustuu katolisen kirkon historian päätapahtumiin Suomessa
- tutkii katolisen kirkon suhdetta ekumeeniseen ajatteluun eri aikoina
- tutustuu uskonvapauden kehitykseen Suomessa

- tutustuu kirkkorakennukseen ja kirkolliseen taiteeseen
- tutustuu kirkolliseen musiikkiin ja sen kehitykseen

Keskeiset sisällöt

"Avainsana: Juurtuminen"

Liturgia ja uskonoppi

- messujen ja kirkollisten toimitusten kehitystä Suomessa.
- hartauksien ja perinteisten rukousten kehitystä Suomessa
- kirkkorakennus ja kirkollinen taide
- kirkollinen musiikki

Kirkon historiaa

- kirkon historiaa Suomessa
- uskonvapaus Suomessa
- pyhiinvaelluksia Suomessa ja muualla

Muut kristityt ja ekumeeninen liike

- katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaaminen eri aikoina

Maailmanuskonnot

- uskonnonvapauden vaikutus uskontojen asemaan Suomessa

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- tutkii kirkon elämää eri aikoina ja rakentaa itselleen näkemystä kirkon historiasta ja sen merkityksestä
- tutustuu suuriin uskontoihin pääpiirteissään; tietää kirkon käymästä dialogista uskontojen kanssa

Keskeiset sisällöt

"Avainsana: Kohtaaminen"

Kirkon historiaa

- kirkon historian päätapahtumia ja linjauksia
- kirkon liturgisen vuoden kehitystä eri aikoina
- kirkon ja yhteiskunnan suhteista ja vuorovaikutuksesta

Maailmanuskonnot

- juutalaisuuden, islamin ja Intian uskontojen syntyä ja elämää pääpiirteissään sekä niiden kulttuurista vaikutusta
- uskontojen välisen dialogin perusteita: Assisin rauhanrukoukset, dialogi Suomessa

8. vuosiluokka**Tavoitteet**

Oppilas

- täydentää Raamatun ja Tradition tuntemustaan
- täydentää tietämystään uskon ja kristillisen elämän perusasioista
- tutustuu uskonnolliseen kirjallisuuteen

Keskeiset sisällöt*"Avainsana: Sisäistäminen"***Raamattu**

- Raamatun synty ja rakenne
- Vanhan testamentin tuntemuksen täydentämistä: alkukertomukset, profeettoja
- Uuden testamentin tuntemuksen täydentämistä: Markuksen evankeliumi ja kirjeitä
- Raamatun ja Tradition suhde sekä Raamatun käyttö

Liturgia ja uskonoppi

- kokonaiskuvan saaminen sakramenteista
- uskonopin keskeisten kohtien hahmottaminen: Kolmiyhäinen Jumala, spirituaali-teetti, kuolema ja iankaikkinen elämä

Kirjallisuus

- kirkollisen ja uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeja
- yhden kirjan lukeminen ja referoiminen

9. vuosiluokka**Tavoitteet**

Oppilas

- laajentaa ja syventää näkemystään moraalista ja sen merkityksestä
- tarkastelee muita kirkkoja ja kristillisiä yhteisöjä ja opettelee kohtaamaan niiden jäseniä ekumenian hengessä

Keskeiset sisällöt

"Avainsana: Eläminen"**Moraaliopetus**

- käskyjen ja hyveiden tuntemus
- kirkon opetus synnistä ja sen olemuksen pohdintaa yksilön, kirkon ja yhteiskunnan kannalta
- seksuaalisuuteen, avioliittoon ja perheeseen liittyviä moraalikysymyksiä

Muut kristityt ja ekumeeninen liike

- ekumenian periaatteiden tuntemusta
- Suomen ekumeenisen neuvoston toimintaan tutustumista
- Suomessa toimivien kristillisten kirkkojen ja yhteisön tuntemusta pääpiirteissään

11.5.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit**Oppilas tuntee omat juurensa katolisessa kirkossa Suomessa**

Oppilas

- tuntee pääpiirteissään katolisen kirkon historiaa Suomessa
- tietää Suomessa toimivat ja toimineet luostarit ja sääntökunnat
- osaa pohtia uskonnonvapautteen kuuluvia asioita.

Oppilaalla on valmius hankkia syventävää tietoa katolisesta uskosta

Oppilas

- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista ja elämästä
- tuntee katolisen kirkkovuoden kehitystä ja historiaa sekä pyhiinvaellusperinnettä
- tietää Raamatun ja kirkon käskyt ja osaa hahmottaa niiden mukaista elämää.

Oppilas tuntee Raamatun ja Tradition synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tietää Raamatun, Tradition ja opetusviran suhteesta
- tuntee Vanhan ja Uuden testamentin sisältöä ja kirjoittajia
- tuntee Markuksen evankeliumin pääpiirteissään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee katolisen kirkon vaiheet pääpiirteissään Suomessa ja maailmassa
- tuntee kirkollista taidetta, musiikkia ja kirjallisuutta
- tuntee ekumeenisen liikkeen tarkoituksen ja ekumeniaa Suomessa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- tuntee uskontojen välisen dialogin periaatteita.

12. ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Elämäkatsomustiedon opetus tukee yksilön elämäkatsomuksen muotoutumista ja antaa eväitä hyvän elämän kasvulle. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisen kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä, kehittää arvostelu- ja ajattelukykyä sekä katsomuksellista harkintaa. Elämäkatsomustieto tutustuttaa oppilaat ihmisoikeuksiin, suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen periaatteisiin. Elämäkatsomustieto opettaa kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta.

12.1 Oppimisympäristön kuvaus

Pääasiallisesti oppiminen tapahtuu luokkatiloissa. Lisäksi tunteja voidaan pitää kirjastossa, atk-luokassa sekä muissa tarkoituksenmukaisissa tiloissa. Opetuksessa käytetään keskustelua, tutkimista, väittelyä, pohdiskelua/ongelmanratkaisua, taidekasvatusta (=elämyksellinen kokeminen), projektitöitä ja niiden suunnittelua, opintokäyntejä, toimintaa ja osallistumista koulun ja lähiympäristön epäkohtien parantamiseen sekä ympäristökasvatusta eettiseltä pohjalta.

12.2 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Elämäkatsomustieto oppiaineena toimii laaja-alaisena eheyttäjänä. Se kattaa kokonaan aihekokonaisuudet

1. Ihmisenä kasvaminen
2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Muista aihekokonaisuuksista se kattaa seuraavat osat:

3. Viestintä ja mediataito

- mediaviestien muoto ja sisältö
- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa
- verkkoetiikka

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- perustietoja kouluyhteisön ja järjestön toiminnasta sekä työnjaosta: erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja demokratiassa
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä
- oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi

6. Turvallisuus ja liikenne

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä.
- koulun terveyttä, turvallisuutta ja väkivallattomuutta edistäviä toimintamalleja.
- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa.

7. Ihminen ja teknologia

- luonnontieteellisen tiedon, muiden tieteenalojen ja teknologian vuorovaikutus
- teknologiaan ja tietotekniikkaan, niiden kehittämiseen ja käyttämiseen liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia

12.3 Vuosiluokat 1-2

1. vuosiluokka

Tavoitteet

- Oppilas oppii yhdessä elämisen taitoja ryhmässä
- Oppilas oppii taitoja keskustelun kautta
- Oppilas tutustuu suomalaiseen tapa- ja kulttuuriperinteeseen
- Oppilas tutustuu erilaisiin maailman syntytarinoihin
- Oppilas saa vahvistusta itsetunnolleen

Sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- Harjoitellaan toisen kohtaamista omassa ryhmässä
- Minä ja muut (ystävyyden, auttaminen, toisen asemaan asettuminen)
- Koulukiusaamisen estäminen
- Oikean ja väärän erottaminen (ihmisoikeuksien pohjalta)
- Yhteiset säännöt koulutyössä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Itsetunto, kuka minä olen ja mitä osaan
- Tunteiden käsittely
- Erilaisuuden hyväksyminen
- Tutustuminen suomalaiseen tapa- ja kulttuuriperinteeseen

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- Minun perheeni; perheen merkitys; perheen säännöt ja juhlat
- Erilaisia perheitä

Ihminen ja maailma

- Kertomuksia maailman synnystä ja elämän erilaisia muotoja
- Ympäristö ja luonto sekä kauneus luonnossa
- Erilaisia luonnonympäristöjä

2. vuosiluokka**Tavoitteet**

- Oppilas tutustuu suomalaiseen tapa- ja kulttuuriperinteeseen
- Oppilas ottaa vastuuta omista teoistaan
- Oppilas saa tukea oman elämäkatsomuksen muodostamiseen

Sisällöt**Ihmisoikeudet ja moraalinen kasvu**

- Laajennetaan vuorovaikutusta oman ryhmän ulkopuolelle
- Ystävyyden merkitys elämässä
- Oikeudenmukaisuuteen ja suvaitsevaisuuteen kasvaminen
- Vastuu omasta toiminnasta yhteisössä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Kuka minä olen ja mihin kuulun
- Erilaisuuden hyväksyminen
- Tutustuminen suomalaiseen tapa- ja kulttuuriperinteeseen jatkuu

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- Meidän koulu
- Käyvätkö kaikki lapset koulua? – Oikeus oppimiseen

Ihminen ja maailma

- Elämän synty ja kehitys
- Elämänkaari (elämä ja kuolema luonnossa)
- Elämän kunnioitus

12.4 Vuosiluokat 3-5

Opetuksen ydintehtävänä on tukea lapsen kasvua ja antaa hänelle välineitä tutkia ja rakentaa elämäkatsomustaan ja maailmankuvaansa. Elämäkatsomustiedon eettinen näköala ei perustu auktoriteettiin. Aineessa arviointi on jatkuvaa ja perustuu oppilaiden aktiivisuu-

teen. Oppilaita kannustetaan omavastuiseen tavoitteiden asettamiseen, työskentelyn suunnitteluun sekä oman työn arviointiin.

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- tutustua suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteisiin
- oppia kantamaan vastuuta itsestä ja toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta
- kehittää arvostelukykyään ja kykyään eettiseen toimintaan

Keskeiset sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- oikean ja väärän erottaminen
- toisen asemaan asettuminen

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- suomalaiset kulttuurivähemmistöt
- monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus
- erilaisia elämäntapoja

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhdessä eläminen: sääntö, sopimus, lupaus ja rehellisyys
- kultainen sääntö

Ihminen ja maailma

- maa ja maailmankaikkeus
- elämän erilaisia muotoja
- luonnonsuojelu

4. vuosiluokka

Tavoitteet

- tutustua lähiympäristönsä katsomuksiin ja kulttuureihin
- tutustua kestäväen kehityksen ja oikeudenmukaisuuden periaatteisiin
- kasvaa kohtaamaan epävarmuutta

- kehittää taitojaan ilmaista itseään
- tutustua suomalaisiin kulttuurivähemmistöihin

Keskeiset sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- oikeudenmukaisuus/epäoikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässä
- rikkaus ja köyhyys maailmassa
- ihmisen hyvyys, reiluus

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- elämäkatsomus, uskomus, luulo, tieto ja ymmärrys
- elämäntapojen kohtaaminen/monikulttuurisuus

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- lasten oikeudet
- oikeus ja velvollisuus
- tasa-arvo ja rauha: väkivallan syyt, muodot, seuraukset...

Ihminen ja maailma

- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys
- erilaiset aikakäsitykset ja niiden merkitys elämässä

5. vuosiluokka

Tavoitteet

- eettisten ongelmien tunnistaminen ja ratkaiseminen
- oppia ilmaisemaan oman mielipiteensä ja perustelemaan se
- kehittää oppilaan taitoja arvioida tietoa ja tietämyksen rajoja

Keskeiset sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- ajattelu vapaus, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapaus
- suvaitsevaisuus ja syrjintä
- hyvä elämä, arvo ja normi, vastuu ja vapaus elämässä

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- erilaisia elämän- ja maailmankatsomuksia
- tieto ja ymmärrys
- maailman kulttuuriperintö

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- ihmisoikeudet
- etiikan perusteita: moraaliongelmat, oman elämän eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja
- väkivallaton, suvaitseva maailmankatsomus

Ihminen ja maailma

- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: esim. humanistinen, utilistinen mystinen ja naturalistinen
- minä ja kestävä kehitys
- ihmisen vastuu luonnosta

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia ja teon moraalista oikeutusta
- ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksumiaan periaatteita
- kykenee tutkimaan moraalisia ongelmia yhdessä muiden kanssa ja hyväksyy erilaisen toimintalähtökohtien olemassaolon
- ymmärtää, että konflikteihin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa katsomuksellisia kysymyksiä
- osaa käyttää oppiaineen keskeisiä käsitteitä (elämäkatsomus, kulttuuri, vähemmistö)
- rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella
- pystyy hahmottamaan katsomusvapauden merkityksen omassa elämässään
- osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita
- ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen
- ymmärtää yksilöllisen vastuullisuuden ja sen, että yksilö kuuluu erilaisiin yhteisöihin.

Ihminen ja maailma

Oppilas

- tuntee erilaisia maailmaa ja ihmisen paikkaa koskevia selityksiä
- ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle
- osaa toimia luontoa kunnioittaen ja on omaksunut kestävä kehityksen periaatteita.

12.5 Vuosiluokat 6–9

Opetuksen ydintehtävänä on syventää nuoren omaa elämäkatsomusta ja maailmankuvaa koskevaa ymmärrystä. Opiskellaan perustiedot erilaisista katsomuksista ja uskonnoista sekä tuetaan nuoren kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi. Opintokokonaisuudet, jotka voidaan opettaa kursseina, sisältävät syventäviä aineksia luokilla 1–5 käsitellyistä aihepiireistä: ihmissuhteet ja moraalinen kasvu, itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti, yhteisö ja ihmisoikeudet sekä ihminen ja maailma.

6. VUOSILUOKKA

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä:

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittämisen taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.
- kehittää arvostelukykyyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta

Keskeiset sisällöt

- toimiminen kansalaisena: yksilönä yhteisössä ja kansalaisena yhteiskunnassa
- osallistuminen ja kansalaisaktivismi
- kansalaistottelemattomuus ja terrorismin ongelma
- politiikka
- yhteiskuntateorian perusteet ja demokratia: yhteiskuntateorian käsitteitä (valta, oikeudenmukaisuus, yhteiskuntasopimus), demokratian käsite ja kehitys, demokratian muotoja
- eurooppalaisen kulttuurin pääpiirteet ja historia (Kreikka, Rooma, kristinusko, keskiajan synteesi, uusi aika, valistus, romantiikka)
- yhteiskunnan tulevaisuus, tulevaisuuden tutkiminen ja toimiminen tulevaisuuden hyväksi
- kestävä kehitys ympäristön, yhteisön ja kulttuurin kannalta
- maailmanperintö, UNESCO:n maailmanperintöohjelma
- toimintaa kestävän kehityksen puolesta

7-9 VUOSILUOKAT

Elämänkatsomustietoa opetetaan 7-9 vuosiluokilla vuosiluokkiin jakamattomina opintokokonaisuuksina. Elämänkatsomustietoa opetetaan kolmena kurssina, jotka järjestetään vuoruvuorin. Oppilas suorittaa yhteensä kaikki kolme kurssia.

Kurssi 1: Katsomusten maailma ja katsomusvapaus

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä:

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittäen taitojaan ilmaista itseään ja elämänkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeitä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.
- kehittää arvostelukykyyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestäväen kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta

Keskeiset sisällöt

- katsomuksen käsite: maailmankuva, maailmankatsomus ja elämänkatsomus
- katsomuksen tiedollinen pohja, tieto, tutkimus, tiede ja uskonto
- luonnollinen ja yliluonnollinen
- erilaisia tapoja suhtautua yliluonnolliseen: teismi, ateismi ja agnostismi
- erilaisia ajan käsitteitä: lineaarinen, syklinen
- pyhä, profaani, tabut, myytit ja riitit
- erilaisia uskonnollisia katsomusjärjestelmiä (suuret maailmanuskonnot)
- ei-uskonnollisia katsomuksia
- uskonnoton ajattelu
- uskonto, uskonnottomuus ja oma elämänkatsomus
- katsomusvapaus käsitteenä
- katsomusvapauden historiaa
- katsomusvapaus Suomessa ja nykyinen lainsäädäntö
- ajankohtaisia katsomusvapauden kysymyksiä

Kurssi 2: Kulttuuri sekä uskonto ja uskonnottomuus Suomessa

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä:

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittäen taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan oman paikkansa lähiympäristössään ja harrastuksensa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.
- kehittää arvostelukykyyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa

Keskeiset sisällöt

- suvaitsevaisuus ja suvaitsevuuden käsite
- erilaisia kulttuureja, kulttuurierot ja monikulttuurisuus
- oma kasvu suvaitsevaisuuteen
- kulttuuri ja yhteisö: kulttuurin käsite ja tutkimus
- yhteisön ja kulttuurin suhde
- vähemmistön käsite ja erilaisia vähemmistöjä
- kulttuuri ja luonto
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilitaristinen, mystinen ja luontokeskeinen
- toimiminen tulevaisuuden hyväksi: luonnon tulevaisuus, maailmanperintö
- suomalainen kulttuuri
- uskonto ja uskonnottomuus Suomessa: suomalainen muinaisusko, suomalainen kristinusko eri vuosisatoina ja nykytilanne, suomalainen uskonnoton ajattelu ja tapakulttuuri, Prometheus-leiri

Kurssi 3: Etiikka ja hyvä elämä

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia, kasvaen kohtaamaan epävarmuutta ja kehittäen taitojaan ilmaista itseään ja elämäkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeinä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämäkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme

Keskeiset sisällöt

- etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä
- nuoren moraalinen kasvu
- itseisarvo ja välinearvo
- seuraus-, velvollisuus- ja hyve-etiikka
- kultainen sääntö
- moraalidilemmoja
- käytännöllisiä nuorten elämän ongelmia
- nykyajan eettisistä peruskysymyksistä
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä
- kulttuurien ja moraaliperinteiden moninaisuus
- ihmisoikeusetikka: oikeudet ja velvollisuudet
- ihmisen arvokkuus moraalin perustana
- ihmisoikeuksien historia
- YK:n julkilausumat
- ympäristöetiikka: ihmisoikeudet vs. luontokeskeisyys, kysymys eläinten oikeuksista, yhteisön ja yksilön vastuu
- luonnon tulevaisuus: luonnonsuojelu
- minun tulevaisuuteni

12.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden

arviointiohjeita.

Elämäkatsomustiedon arvioinnissa keskeistä on palaute, ohjaaminen ja kannustaminen. Tietoja ja taitoja arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin. Arvioinnissa painottuu työskentely ja omien kykyjen mukainen yrittäminen.

Arviointimenetelminä elämäkatsomustiedon tunneilla käytetään mm.

- opintojen edistymisen jatkuvaa havainnointia
- tuntiosallistumisen seuranta
- kirjallisia kokeita
- keskusteluja oppilaan kanssa ja palautteen antamista
- oppilaan itsearviointia
- tietojen soveltamiskykyä
- oppilaan tuotosten arviointia
- kotitehtävien suorittamista
- itsenäistä työskentelyä sekä yhteistyökykyä
- asentoitumista opiskeluun

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurauksien huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat
- kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun
- kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron
- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmis- ja kansalaisyhteisöiden pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron
- hahmottaa yksilön eettisen näkökulman suhteessa yhteisöön
- pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden
- tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä
- tunnistaa ihmis- ja kansalaisyhteisöiden loukkauksia ja osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita
- tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisia että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.

Ihminen ja maailma

Oppilas

- ymmärtää kestävä kehityksen periaatteita
- tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia
- osaa arvioida yksilön eettistä näkökulmaa suhteessa ympäristöön
- ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia

13. HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

13.1 Oppimisympäristö ja työtavat

Historian ja yhteiskuntaopin opiskelussa opitaan tuntemaan ihmisen käyttäytymistä ja ymmärtämään ihmisen toimintaa erilaisissa tilanteissa ja opitaan ymmärtämään niiden syy-yhteyksiä nykyajan ilmiöihin. Edellä mainittuihin tavoitteisiin pyritään toteuttamalla vierailuja, käyttämällä opiskelussa kirjastoja ja sähköisiä oppimisympäristöjä. Pääasiallisesti oppiminen tapahtuu luokkatiloissa.

Työtapoina käytetään normaalin opettajajohtoisen opetuksen tukena vaihtelevasti seuraavia opiskelumenetelmiä: itsenäisen tiedon hankinta, runsaaseen aineistoon liittyvä kriittinen suhtautuminen saatavilla olevaan tietoon, ryhmätyöt, yhteistoiminnallinen oppiminen, tutkimustehtävät, projektityöskentely, haastattelut, väittelyt, roolipelit, draamat ja simulaatiot sekä tutkiva oppiminen.

13.2 Aihekokonaisuudet historian opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Opetuksessa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä (esim. keskusteluja, pari- ja ryhmätöitä). Tällöin oppilas löytää itselleen sopivimman oppimistyylin ja oppii myös toimimaan ryhmässä. Oppilas saa sellaisia tietoja, kokemuksia ja elämyksiä, joiden avulla hänellä on mahdollisuus selkeyttää minäkuvaansa. Arvioimalla oman toimintansa eettisyyttä ja tunnistamalla oikean ja väärän oppilaan itsetunto vahvistuu ja maailmankuva rakentuu.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Tutustutaan omaan, paikalliseen, Suomen, Euroopan ja maailman historiaan sekä perehdytään kotimaan ja kotiseudun historiaan ja kulttuuriperintöön.

3. Viestintä ja mediataito

Toteutetaan antamalla oppilaille edellytyksiä tulkita erilaisia kuvallisia ja sanallisia viestejä kuten esim. pilakuvia, uutiskuvia ja erilaisia tekstejä.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Kerrotaan sopivissa kohdin osallistuvan kansalaistoiminnan merkityksestä mm. Suomen itenäistymisessä ja yrittäjyyden merkityksestä modernin Suomen luomisessa (historia 8).

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Käsitellään tulevaisuuden valintoja ja annetaan oppilaalle kykyjä arvioida tulevaisuutta.

6. Turvallisuus ja liikenne

Käsitellään kansalaisten turvallisuutta historian eri aikoina.

7. Ihminen ja teknologia

Toteutetaan käsittelemällä teknologian kehitystä historiallisena ilmiönä.

13.3 Vuosiluokat 5-6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.
 - ymmärtämään että mikään tieto ei ole absoluuttinen.
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika.
 - ymmärtämään aikakausijaon olevan maantiede- ja kulttuurisidonnainen.
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen olennaisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyminen.
 - havaitsemaan ihmisen ja luonnon välisen suhteen merkityksen historian ja nykyhetken sekä tulevaisuuden peruskysymyksenä.

Keskeiset sisällöt

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen tai kotiseudun historia
- muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen.

Esihistoriallinen aika ja ensimmäiset korkeakulttuurit

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena.
- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään.

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- antiikin heijastuminen tähän päivään.

Keskiaika

- uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema
- Suomen liittäminen osaksi Ruotsia.
- Keskiajan ominaispiirteet

6. vuosiluokka**Tavoitteet****Oppilas oppii**

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä.
 - hankkimaan, käyttämään ja arvioimaan historiallista tietoa.
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
 - kehittämään historiallista aikakäsitystään.
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa.
 - omaksumaan monikulttuurisia näkökantoja ja ymmärtää ihmisoikeuksien merkityksen.
- esittämään muutoksille syitä.
 - että tietyt taloudelliset ja valtapoliittiset tosiseikat vaikuttavat läpi historian kuten esim. keksinnöt, uskonto ja maantieteelliset olot.

Keskeiset sisällöt**Uuden ajan murros**

- Eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä.

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- Suomalaisten elämä kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen.

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset.

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset.

Valinnainen teema käsitellään 6. luokalla tai läpäisyperiaatteella koko historian jakson aikana.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä**Oppilas osaa hankkia tietoa menneisyydestä**

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Oppilas ymmärtää historian ilmiöitä

- kronologia: oppilas tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin, ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä
- muutos ja jatkuvuus: oppilas tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta
- syy ja seuraus: oppilas osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin.

Oppilas osaa käyttää historiallista tietoa

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu

13.4 Vuosiluokat 7-8

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–8 on syventää oppilaan käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin. Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvuilla.

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa.
 - oppilas opettelee etsimään historiallista tietoa erilaisista toisen käden lähteistä.
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta.
 - oppilas tutustuu erilaisiin historiallisen tiedon lähteisiin kuten asiakirjoihin, sanomalehtiin ja muistelmiin.
 - oppilas opettelee oman mielipiteen muodostamista ja sen perustelua.
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttämällä apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.
 - oppilas saa tapahtumien kronologiaan perustuvan kokonaiskuvan historiallisista tapahtumista sekä muutoksen historiasta.
 - oppilas oppii näkemään historian ja sitä kautta myös tulevaisuuden vaihtoehtoisena.

Keskeiset sisällöt

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa.

Teollinen vallankumous

- Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- kaupungistuminen.

Murrosten aika Suomessa

- Sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus.

Suurvaltojen kilpailu 1800-luvun lopulla ja ensimmäinen maailmansota

- Imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt
- ensimmäinen maailmansota ja sen syyt

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa.
 - oppilas oppii historiallisen tiedon hankkimista erilaisista materiaaleista ja historiallisen tiedon käyttämistä erilaisten kysymysten tai ongelmien ratkaisemisessa.
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta.
 - oppilas opettelee vertailemaan eri lähteissä esiintyviä tietoja ja arvioimaan niiden paikkansapitävyyttä.
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin.
 - oppilas tutustuu erilaisiin selityksiin yksittäisistä historiallisista tapahtumista.
 - oppilas oppii ymmärtämään, että on mahdollista tehdä erilaisia tulkintoja samasta tapahtumasta.
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja vaikutuksia.
 - oppilas tutustuu erilaisiin yksittäisiin ja laajempiin tapauksiin ihmisen toiminnasta sekä toiminnan syistä ja seurauksista.
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttämällä apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.
 - oppilas saa valmiuksia arvioida tulevaisuutta perehtymällä historialliseen muutokseen tapahtumien ja tapahtumaketjujen kautta.

Keskeiset sisällöt

Ensimmäisestä maailmansodasta sen seurauksiin

- ensimmäisen maailmansodan seuraukset
- Venäjän vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota.

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa.

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen.

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen.

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat.

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja
- ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys.

Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen
- kulttuurin kehitys
- tasa-arvoisuuden kehitys
- teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- Yhdysvaltojen tai Venäjän kehitys

Lisäksi huomioidaan soveltuvin osin Vihdin kehitys

13.5 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Oppiaineessa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita. Oppiaineessa oppilaan arvioinnissa tarkastellaan oppilaan osaamista seuraavilla osa-alueilla:

Oppilaan on

- pystyttävä ymmärtämään historiallisen tiedon luonnetta (mm. ihmisen toiminnan selittäjänä)
- osattava hankkia historiallista tietoa (mm. pystyttävä erottamaan faktan mielipiteestä ja yhdistelemään eri lähteiden tietoja kokonaisuuksiksi).
- osoitettava ymmärtävänsä historian peruskäsitteitä ja keskeisiä sisältöjä (mm. kronologiaa, muutosta ja jatkuvuutta)
- osattava käyttää historiallista tietoa (esim. tutkielmana tai koe-esseenä).

Hyväksyttävän arvosanan vähimmäisvaatimuksena on yhden osa-alueen hyväksyttävä hallinta. Vuosiluokalla 8 oppilaan on suoritettava vähintään yksi laajempi kirjallinen koe tai tutkielma. Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tai suulliset tuotokset, tuntityöskentely, asennoituminen opiskeluun ja yhteistyökyky.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas osaa hankkia tietoa menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Oppilas ymmärtää historian ilmiötä

- kronologia: oppilas kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen
- muutos ja jatkuvuus: oppilas osaa selittää, miksi jollain elämänalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään
- syy ja seuraus: oppilas osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Oppilas osaa käyttää historiallista tietoa**Oppilas**

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

14. YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Vihdissä yhteiskuntaoppi opetetaan kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi, suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

14.1 Aihekokonaisuudet yhteiskuntaopin opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Opetuksessa käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä (esim. keskusteluja, pari- ja ryhmätöitä). Tällöin oppilas löytää itselleen sopivimman oppimistyylin ja oppii myös toimimaan ryhmässä. Oppilas saa sellaisia tietoja, kokemuksia ja elämyksiä, joiden avulla hänellä on mahdollisuus selkeyttää minäkuvaansa. Arvioimalla oman toimintansa eettisyyttä ja tunnistamalla oikean ja väärän oppilaan itsetunto vahvistuu ja maailmankuva rakentuu.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Kulttuuri-identiteettiä vahvistetaan mm. käsittelemällä Suomen oman poliittisen ja oikeudellisen järjestelmän peruspiirteitä ja toimivuutta. Kansainvälisyyden merkitys korostuu oppiaineessa mm. EU:n toimintaa ja kansainvälistä kauppaa käsiteltäessä.

3. Viestintä ja mediataito

Toteutetaan antamalla oppilaille edellytyksiä tulkita erilaisia kuvallisia ja sanallisia viestejä, kuten esim. pilakuvia, uutiskuvia ja erilaisia tekstejä.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

Aihealue ”Osallistuva kansalaisuus” toteutetaan perusopetuksen luonnollisena osana. Yrittäjyyttä tarkastellaan ammattina sekä ihmisenä ihmisen ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapana. Yrittäjyyteen kasvu on kehittymistä tiedoissa, taidoissa ja asenteissa.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Aihetta pohditaan oman talouden ja kulutuskäyttäytymisen, oman alueen talouden sekä maailmantalouden kannalta kriittisesti.

6. Turvallisuus ja liikenne

Aihekokonaisuutta käsitellään omana kokonaisuutenaan kansalaisten turvallisuutta oikeusjärjestelmän, turvallisuuspolitiikan ja liikennepolitiikan näkökulmasta.

7. Ihminen ja teknologia

Oppilasta opastetaan järkeviin valintoihin ja samalla häntä ohjataan pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä ja moraalisia arvoja eri elämäalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä.

14.2 Vuosiluokat 8-9

8. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta.
- oppii käyttämään julkisia palveluja.
 - oppii käyttämään julkishallinnon palveluita esim. internetin avulla.

Keskeiset sisällöt

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt ja osakulttuurit.

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, erityisesti 15 vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu
- turvallisuuspolitiikka: ulkopolitiikka, maanpuolustus.
- liikenneturvallisuus.

9. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämään käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana.
 - esim. sanomalehtien tarjoamaa informaatiota tutkimalla.
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen .
 - osoitetaan hyvän työmoraalin merkitys.

- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnissa.
 - oppilas ymmärtää, että perustamalla oman yrityksen hän voi edesauttaa omaa toimeentuloaan ja samalla kotikuntansa hyvinvointia.
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään.
 - seurataan yhteiskunnallista päätöksentekoa ja sen seurauksia käytännössä.
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta .
 - oppilas ymmärtää, miten hän voi vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen poliittisten puolueiden ja aktiivisen kansalaistoiminnan kautta.
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana.
 - oppilas tuntee normaalit kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.
 - oppilaille esitellään rikosoikeudellinen vastuu.

Keskeiset sisällöt

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- Kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla.
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnan jäsenenä, oman valtion kansalaisena ja EU-kansalaisena.

Kansalaisen turvallisuus

- Oikeusjärjestelmä, erityisesti 15 vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliitiikka, maanpuolustus.

Taloudenpito

- Yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjyys.

Kansantalous

- Yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys.

Talouspolitiikka

- Talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus.

14.3 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Kahdeksannella vuosiluokalla historian opetuksesta yhteiskuntaoppiin siirryttäessä, on oppilaille selkeästi kerrottava arviointiperusteiden muuttuminen oppiaineen muutoksen myötä. Yhteiskuntaopissa noudatetaan yhteiskuntaopin valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Arvioinnissa tarkastellaan oppilaan osaamista seuraavasti:

Oppilaan on

- 1) pystyttävä muodostamaan käsitys yhteiskuntaopillisen tiedon luonteesta
- 2) osattava hankkia ja käyttää yhteiskunnallista tietoa (mm. pystyttävä tarkastelemaan yhteiskunnallista informaatiota kriittisesti, osattava käyttää julkisia palveluja)
- 3) osoitettava ymmärtävänsä yhteiskunnallista tietoa (esim. pystyy arvioimaan yhteiskunnallisten ratkaisujen eettisiä ja taloudellisia vaihtoehtoja).

Hyväksyttävän arvosanan vähimmäisvaatimuksena on yhden osa-alueen hyväksyttävä hallinta. Yhteiskuntaopissa oppilaalla on mahdollisuus osoittaa tietonsa joko laajemmalla kirjallisella kokeella tai tutkielmalla. Koetulosten lisäksi arvosanaan vaikuttavat erilaiset kirjalliset tai suulliset tuotokset, tuntityöskentely, asennoituminen opiskeluun ja yhteistyökyky.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas osaa hankkia ja käyttää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelevaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Oppilas ymmärtää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuisissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

15. MUSIIKKI

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan. Musiikin opetuksen tehtävänä on myös antaa oppilaalle musiikillisen ilmaisun välineitä ja tukea oppilaan kokonaisvaltaista kasvua. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen perustana ovat musisoinnissa ja musiikin kuuntelussa saadut merkitykselliset kokemukset ja elämykset. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja ja samalla antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen. Musiikin opetuksen välityksellä oppilaalle rakentuu arvostava ja utelias suhtautuminen erilaisiin musiikkeihin ja musiikkikulttuureihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Oppilaan kokonaisilmaisun kehittymistä tuetaan myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

15.1 Oppimisympäristöt

Musiikin opetus pyritään järjestämään akustiikaltaan, äänieristykseltään ja kooltaan asianmukaisessa opetustilassa. Opetustilassa on oltava käytettävissä piirtoheitin sekä mahdollisuus käyttää AV-laitteita.

Perusopetusvälineistö koulun resurssien mukaan:

Soittimet

- flyygeli/piano/digitaalipiano/keyboard, urkuharmoni
- akustisia kitaroita
- monipuolinen rytmisoitinvalikoima
- erilaisia rumpuja/perusrumpusetti
- viisikielisiä kanteleita
- kellopelejä, ksylofoneja, metallofoneja
- nokkahuiluja

Äänentoisto ja AV-laitteisto

- PA -laitteisto/stereoäänentoistolaitteisto
- kannettava kasettisoitin, jossa äänitysmahdollisuus
- televisio/videot/tietokone
- mikrofoneja ja niille jalustat

Oppimateriaalit

- monipuolinen äänitteistö, joka sisältää esimerkit eri musiikin lajeista ja musiikkikulttuureista
- oppikirjat eri luokka-asteille jokaiselle kulloisenkin opetusryhmän oppilaalle

- musiikkitietosanakirja ja musiikin tietokirjallisuutta
- muuta soitto- ja laulumateriaalia

15.2 Aihekokonaisuudet musiikin opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

- oppilaan kokonaisvaltainen kasvu musiikillisten kokemusten ja elämysten kautta

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- oppilaan musiikillisen identiteetin rakentuminen musisoinnin kautta
- kulttuuri-identiteetti erityisesti koulujen juhlissa
- laulut ja musiikin kuuntelu
- eri aikakausien ja kulttuurien musiikki

3. Viestintä ja mediataito

- opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia
- viestintä erityisesti yhteissoitossa ja – laulussa
- mediataidot erityisesti eri aikakausien musiikissa ja musiikkityyleissä
- musiikin kuuntelu

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- musiikkiesitykset

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- vastuu musiikkivälineiden käytöstä
- kuulonsuojelu
- vastuullinen toiminta musisoivassa ryhmässä

6. Turvallisuus ja liikenne

- kuulonhuolto
- sähkölaitteiden ja soittimien oikea käyttö

7. Ihminen ja teknologia

- sähkölaitteiden ja – soittimien käyttö musisoidessa
- musiikin kuuntelu
- sähköinen musiikki

15.3 Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokilla 1–4 musiikin opetuksessa on keskeistä oppilaiden musiikillisen ilmaisun kehittäminen leikinomaisessa ja kokonaisvaltaisessa toiminnassa. Opetuksen tulee antaa

oppilaalle kokemuksia monenlaisista äänimaailmoista ja musiikeista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan ja toteuttamaan omia mielikuviaan.

Vihdissä musiikin opetus opetetaan 1.-2. vuosiluokalla kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksen 22.6.2004 mukaisesti vuosiluokkiin jakamattomana kokonaisopetuksena. (Perusopetus asetus 11§)

Tavoitteet

Oppilas

- saa myönteisiä elämyksiä musiikkikasvatuksesta
- oppii luonnollista äänenkäyttöä ja musiikillista ilmaisua laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- oppii käyttämään ääntä, rytmiä ja melodisia aiheita monipuolisesti
- oppii musiikin kuuntelua ja ääniympäristön havainnointia
- tutustuu suomalaiseen musiikilliseen kulttuuriperinteeseen

Keskeiset sisällöt

Aihe	1. luokka	2. luokka
Laulaminen	<ul style="list-style-type: none"> • lorut • laululeikit, • lastenlauluja • ajankohtaiset laulut esim. vuodenaikoihin ja juhliin sopivat • lauluvaraston kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • lorut • laululeikit, • lastenlauluja • ajankohtaiset laulut esim. vuodenaikoihin ja juhliin sopivat • saa lauluvaraston
Soittaminen	<ul style="list-style-type: none"> • rytmisäestys • sanarytmi • rytmisoittimet • kehon soittimet 	<ul style="list-style-type: none"> • rytmisäestys • sanarytmi • rytmisoittimet • kehon soittimet
Musiikin kuuntelu	<ul style="list-style-type: none"> • monipuolista musiikkiin tutustumista elämysten kautta havaintojen tekemistä musiikillisista ominaisuuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • monipuolista musiikkiin tutustumista elämysten kautta • havaintojen tekemistä musiikillisista ominaisuuksista
Musiikin perusainekset	<ul style="list-style-type: none"> • perussyke • taa - titi • äänen korkeus • tempon vaihtelut, • dynamiikan vaihtelu • AB-muoto • duuri-molli 	<ul style="list-style-type: none"> • perussyke • taa - titi • äänen korkeus • tempon vaihtelut, • dynamiikan vaihtelu • AB-muoto • duuri-molli
Säveltäminen & improvi-	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja im- 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja im-

sointi	provisointia • musiikkiesityksiä	provisointia • musiikkiesityksiä
---------------	-------------------------------------	-------------------------------------

15.4 Vuosiluokat 3-4

Tavoitteet 3. vuosiluokalle

Oppilas

- oppii käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen
- tutustuu eri aikakausien ja eri maiden musiikkiin
- oppii tuntemaan joitakin orkesteri-/kansansoittimia
- oppii erilaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä tekemisen kautta
- opettelee toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä
- kokee musiikillisia elämyksiä

Tavoitteet 4. vuosiluokalle

Oppilas

- osaa käyttää luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen
- pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- tutustuu erilaisiin musiikkityyleihin
- oppii erilaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä tekemisen kautta
- tutustuu orkesterisoittimiin
- kokee musiikillisia elämyksiä

Keskeiset sisällöt vuosiluokille 3-4

Aihe	3. luokka	4. luokka
Laulaminen	<ul style="list-style-type: none"> • lauluohjelmistoa, pääosin suomalaisia lauluja 	<ul style="list-style-type: none"> • kaanonit • lauluohjelmistoa, pääosin suomalaisia lauluja, myös pohjoismaisia
Soittaminen	<ul style="list-style-type: none"> • säestyssoittoa • rytmisoittimet • kehon soittimet 	<ul style="list-style-type: none"> • melodiasoitto (esim. nokkahuilu/kellopele) • säestyssoitto • rytmisoittimet • kehon soittimet
Musiikin kuuntelu	<ul style="list-style-type: none"> • valikoiden säveltäjiä • tutustumista sekä suoma- 	<ul style="list-style-type: none"> • edelliset sekä eri musiikkityylien erottelua (viih-

	laiseen että muiden maiden ja kulttuurien musiikkiin <ul style="list-style-type: none"> • <u>orkesterisoittimia ja kansansoittimia</u> 	de/taide) <ul style="list-style-type: none"> • orkesterisoittimia ja kansansoittimia
Musiikin perusainekset	<ul style="list-style-type: none"> • nuottien ja taukojen aika-arvoja • musiikkisanastoa • ABA-rakenne • tasa- ja kolmijakoinen rytmi 	<ul style="list-style-type: none"> • nuottien ja taukojen aika-arvoja • tahtiosoitus • musiikkisanastoa • c-duuriasteikon sävelet • tasa- ja kolmijakoinen rytmi
Säveltäminen & improvisointi	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja improvisointia • musiikkiesityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja improvisointia • musiikkiesityksiä

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus- ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet.

15.5 Vuosiluokat 5-7

Tavoitteet 5. vuosiluokalle

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää musiikillisia taitojaan
- oppii musiikin eri lajeja ja tyylejä
- oppii erilaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä tekemisen kautta
- oppii tuntemaan merkittävimpiä suomalaisia ja eurooppalaisia säveltäjiä
- oppii soittamaan yksinkertaisia melodioita ja ostinatoja jollakin/joillakin melodia-soittimella
- tunnistaa yleisimmät orkesteri- ja bändisoittimet

Tavoitteet 6. vuosiluokalle

Oppilas

- osallistuu yhteissoittoon ja – lauluun
- tunnistaa yleisimmät orkesteri- ja bändisoittimet
- oppii tuntemaan suomalaisia ja ulkomaisia säveltäjiä eri aikakausilta
- osaa soittaa jollakin melodiasoittimella yksinkertaisia sävelmiä
- tuntee keskeistä musiikkisanastoa
- oppii erilaisia musiikkiin liittyviä käsitteitä tekemisen kautta
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan kuulemaansa musiikkia
- tutustuu kevyen musiikin soittimiin
- tutustuu sinfoniaorkesterin soittimiin

Tavoitteet 7. vuosiluokalle

Oppilas

- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja
- tuntee ja arvostaa suomalaista musiikkiperinnettä
- osallistuu yhteissoittoon ja – lauluun
- oppii ymmärtämään musiikin peruselementtien tehtäviä musiikissa

Keskeiset sisällöt

Aihe	5. luokka	6. luokka	7. luokka
Laulaminen	<ul style="list-style-type: none"> • eurooppalaisia lauluja • kevyttä musiikkia moniäänisyyteen valmentavaa ohjelmistoa 	<ul style="list-style-type: none"> • maailman musiikkia • kevyttä musiikkia moniäänisyyteen valmentavaa ohjelmistoa 	<ul style="list-style-type: none"> • rohkea äänenkäyttö • maailman musiikkia, moniäänisyyteen valmentavaa ohjelmistoa
Soittaminen	<ul style="list-style-type: none"> • yhteissoitto melodiasoittimilla • rytmisoittimet • kehon soittimet 	<ul style="list-style-type: none"> • yhteissoitto melodia- ja bändisoittimilla • kehon soittimet 	<ul style="list-style-type: none"> • yhteissoitto • bändisoitto mikrofonin käyttö
Musiikin kuuntelu	<ul style="list-style-type: none"> • suomalaisia ja eurooppalaisia säveltäjiä • sinfoniaorkesterin soittimet • <u>bändisoittimet</u> 	<ul style="list-style-type: none"> • bändisoittimet • sama syventäen • eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia 	<ul style="list-style-type: none"> • säveltäjiä valikoiden intensiivisen kuuntelun harjoittelu eri musiikkityyleistä ihmisen äänityypit
Musiikin perusai-	<ul style="list-style-type: none"> • muunnesävelet 	<ul style="list-style-type: none"> • muunnesävelet 	<ul style="list-style-type: none"> • rytmi

Musiikki: Vuosiluokat 6-7

Musiikki: Vuosiluokka 5

Musiikki

nekset	<ul style="list-style-type: none"> • nuottien ja taukojen aika-arvoja • musiikkisanastoa vaihtelevia muotoja 	<ul style="list-style-type: none"> • nuottien ja taukojen aika-arvoja • musiikkisanastoa vaihtelevia muotoja 	<ul style="list-style-type: none"> • melodia • harmonia • notaatio ja sointiväri
Säveltäminen & improvisointi	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja improvisointia musiikkiesityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja improvisointia • musiikkiesityksiä 	<ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikuntaa ja improvisointia • musiikkiesityksiä

15.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Musiikin arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Arviointimenetelminä musiikin tunneilla käytetään mm.

- jatkuva oppilaan havainnointi musiikin tunneilla
- musiikkiesitykset (laulu- ja soittonäytteet)
- tuntiosallistuminen ja asennoituminen musisointiin ja musiikkiin
- testit ja kirjalliset tuotokset (esim. musiikkiesitelmät)

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon
- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittämisessä ja toteutuksessa.

16. KUVATAIDE

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä on oppia ymmärtämään kuvallisen kulttuurin eri ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy positiivinen suhde taiteeseen. Opetuksen tulee tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä ja ottaa huomioon oppilaan persoonallisuus taiteellisessa ilmaisussa. Kuvataiteen opetuksessa pyritään siihen, että oppilas saa onnistumisen elämyksiä.

Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia: suunnittelua, luonnostelua, työn toteuttamista ja arviointia.

16.1 Oppimisympäristön kuvaus

Kuvataiteen opetustilassa tulee olla laadukkaat ja asianmukaiset opetusvälineet. Opetus- ja säilytystilojen tulee olla riittävän suuret ja viihtyisät. Laadukkailla välineillä saadaan hyvää työn jälkeä. Se on omiaan lisäämään lapsen motivaatiota ja tervettä itsetuntoa.

16.2 Aihekokonaisuudet kuvataiteen opetuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Oppilaan myönteinen minäkuva vahvistuu ja hän oppii omia ja toisten töitä sekä hyväksymään erilaisia ratkaisuja kuvataiteissa. Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään, tunteitaan ja kokemuksiaan kuvallisesti. Hän tajuaa kuvallisen kielen merkityksen ja oppii nauttimaan kuvataiteista. Kuvataiteiden avulla oppilaan käden ja silmän yhteistyö harjaantuu.

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Oppilas oppii ymmärtämään taiteen lähtökohdat ja sen, mistä taide kumpuaa. Oppilas oppii ymmärtämään ja hyväksymään kulttuurien monimuotoisuuden.

Tutustuu omaan taidekulttuuriin ja oppii arvostamaan sitä sekä kokee olevansa itse osa kulttuurin kehitystä. Taidehistorian kautta perehdytään kansansatujen ja – tarinoiden kautta suomalaiseen kulttuuriperinteeseen (mm. esineet, rakennukset, vaatetus, taideteokset, museokäynnit ja taiteilijat).

Opetuksessa hyödynnetään kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja lisätään tietoisuutta eri kulttuureista. Kulttuuri-identiteetin ja kansainvälisyyden opetuksessa hyödynnetään integrointia eri oppiaineisiin.

3. Viestintä ja mediataito

Päämääränä on, että oppilaasta kehittyy kriittinen viestien vastaanottaja ja tuottaja. Oppilas oppii ilmaisemaan itseään ja tunteitaan median avulla ja tuntee vastuunsa viestien tuottamisessa.

Oppilas havaitsee ja osaa arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroa sekä tiedostaa median vaikutuksen omassa elämässään. Osaa käyttää erilaisia kuvaviestinnän välineitä ja tietää miten kuvia käsitellään ja rakennetaan.

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

Tutustutaan taidealan ammatteihin ja yritystoimintaan sekä niiden merkitykseen yhteiskunnassa. Opitaan ymmärtämään omia vaikuttamis- ja osallistumiskeinoja ympäristön viihtyvyyden lisäämiseksi. Oppilaalla on selvät päämäärät ja hän osaa hyödyntää kuvataidetta omassa tulevaisuudessaan.

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Taide lisää kaikkien ihmisten henkistä hyvinvointia. Oppilas oppii ymmärtämään, että omilla kulutusvalinnoilla voidaan vaikuttaa ympäristön tilaan. Kuvataide opettaa oppilasta havainnoimaan ympäristöään ja täten kantamaan siitä vastuuta sekä tarkastelemaan luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutusta.

Oppilas oppii mahdollisuuksien mukaan valitsemaan kotimaisia, ympäristöystävällisiä ja myrkyttömiä tuotteita. Oppilas oppii välttämään turhaa paperin tuhlausta ja kantamaan vastuuta välineiden käyttöhuollosta ja näin lisäämään niiden käyttöikä.

6. Turvallisuus ja liikenne

Oppilas tietää ja tuntee vaaralliset ja myrkylliset aineet sekä tuntee niiden käyttötarkoitukset. Oppilas oppii oikeat ja turvalliset työtavat sekä omalta osaltaan huolehtii ympäristönsä turvallisuudesta. Oppilas ymmärtää ympäristönsä kuvasymboliikkaa.

7. Ihminen ja teknologia

Opitaan käyttämään kuvataiteessa tarvittavia erilaisia teknisiä apulaitteita.

16.3 Vuosiluokat 1-2

Vihdissä kuvataiteen opetus opetetaan 1.-2. vuosiluokalla kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksen 22.6.2004 mukaisesti vuosiluokkiin jakamattomana kokonaisopetuksena. (PerusopetusA 11§)

Tavoitteet

Oppilas

- oppii kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia tietoja ja taitoja
- harjaantuu havaintojen teossa

- käyttää mielikuvitustaan ja kehittää luovan ongelmanratkaisun taitoja kuvallisessa ilmaisussaan
- oppii tekemään työnsä loppuun pitkäjänteisesti ja arvostamaan omia ja muiden töitä
- harjoittelee arvioimaan kriittisesti eri medioiden kuvatarjontaa
- tutustuu oman kulttuurinsa taiteeseen
- saa myönteisiä elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia
- oppii käyttämään kuvataiteen erilaisia välineitä ja materiaaleja sekä tekemään esteettisiä valintoja

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

1.-2. luokat
Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu <ul style="list-style-type: none"> • tekniikoihin tutustuminen (maalaaminen, piirtäminen, grafiikka, muovailu, muotoilu, rakentelu) • sommittelun alkeita (viiva, väri, muoto) • kuvien tarkastelua kuvataiteen käsitteitä käyttäen (arvioiminen)
Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen <ul style="list-style-type: none"> • taidekuviin tutustuminen ja niistä keskusteleminen • oman paikkakunnan taidenäyttelyissä käyminen ja siellä toimimisen opetteleminen mahdollisuuksien mukaan • taiteilijavierailu mahdollisuuksien mukaan
Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön luonnon ja rakennusten havainnointi • tutustuu esineen suunnitteluun ja muotoiluun
Media ja kuvaviestintä <ul style="list-style-type: none"> • kuvallisten viestien kriittisen tarkastelun harjoittelemista • kuvitusten ja sarjakuvien tarkastelua • kuvakerronnan alkeita

16.4 Vuosiluokat 3-4

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- havaintojen tekoa, kuvittelua, suunnittelua, luonnostelua ja työn viimeistelyä
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaaliin tutustumista
- keskeisiä tekniikoita ja niissä tarvittavia työvälineitä

- huolehtimaan työvälineistään ja materiaaleistaan
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä töitä ja keskustelemaan niistä.
- sekoittamaan värisävyjä ja pohtimaan värien merkitystä ja vaikutusta ympäristössä
- väriopin termejä
- ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- tuntemaan suomalaista kuvataidetta ja muotoilua
- arvioimaan ympäristöänsä
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä

Sisällöt

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- **Piirtäminen**
 - erilaisten piirtimien ja materiaalien kokeilu ja käyttäminen
 - pinnan täyttäminen ja kuvaaminen eri tavoin
 - elävän viivan harjoittelu
 - luonnostelu
 - muotojen kuvaaminen
 - valon ja varjon tarkastelu
- **Maalaaminen**
 - siveltimen monipuolinen käyttö ja tutustuminen erilaisiin maalaustekniikoihin
 - maalausvälineistä huolehtiminen
 - värien sekoittaminen
 - laveeraamisen harjoittelu
 - havaintoon pohjautuva maalaaminen (esim. asetelma, maisema, henkilökuva jne.)
- **Sommittelu**
 - tilan ja liikkeen tarkastelu, viiva ja muoto
 - värioppi: väriympyrä, värien nimet, pää- ja välivärit
 - valööri, värin voimakkuusasteet
- **Muovailu ja rakentelu**
 - erilaisten muotojen ja rakennelmien (esim. pienoismallit) tuottaminen vaihtelevista materiaaleista eri tekniikoilla
- **Grafiikka**
 - erilaisiin painomenetelmiin tutustuminen ja kokeilu
 - vedostaminen ja sen periaate

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taidekuviin tutustuminen, mahdolliset vierailut taidenäyttelyihin, museoihin tai taiteilijan työhön tutustuminen
- kuvien tarkastelu ja niistä keskustelu
- tutustuminen suomalais-kansallisiin mestareihin ja heidän töihinsä

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- lähiympäristön tarkastelua

- muotoiluun tutustumista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita
- kuvitus ja graafinen suunnittelu (esim. sadun kuvitus ja sarjakuva)

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas oppii

- oppii kehittämään kuvataiteen havainnointi- ja arviointikykyään
- luonnostelua ja työn viimeistelyä
- käyttämään laajemmin eri tekniikoita ja niissä tarvittavia välineitä
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä töitä ja keskustelemaan niistä
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaaliin tutustumista
- tutustumaan erilaisiin näkemyksiin taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- huomaamaan todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- tutustuu suomalaisiin taiteilijoihin
- tietämään mitä erilaiset taiteen ammattilaiset tekevät mm. taiteilijat, arkkitehdit ja suunnittelijat
- huomaamaan ympäristönsä kauneusarvoja, viihtyvyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan suomalaista rakennusperinnettä
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä
- tutustumaan vieraiden kulttuurien taiteeseen

Sisällöt

Kolmannen vuosiluokan sisältöalueita laajennetaan ja syvennetään.

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- **Piirtäminen**
 - erilaisten piirtimien ja materiaalien kokeilu ja käyttäminen
 - pinnan täyttäminen ja kuvaaminen eri tavoin
 - elävän viivan harjoittelu
 - luonnostelu
 - muotojen kuvaaminen
 - valon ja varjon tarkastelu
 - perspektiivin alkeita
- **Maalaaminen**
 - siveltimen monipuolinen käyttö ja tutustuminen erilaisiin maalaustekniikoihin
 - maalausvälineistä huolehtiminen
 - värien sekoittaminen

- laveeraamisen harjoittelu
- havaintoon pohjautuva maalaaminen (esim. asetelma, maisema, henkilökuva jne.)
- **Sommittelu**
 - värioppi: väriympyrä, värien nimet, vasta- ja murretut värit
 - valööri, värin voimakkuusasteet
 - viiva, muoto, tila, liike
- **Muovailu ja rakentelu**
 - erilaisten muotojen ja rakennelmien (esim. pienoismallit) tuottaminen vaihtelevista materiaaleista eri tekniikoilla
- **Grafiikka**
 - erilaisiin painomenetelmiin tutustuminen ja kokeilu
 - vedostaminen ja sen periaate

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taidekuviin tutustuminen, mahdolliset vierailut taidenäyttelyihin, museoihin tai taiteilijan työhön tutustuminen
- kuvien tarkastelu, arvioiminen ja niistä keskustelu
- tutustuminen suomalais-kansallisiin mestareihin ja heidän töihinsä

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- lähiympäristön tarkastelua
- muotoiluun tutustumista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita
- kuvitus ja graafinen suunnittelu (esim. sadun kuvitus, juliste, sarjakuva, mainos)
- tutustuminen valokuvaan ja mahdollisuuksien mukaan digitaaliseen kuvaan ja videoon

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuvilleen sekä muuntaa havaintojaan kuviksi
- osaa sommittelun perusteita kuvan tekemisessä ja tilan rakentamisessa sekä ymmärtää materiaalin ominaisuuksia
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemielityksiään ja käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja

- omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä sekä taiteen parissa eri yhteyksissä
 - osaa *ohjatusti* käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa
 - tunnistaa ja arvioi esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
 - tietää, mitä arkkitehdit ja muotoilijat tekevät, ja tunnistaa joitakin arkkitehtien ja muotoilijoiden töitä
 - osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantonsa
 - osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
 - osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
 - osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

16.5 Vuosiluokat 5-7

Peruskoulun kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä on oppia ymmärtämään kuvallisen kulttuurin eri ilmenemismuotoja yhteiskunnassa: taidetta, mediaa ja ympäristöä. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy positiivinen suhde taiteeseen.

Opetuksen tulee tukea oppilaan itsetunnon kehitystä ja ottaa huomioon oppilaan persoonallisuus taiteellisessa ilmaisussa. Kuvataiteen opetuksessa pyritään siihen, että oppilas saa onnistumisen elämyksiä. Opintojen edetessä tietoja ja taitoja syvennetään. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia: suunnittelua, luonnostelua, työn toteuttamista, viimeistelyä ja arviointia. Arvioinnin menetelminä voidaan käyttää mm. kirjallisia ja suullisia itsearviointeja sekä portfolioita.

Tavoitteet vuosiluokille 5-7

5. vuosiluokka

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän eri keinoja ja käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- lisää väriopin käsitteitä ja ilmiöitä tiedollisesti, taidollisesti ja kokemuksellisesti
- arvioimaan ja arvostamaan omia ja toisten tekemiä töitä käyttäen kuvataiteen käsitteitä
- etsimään kulttuuripalveluja sähköisistä viestintävälineistä
- tarkastelemaan ja esittämään oman arvionsa kuvataiteesta ja kuvaviestinnästä
- ymmärtämään taiteen keinoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- arvostamaan ympäristönsä esteettistä ilmettä ja huolehtimaan siitä
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä.
- tuntemaan keskeisiä länsimaisen taiteen merkittävimpiä teoksia

6. vuosiluokka

Oppilas oppii

- tuntemaan yleisimpiä kuvataiteen ja kuvaviestinnän eri keinoja ja käyttämään niitä ohjatusti omassa ilmaisussaan
- työskentelemään varmemmin ja hallitummin
- nauttimaan omasta kuvallisesta ilmaisustaan
- arvioimaan ja arvostamaan omia ja toisten tekemiä töitä sekä keskustelemaan niistä
- etsimään kulttuuripalveluja sähköisistä viestintävälineistä ja käyttämään niitä omassa työskentelyssään
- tarkastelemaan taidetta ja kuvaviestintää
- ymmärtämään taiteen keinoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- huolehtimaan ympäristönsä viihtyvyydestä
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä ja tarkastelemaan eri medioita
- tutustumaan eri aikakausien merkkiteoksiin

7. vuosiluokka

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän eri keinoja ja käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omasta kuvallisesta ilmaisustaan ja rohkaistuu ilmaisemaan ajatuksiaan, mielikuviaan ja tunteitaan kuvallisesti
- arvioimaan ja arvostamaan omia ja toisten tekemiä töitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestintävälineitä omassa työskentelyssään ja tiedonhaussa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä ohjatusti
- ymmärtämään taiteen keinoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- käyttämään kuvallisen viestinnän välineitä ja tarkastelemaan eri medioiden merkitystä
- tuntemaan eri aikakausien ja nykytaiteen keskeisiä teoksia

Sisällöt vuosiluokille 5-7

1. Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

	5. luokka	6. luokka	7. luokka
Piirtäminen	• eri piirtimien tunnusomainen käyttö	• eri piirtimien tunnusomainen	• eri piirtimien tunnusomainen käyttö

Kuvataide: Vuosiluokka 7

Kuvataide: Vuosiluokat 5-7

	5. luokka	6. luokka	7. luokka
	<ul style="list-style-type: none"> • varjostaminen ja tilavaikutelma • ihmisen mittasuhteet • perspektiivin alkeita 	<ul style="list-style-type: none"> • käyttö • muotoileva varjostaminen ja tilavaikutelma • ihmisen mittasuhteet • perspektiivin alkeita 	<ul style="list-style-type: none"> • varjostaminen, valon ja varjon vaikutus • muodon ja tilan syntyyn • ihmisen mittasuhteet - croquis • perspektiivisovelluksia
Maalaaminen	<ul style="list-style-type: none"> • perehtyminen eri maalaustekniikoihin • havaintoon pohjautuva maalaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • mielikuva- maalaaminen • eri maalaustekniikoiden käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • tunnetilan kuvaaminen värein • mielikuva- maalaaminen • eri maalaustekniikoiden käyttö
Sommittelu	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään värioppia • värin käyttö tilan kuvaamisessa • etu- ja taka-ala • viiva, muoto, tila, liike ja aika: esim. pelkistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään värioppia • värien merkitykset (väripsykologiaa) • värin käyttö tilan kuvaamisessa • viiva, muoto, tila, liike ja aika: esim. abstrahointi 	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään värioppia • värien merkitykset (väripsykologiaa) • värin käyttö tilan kuvaamisessa (esim. väri- ja ilmaperspektiivi) • tilavaikutelman synty • viiva, muoto, tila, liike ja aika: esim. abstrakti taide
Muovailu ja rakentelu	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisia saven/massan käsittelytekniikoita • rakentelua eri materiaaleilla (esim. kanaverkko, paperimassa, luonnonmateriaalit, kipsi) 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisia saven/massan käsittelytekniikoita • rakentelua eri materiaaleilla (esim. kanaverkko, paperimassa, luonnonmateriaalit, kipsi) 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisia saven/massan käsittelytekniikoita • keramiikan keskeisiä periaatteita ja historiaa • rakentelua eri materiaaleilla (esim. kanaverkko, paperimassa, luonnonmateriaalit, kipsi)
Grafiikka	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin painomenetelmiin tutustuminen ja taitojen syventäminen • vedostamisen periaate • aiheen pelkistäminen ja tyyllittely 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin painomenetelmiin tutustuminen ja taitojen syventäminen • vedostamisen periaate • aiheen pelkistäminen ja tyyllittely 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisiin painomenetelmiin tutustuminen ja taitojen syventäminen • vedostamisen periaate, merkinnät ja kehystäminen • aiheen pelkistäminen ja tyyllittely

2. Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

5. luokka	6. luokka	7. luokka
<ul style="list-style-type: none"> • taidekuviin tutustuminen, taidenäyttely- ja/tai museovierailut tai taiteilijan työhön tutustuminen mahdollisuuksien mukaan • kuvien tarkastelu ja niistä keskusteleminen • esimerkkejä suomalaisesta taiteesta 	<ul style="list-style-type: none"> • taidekuviin tutustuminen, taidenäyttely- ja/tai museovierailut tai taiteilijan työhön tutustuminen mahdollisuuksien mukaan. • kuvien tarkastelu ja niistä keskusteleminen • esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta 	<ul style="list-style-type: none"> • taidekuviin tutustuminen, taidenäyttely- ja/tai museovierailut tai taiteilijan työhön tutustuminen mahdollisuuksien mukaan • internetin kulttuuripalvelujen hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan • kuvien tarkastelu, niiden arvioiminen ja niistä keskusteleminen • kuvataiteen eri lajit (esim. kuvanveisto) • esimerkkejä eri aikakausien taiteesta ja nykytaiteesta

3. Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

5. luokka	6. luokka	7. luokka
<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön tarkastelu • muotoiluun tutustumista • luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutus • perinne- ja nyky-ympäristö 	<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön tarkastelua • muotoiluun tutustumista • luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutus • perinne- ja nyky-ympäristö 	<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön tarkastelua • esineen muotoiluun ja suunnitteluun tutustumista • luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutus • perinne- ja nyky-ympäristö • suomalaisen muotoilun ja arkkitehtuurin keskeisiä edustajia ja esimerkkejä heidän tuotannostaan (esim. astiasto, lasit, huonekalut, tekstiilit, korut jne.)
•	•	•

4. Media ja kuvaviestintä

5. luokka	6. luokka	7. luokka
<ul style="list-style-type: none"> • kuvakerronnan syventämistä (esim. sarjakuva, karikatyyri, pilakuvat, kuvakulmat, kuvakoot) • graafisen suunnittelun keinoja (esim. juliste, mainos) • median visuaalisten viestien kriittinen pohdintaa ja tarkastelua: mainokset/tv-ohjelmat/elokuvat • tutustuminen tietokonegrafiikkaan mahdollisuuksien mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • kuvakerronnan syventämistä (esim. sarjakuva, karikatyyri, pilakuvat, kuvakulmat, kuvakoot) 	<ul style="list-style-type: none"> • kuvakerronnan syventämistä (esim. sarjakuva, karikatyyri, pilakuvat, kuvakulmat, kuvakoot) • graafisen suunnittelun keinoja • (typografia = kuvan ja tekstin sommittelua harmoniseksi kokonaisuudeksi) • valokuvan, digitaalisen kuvan ja/tai videon käyttö työskentelyssä mahdollisuuksien mukaan • median visuaalisten viestien kriittinen pohdinta ja tarkastelu: mainokset/tv-ohjelmat/elokuvat • tutustuminen tietokonegrafiikkaan mahdollisuuksien mukaan

16.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Opetuksessa kuvataiteiden arviointi perustuu jatkuvaan vuorovaikutukseen oppilaan ja opettajan kanssa. Arvioinnin tavoitteena on kannustaa oppilasta ilmaisemaan itseään kuvataiteen avulla sekä arvioimaan ja arvostamaan omia ja toisten tekemiä töitä.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisoin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita
- selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen

- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta
- havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään
- taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearvioinnissaan
- työskennellä sekä itsenäisesti että vuorovaikutuksessa muiden kanssa
- ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteenä
- positiivinen asenne

17. KÄSITYÖ

Käsityön opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Opetus toteutetaan oppilaan kehitysvaihetta vastaavin aihepiirein ja projektein kokeillen, tutkien ja keksien. Käsityön opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta suunnitelmalliseen, pitkäjänteiseen ja itsenäiseen työntekoon, kehittää luovuutta, esteettisiä, teknisiä ja psyykkis-motorisia kykyjä, ongelmanratkaisutaitoja sekä ymmärrystä teknologian arkipäivän ilmiöistä. Oppilasta johdatetaan tutustumaan suomalaiseen ja myös muiden kansojen käsityön kulttuuriperinteeseen.

Peruskoulussa oppilaat ovat nuoren työntekijän lain alaisia. Oppilaat saavat opettajan valvonnassa ja ohjauksessa käyttää koneita ja laitteita, jotka vaativat työturvallisuuden erityistä huomioimista. Tästä johtuen oppilaiden määrä ryhmässä ei saa ylittää ohjeiden mukaisia oppilaskohtaisia työskentelypaikkoja.

17.1 Oppimisympäristön kuvaus

- oppimisympäristö on toimiva ja turvallinen, jokaiselle on oma paikka.
 - oppimisympäristön turvallisuuteen vaikuttaa siinä toimivan ryhmän koko.
 - ryhmän koosta päätettäessä olisi huomioitava sen valvottavuus.
- tukee käsityölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.
- työvälineiden, materiaalien ja tilojen tulee olla asianmukaiset niin että oppilas voi oppia aktiivisesti ja itsenäisesti.
- oppilas omaksuu oikeat työtavat ja asenteet turvalliseen työskentelyyn sitä edistävissä oppimisympäristössä.
- rohkaistaan oppilaita omiin valintoihin ja itsenäiseen suunnitteluun.
- pyritään kiinnittämään huomiota oppimisympäristön esteettisyyteen.
- käsityössä huomioidaan kestävä kehitys ja työturvallisuus.

17.2 Aihekokonaisuudet käsityön opetuksessa

Aihekokonaisuuksia käsitellään eri luokkatasoilla laajentaen ja syventäen aiheen käsittelyä vuosittain.

1. Ihmisenä kasvaminen

Käsityö

Käsityö: Vuosiluokat 1-2

- sosiaaliset taidot
- toisten huomioonottaminen
- tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- oikeudet ja velvollisuudet ryhmässä
- yhteisvastuullisuus

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- perehtyminen suomalaiseen käsityö- ja muotoilukulttuuriin
- tutustuminen muiden kansojen käsityökulttuuriin
- huomioidaan oppilaiden omat kiinnostuksenkohteet

3. Viestintä ja mediataito

- opetellaan hyödyntämään erilaisia tiedonlähteitä
- palaute oppilaan työstä

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys

- yrityselämään tutustuminen mahdollisuuksien mukaan
- osallistuminen yhteisvastuullisiin projekteihin

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä

- kierrätys
- jättemateriaalin hyväksikäyttö
- tuotteen elinkaari

6. Turvallisuus ja liikenne

- työvälineiden turvallinen käyttö ja huolto
- oppimisympäristön turvallisuus

7. Ihminen ja teknologia

- perinteiseen teknologiaan tutustuminen
- nykyaikaisen teknologian hyväksikäyttö soveltuvin osin
- käsityössä käytettävien erilaisten laitteiden toimintaperiaatteet
- kodin tekniikan ymmärtäminen

17.3 Vuosiluokat 1-2

Käsityön opetuksen ydintehtävä vuosiluokilla 1–4 on perehdyttää oppilas käsityötietoihin ja -taitoihin sekä herättää hänen kriittisyytensä, vastuuntuntonsa ja laatutietoisuutensa työskentelyssä ja materiaalivalinnoissa. Oppilasta autetaan omaksumaan suunnittelutaitoja ja hän oppii perusvalmiuksia suunnitelmiansa toteuttamiseen. Häntä ohjataan käyttämään käsityössä tarvittavia perustyövälineitä sekä erilaisia koneita turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hänen pitkäjänteisyyttään ja ongelmanratkaisutaitojaan kehitetään sekä ryhmässä että itsenäisessä työssä. Monipuolinen työskentely, taidon kehittyminen ja osaamisen kokemus antavat työniloa, ja oppilaassa syntyy myönteinen asenne työn tekemistä ja

opiskelua kohtaan. Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä.

Vihdissä käsityön opetus opetetaan 1.-2. vuosiluokalla kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksen 22.6.2004 mukaisesti vuosiluokkiin jakamattomana kokonaisopetuksena. (Perusopetusasetus 11 §)

Tavoitteet 1. ja 2. vuosiluokalle

Oppilas

- tutustuu käsityöhön liittyviin käsitteisiin
- oppii käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- oppii perustekniikoita ja työn hahmottamista työn eri vaiheissa
- oppii kädentaitoja kehittämällä ajattelun taitoja ja luovien ratkaisujen tekoa
- oppii tekemään työnsä loppuun pitkäjänteisesti
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja toisten työtä
- harjaantuu esteettisten ominaisuuksien kuten värin ja muodon tarkkailuun, sommitelu
- oppii huolehtimaan työvälineistään ja ymmärtää työturvallisuuden merkityksen

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalle

<p>Käsityö 1.-2. luokat</p> <p>Lankatyöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tekniikoita (nyörit: punonta, letitys, solmeilu) • ompelu erilaisin pistoin (etupisto, pykäpisto) • tupsut • virkkauksen alkeita (sormin ja koukulla)
<p>Kangastyöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisen kaavan mukaan piirtäminen, kankaan leikkaaminen ja neulaaminen • kankaanpainanta • langanpujottelu kankaalle (vohvelipujotus)
<p>Puu</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan sahaamiseen, pintakäsittelyyn (hiominen, maalaaminen, värittäminen) ja liittämiseen (liimaaminen, naulaaminen)
<p>Muut materiaalit</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustumista luonnonmateriaaleihin (villa: huovutus) ja kierrätysmateriaaleihin (muovi, metalli) • askartelua, muovailua, rakentelua erilaisilla tekniikoilla • paperiaskartelu eri tekniikoihin tutustuen

Oman työn suunnittelu ja valmistaminen sekä arviointi työn eri valmistusvaiheissa
--

17.4 Vuosiluokat 3-4

Opetus toteutetaan samansisältöisenä kaikille oppilaille käsittäen sisältöjä teknisestä työstä ja tekstiilityöstä. Kolmannella ja neljännellä luokalla oppilailla on puolet vuodesta tekstiilityötä ja toinen puoli teknistä työtä.

3. vuosiluokka

Tavoitteet

Perustaidot tutuksi

Oppilas

- tutustuu erilaisiin materiaaleihin, työvälineisiin ja menetelmiin
- kokeilee käsityön perustekniikoita
- harjoittelee oman ja toisen työn arviointia.
- käy läpi suunnittelun perusteet
- harjoittelee oman työn pienimuotoista suunnittelua
- kokee tekemisen iloa ja saa onnistumisen elämyksiä

Keskeiset sisällöt

Yhteiset sisällöt	
<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisen työn suunnittelu ja valmistus ohjatusti • käytettävien materiaalien mittaaminen ja merkitseminen keskitetysti • turvallinen työskentely • työn viimeistely 	
Tekstiilityö	Tekninen työ
Ompelu <ul style="list-style-type: none"> • ompelukoneen osat, lankojen pujotus (ja puolaus) • suoraommel ja siksak-ommel • sauma ja päärme • konekirjonnan alkeet • silittäminen 	Puu <p>Opetetaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • poikkisahaaminen • jiirisahaus • poraaminen • kairaaminen • naulaaminen

Käsityö: Vuosiluokka 3

Käsityö: Vuosiluokka 4

<p>Koneompelun lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan työ jotakin muuta käsityötekniikkaa käyttäen.</p> <p>Vaihtoehtoiset tekniikat ovat esim.</p> <ul style="list-style-type: none"> • virkkaus • solmeilu • kankaanpainanta • kehyskudonta • huovutus 	<ul style="list-style-type: none"> • liimaaminen • värittäminen <p>Tutustutaan muoviin ja metalliin materiaalina</p> <p>Suunnittelu Opetetaan suunnittelua</p> <ul style="list-style-type: none"> • materiaalia muokaten • ainekseen piirtäen <p>Teknologia/Huolto ja korjaus Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • polkupyörän rakenteeseen ja toimintaan <p>Työturvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri työkalujen käyttö • akkuporakone <p>Erikoistekniikat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulun tilojen mukaan • esim. elektroniikka tai nahkatyöt
---	---

4. vuosiluokka

Tavoitteet

Tarkkuutta työhön

Oppilas

- oppii ymmärtämään työprosessinsa kokonaisuutena. (suunnittelu, toteutus, lopputulos).
- ymmärtää työvälineistä ja työturvallisuudesta huolehtimisen merkityksen.
- harjoittelee oman ja toisen työn arviointia.
- harjoittelee luovien ratkaisujen tekemistä työn suunnittelussa.
- kokee tekemisen iloa ja saa onnistumisen elämyksiä
- noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja ylläpitää oppimisympäristön järjestystä
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa työtään.
- soveltaa aiemmin opittuja tietoja ja taitoja yhdistettynä omiin ratkaisuihinsa.
- oppii tekemään työnsä alusta loppuun pitkäjänteisesti.
- käyttää perustyövälineitä vastuullisesti ja omatoimisesti.
- kykenee tekemään aikaisempaa itsenäisempiä materiaalivalintoja soveltaen työhönsä erilaisia työtapoja.

Keskeiset sisällöt

Yhteiset sisällöt	
<ul style="list-style-type: none"> tutustutaan kaavoihin ja piirustuksiin omaa suunnittelua painotetaan työturvallisuutta 	
Tekstiilityö	Tekninen työ
<p>Ompelu</p> <ul style="list-style-type: none"> ompelukoneen käyttötaidon varmentaminen kankaan rakenteeseen tutustuminen ja kankaan leikkaaminen yksinkertaisen tekstiilituotteen suunnittelu ja valmistus työohjeita noudattaen mahdollisuuksien mukaan kankaan koristelua tai kudontaa <p>Neulonta</p> <p><u>Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan neulonnan alkeisiin.</u></p> <p>Lisäksi tehdään mahdollisuuksien mukaan työ jotakin muuta käsityötekniikkaa käyttäen.</p> <p>Vaihtoehtoisia tekniikoita ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> virkkaus solmeilu kankaanpainanta kehyskudonta huovutus. 	<p>Puu</p> <p>Opetetaan</p> <ul style="list-style-type: none"> halkisahaus naulauksin vahvistettu liimaliitos kapean pinnan höyläys vuoleminen talttaaminen hiominen pintakäsittely vesiohenteisilla aineilla <p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> poraamiseen penkkiporakoneella lehtisahan käyttöön <p>Metalli</p> <p>Opetetaan</p> <ul style="list-style-type: none"> leikkaaminen sahaaminen <p>Muovi</p> <p>Opetetaan</p> <ul style="list-style-type: none"> hiominen <p>Kokeillaan</p> <ul style="list-style-type: none"> liittämistapoja kuumaliimaus <p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> poraamiseen penkkiporakoneella <p>Suunnittelu</p> <p>Opetetaan suunnittelua</p> <ul style="list-style-type: none"> mallin valmistamista ja käyttöä suunnittelussa <p>Teknologia/Huolto ja korjaus</p> <p>Opetetaan</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • polkupyörän huoltoa <p>Tutustutaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin teknologiaan <p>Työturvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • ruuvaaminen akkuporakoneella • henkilökohtaiset suojavälineet • pienkoneiden turvallinen käyttö <p>Erikoistekniikat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koulun tilojen mukaan • esim. elektroniikka tai nahkatyöt
--	---

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa ohjatusti tuottaa luovia ideoita ja kokeilla teknisiä ratkaisuja sekä suunnitella toteuttamiskelpoisen tuotteen
- työskentelee ohjattuna tarkoituksenmukaisesti suunnitelmaansa toteuttaen ja työturvallisuuden huomioon ottaen
- hallitsee käsityön perustekniikoita, tuntee keskeisiä käsitteitä ja tunnistaa perusmateriaaleja
- työskentelee pitkäjänteisesti sekä ryhmän jäsenenä että itsenäisesti, haluaa kehittyä käsityöntekijänä ja tuntee vastuunsa yhteisistä työvälineistä, työtilojen järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- ymmärtää elinympäristön teknologisia toimintaperiaatteita
- arvioi ja arvostaa omaa ja toisten työskentelyä, oppimista sekä työn tuloksia
- suhtautuu myönteisesti omaan ja muiden kansojen kulttuuriperintöön.

17.5 Vuosiluokat 5-7

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa.

Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaalle voidaan antaa mahdollisuus painottua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

Vihdissä oppilas suorittaa valinnan neljännen luokan keväällä joko tekninen työ tai tekstiilityö viidettä ja kuudetta luokkaa varten. Kuudennen luokan keväällä oppilaalla on mahdollisuus suorittaa valinta uudelleen seitsemättä luokkaa varten.

Teknisessä ja tekstiilityössä järjestetään vaihtotyöskentely, viidennellä, kuudennella ja seitsemännellä luokalla. Vaihtotyöskentelyn kesto on vähintään neljä opetuskertaa ja se voidaan toteuttaa sekaryhminä lukukauden alussa tai teknisestä tekstiiliin vaihtaen tai päinvastoin. Toteutus koulusta ja opettajista riippuen. Oppilaalla on siis vähintään neljä opetuskertaa vaihtotyöskentelyä. Toteutus kirjataan koulun toimintasuunnitelmaan.

5. vuosiluokka

Tavoitteet

Esineen suunnittelua

Oppilas

- noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja ylläpitää oppimisympäristön järjestystä
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa työtään.
- soveltaa aiemmin opittuja tietoja ja taitoja yhdistettynä omiin ratkaisuihinsa.
- oppii tekemään työnsä alusta loppuun pitkäjänteisesti.

Keskeiset sisällöt

Käsityön yhteiset sisällöt

- suunnittelu, mitoittaminen, kaavoittaminen, oman työsuunnitelman laatiminen
- materiaalin taloudellinen käyttö ja kierrätys
- tietotekniikan hyväksikäyttö käsityössä

Tekstiilityön sisällöt

Ompelu

Ylä- tai alaosan vaateen valmistus ompelukonetta käyttäen

- sisältäen vaateen suunnittelun perusteet
- mittojen ottamisen opettelu ja oikean koon valinta
- kaavan jäljentäminen kaavapaperille ja kankaan leikkaaminen kaavan avulla
- vaateen ompelu ja valmistus yhdessä kirjatun työjärjestyksen mukaisesti

Neulonta

- silmukoiden luominen

- oikea silmukka
- edestakaisneule
- päättely
- viimeistely

Kirjonta

- käsinkirjonta: kerrataan etu-, pykä-, ketju- ja luotospisto
- opitaan joitakin uusia kirjontapistoja

Lisäksi mahdollisuuksien mukaan

- virkkausta
- kudontaa
- kankaan koristelua värjäämällä, painamalla tai konekirjonnalla.

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tutustutaan tekstiili- ja muotihistoriaan
- värien ja vaatteiden symbolinen merkitys eli viesti

Teknisen työn sisällöt

Puu

Opetetaan

- muotosahaaminen
- ruuviliitos
- pyörötappiliitos
- höylääminen
- pintakäsittely

Metalli

Opetetaan

- niittaaminen
- viilaaminen

Muovi

- Opetetaan
- taivuttaminen
- kiillottaminen

Teknologia/Huolto ja korjaus

Opetetaan

- polkupyörän korjausta

Tutustutaan

- yksinkertaisiin elektroniikan komponentteihin

Työturvallisuus

- penkkiporakone
- koneellisen lehtisahan käyttöön tutustutaan, mikäli koululla on käytössä sellainen

Erikoistekniikat

- koulun tilojen mukaan
- esim. elektroniikka ja nahkatyöt

6. vuosiluokka**Tavoitteet*****Eriytyvää itsenäistä työskentelyä***

Oppilas:

- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa työtään.
- soveltaa aiemmin opittuja tietoja ja taitoja yhdistettynä omiin ratkaisuihinsa.
- oppii tekemään työnsä alusta loppuun pitkäjänteisesti.
- käyttää perustyövälineitä vastuullisesti ja omatoimisesti.
- kykenee tekemään aikaisempaa itsenäisempiä materiaalivalintoja soveltaen työs-
sään erilaisia työtapoja.

Keskeiset sisällöt**Yhteiset sisällöt**

- oppilas noudattaa työskentelyssään työturvallisuusohjeita ja ylläpitää oppimisympä-
ristön järjestystä
- oman työn suunnittelu opettajan ohjauksessa
- tietotekniikan hyväksikäyttö käsityössä
- tutustutaan suomalaiseen ja kulttuuriperinteeseen ja muotoiluun käsityössä
- ohjataan oppilasta ottamaan vastuuta kestävästä kehityksestä

Tekstiilityön sisällöt**Ompelu**

- ylä- tai alaosan vaateen valmistaminen ompelukonetta käyttäen, sisältäen
- mittojen ottaminen
- kaavan ja kankaan valinta tarkoituksenmukaisella tavalla
- kaavan jäljentäminen kaavapaperille ja kankaan leikkaaminen
- vaateen valmistaminen opettajan ohjauksessa suunnitellun työjärjestyksen mukai-
sesti

Neulonta

- nurja silmukka
- suljettu neule
- joustinneule
- neuleen valmistaminen sanallisen ohjeen mukaan
- neulevirheiden korjausta

Virkkaus

- kerrataan ketjusilmukka, kiinteä silmukka
- opitaan pylvään virkkaaminen
- virkkaustyö sanallisen tai piirretyn ohjeen mukaan

Lisäksi mahdollisuuksien mukaan

- kankaan kuviointia käsin tai koneella
- kankaan värjäystä
- kankaanpainantaa
- kankaankudontaa kudontakehyksellä tai kangaspuilla
- pirtanauhan valmistaminen

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tutustutaan tekstiili- ja muotihistoriaan
- värien ja vaatteiden symbolinen merkitys eli viesti

Teknisen työn sisällöt

Puu

Opetetaan

- saranointi
- sorvaus mahdollisuuksien mukaan

Tutustutaan

- perinteisiin puuliitoksiin
- puun ominaisuuksiin

Metalli

Opetetaan

- pakottaminen
- pehmeäjuotto

Muovi

Opetetaan

- kuumamuotoilu

Suunnittelu ja piirtäminen

Opetetaan

- mitoitettun luonnoksen laatiminen

Teknologia/Huolto ja korjaus

Opetetaan

- polkupyörän huoltoa

Tutustutaan

- kodinkoneisiin
- opittujen taitojen syventämistä

Työturvallisuus

- nauhahiomakone
- puusorvi

7. vuosiluokka

Tavoitteet

Oppilas

- ohjataan omaksumaan vastuullinen ja oma-aloitteinen tuottamis- ja kulutuskäyttäytyminen
- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita
- perehtyy suomalaiseen käsityö- ja muotoilukulttuuriin
- arvostaa muiden kansojen käsityö- ja muotoiluperinnettä
- perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin
- oppii arvostamaan työnteon merkitystä ja ottaa huomioon työympäristön vaatimukset
- osaa käyttää apunaan erilaisia tiedonlähteitä ja soveltaa muissa aineissa saamaansa tietoa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä
- etsii luovia ratkaisuja ongelmiin.
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

Keskeiset sisällöt

Yhteiset sisällöt

- tarkoituksenmukainen työvälineiden käyttö
- tietoa suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta
- tutustumista muiden maiden käsityökulttuureihin
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi, esittely ja dokumentointi

Tekstiilityön sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- sommittelu, värit, muotoilu

- työohjeet ja työjärjestykset
- materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja mahdollisuuksien mukaan eri tekniikoin

Perustyötapojen hallinta

- ompelu
 - vaatteiden valmistus
 - pukuompeleuksen perusteet
 - kaavoitus
 - leikkuusuunnitelma
 - työohjeen tulkitseminen
- lankatyö
 - valitun tekniikan perusteiden kertaus
 - tuotteen valmistus

Työturvallisuus

- ompelukoneen ja saumurin oikea ja monipuolinen käyttö sekä huolto

Materiaali- ja kuluttajatietous

- vaatteiden huolto ja kierrätys

Muut tekniikat

- tutustutaan mahdollisuuksien mukaan muihin tekniikoihin

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tutustutaan tekstiili- ja muotihistoriaan
- värien ja vaatteiden symbolinen merkitys eli viesti

Teknisen työn sisällöt

Työturvallisuus

- perehtyminen tiloihin, poistumisteihin, ensisammutusvälineisiin kuten jauhesammuttimeihin, sammutuspeitteisiin, hätäsuihkun käyttöön
- perehtyminen suojavälineisiin: silmäsuojat, hitsausvälineet, suojavaatteet, kuulosuojat
- perehdytään liuottimiin, joita käytetään työskentelyssä: Palavien kaasujen turvallinen käyttö
- perehdytään koneiden ja laitteiden turvalliseen työskentelyyn

Suunnittelu

- opetetaan ja tutustutaan tekniseen piirustukseen
- suunnitellaan omia projektitöitä

Käsityökalujen käyttö

- syvennetään alemmilla luokilla opittuja käsityötapoja ja -tekniikoita

Puutyö

- opetetaan ja tutustutaan koulun puuntyöstökoneisiin

Metallityö

- opetetaan ja tutustutaan koulun metallityö koneisiin ja laitteisiin

Elektroniikka

- piirilevyn valmistus ja syövytys
- komponenttien tunnistaminen ja toiminta

Muovit

- tutustutaan muovien liimaukseen ja muotoiluun

-

Teknologia, huolto ja korjaus

- tutustutaan polkupyörän huoltoon
- tutustutaan kodin laitteisiin
- tutustutaan kodin pieniin remontteihin

Erikoistekniikat mahdollisuuksien mukaan

- pienoismallien kokoaminen
- kirjakemetallien valaminen
- nahkatyöt
- entisöinti ja verhoilu

17.6 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Arvioinnissa huomioidaan

- työn sujumista, omatoimisuutta.
- tuntiaktiivisuutta, opetetun aineksen hallintaa.
- annetuista tehtävistä suoriutumista, työn loppuun saattamista.
- harrastuneisuutta

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjautusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle

- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittyntä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

18. LIIKUNTA

Koululiikunnan tavoitteena on opettaa liikuntataitoja ja positiivista asennetta liikuntaa kohtaan, jotta oppilas omaksuu liikunnallisen elämäntavan. Opetuksessa korostetaan terveysliikunnan merkitystä, yhteistyötaitoja, vastuullisuutta ja suvaitsevaisuutta. Oppilaita ohjataan sosiaalisuuteen eettiset näkökulmat huomioiden. Liikunnan opetus pyrkii kehittämään oppilaiden itsetuntemusta ja omanarvontuntoa. Oppilaiden yksilölliset valmiudet, ikätaso ja sukupuolten väliset erilaiset tarpeet tulee huomioida oppituntien suunnittelussa ja toteutuksessa.

18.1 Oppimisympäristön kuvaus

Liikunnan opetusta voidaan turvallisesti, tehokkaasti ja motivoivasti toteuttaa liikuntasalissa tai liikunnan opetukseen soveltuvassa tilassa. Opetusta voidaan pitää myös ulkona tai lähialueen liikuntapaikoilla. Riittävän monipuoliset, turvalliset ja ryhmän koon huomioivat liikuntavälineet ovat olennainen osa liikunnan opetusta. Psykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti turvallinen oppimisympäristö huomioidaan opetusryhmiä suunniteltaessa.

18.2 Aihekokonaisuudet

	1-4 luokka	5-9 luokka
1. Ihmisenä kasvaminen	<ul style="list-style-type: none"> reilun pelin sääntöjen noudattaminen liikunnallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> pelisäännöt opitaan eri lajeissa omia vahvuuksia ja heikkouksia seurataan oman kunnan kehittymistä ja taitoa työskennellä erilaisissa ryhmissä erilaisissa vuorovaikutussuhteissa
2. Kulttuuri-identiteetti	<ul style="list-style-type: none"> perinnepelit ja – leikit tanssit kansainväliset pelit ja leikit sekä tanssit kansalliset lajit 	<ul style="list-style-type: none"> pyritään tutustumaan eri liikuntakulttuureihin uusien lajien esittely
3. Viestintä ja mediataito	<ul style="list-style-type: none"> eri liikuntalajien merkkikieli lajitietojen etsiminen mallioppiminen 	<ul style="list-style-type: none"> kuva- ja äänitallenteet pelisäännöt ja eri pelien merkkikielen opettelu lajitietojen etsiminen opitaan seuraamaan kriittisesti median tuottamaa tietoa urheilusta, urheilun huipuista ja dopingista
4. Osallistuva	<ul style="list-style-type: none"> yhteistyö urheiluseurojen 	<ul style="list-style-type: none"> tutustuminen liikunta ja urhei-

kansalaisuus ja yrittäjäyys	kanssa	luseuroihin <ul style="list-style-type: none"> • koulun edustaminen kilpailuissa • liikunnan tarjoamat mahdollisuudet ammattiin • liikuntavälineiden ja varusteiden kaupalliset arvot
5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta	<ul style="list-style-type: none"> • ympäristön huomioiminen • liikkuminen luonnossa 	<ul style="list-style-type: none"> • luonto liikuntapaikkana ja ilon ja virkistuksen tuojana • terveen ravinnon merkitys ihmiselle • kaiken ikäinen liikkuminen
6. Turvallisuus ja liikenne	<ul style="list-style-type: none"> • sääntöjen noudattaminen • turvalliset suorituspaikat • turvallinen siirtyminen liikuntapaikoille • turvalliset suoritustavat • liikuntavammojen ennaltaehkäisy • reilu peli 	<ul style="list-style-type: none"> • liikuntapaikoille siirtyminen turvallisesti • turvalliset ja asianmukaiset varusteet • annettujen ohjeiden noudattaminen • kokoontumispaikat kriisitilanteissa ja ohjeistus toiminnasta hätätilanteissa • reilu peli
7. Ihminen ja teknologia	<ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaisten mittavälineiden käyttö • liikuntavälineiden asianmukainen käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> • liikuntaan liittyvien välineiden ja laitteiden käyttö • liikuntatieteellisten tutkimusten soveltaminen

18.3 Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokkien 1–4 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä ja se etenee motorisista perustaidoista kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen lähtökohta on oppilaiden aktiivisuus, ja opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Vihdissä liikunnan opetus opetetaan 1.-2. vuosiluokalla kasvatus- ja koulutuslautakunnan päätöksen 22.6.2004 mukaisesti vuosiluokkiin jakamattomana kokonaisopetuksena. (PerusopetusA 11§)

Tavoitteet 1. ja 2. luokalle

Oppilas

- saa myönteisiä elämyksiä liikkumisesta

- kokee liikunnan ja oppimisen iloa kannustavassa ja hyväksyvässä ilmapiirissä
- oppii sietämään pettymyksiä ja häviämistä
- innostuu ja harjaantuu liikkumaan omatoimisesti ja ryhmässä oppien ymmärtämään yhteisiä sääntöjä ja sopimuksia
- harjaantuu motorisissa perustaidoissaan ja saa harjoitusta peruskunnan kohentamisessa
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon
- osaa pukeutua liikunnassa asianmukaisesti ja huolehtii hygieniastaan

Keskeiset sisällöt 1. ja 2. luokalle

Alkuopetuksen sisällöissä tutustutaan liikuntaan leikinomaisesti.

<p>Juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin</p> <ul style="list-style-type: none"> • yleisurheilu; hyppyt, heitot, juoksu
<p>voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä</p> <ul style="list-style-type: none"> • voimistelu; perus-, väline-, satuvoimistelu, teline- ja tempuiliikunta, ilmaisu liikunta
<p>musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rytmi- ja ilmaisuliikunta • suomalaisia ja ulkomaisia tansseja
<p>leikki-, viite-, pienpelejä ja eri palloilulajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> • heittoja, kiinniottoja, pompotuksia ja kuljetuksia • silmän ja käden sekä silmän ja jalan koordinaatio • reilu peli • leikinomainen pallotaitojen opettelu • pienpelit
<p>luontoliikuntaa</p>
<p>talviliikuntaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • luistelun ja hiihdon alkeet
<p>veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vihdin kunnan järjestämä uinninopetus
<p>liikunnallisia leikkejä</p> <ul style="list-style-type: none"> • leikkejä • perinneleikit • ulko-, sisä- ja laululeikkejä

18.4 Vuosiluokat 3-4

juoksuja, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen kehittäminen • taitolajien kehittäminen • turvallisuus lajiharjoittelussa • vastuullisuus 	
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • perusliikuntataitoja, kuten erilaiset juoksut, hyyt ja heitot sekä niiden yhdistelmät 	

voimistelua ilman välineitä, välineillä, telineillä		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • kokea liikunnan ja oppimisen iloa • saada virikkeitä harrastaa liikuntaa • oppia pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten sekä huolehtimaan puhtaudestaan • oppia liikunnan motorisia perustaitoja • harjaantua työskentelemään pitkäjänteisesti • oppia suhtautumaan realistisesti omiin suorituksiinsa • oppia työskentelemään itsenäisesti ja ryhmässä sovitujen ohjeiden mukaan • osallistua vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen 	
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen vahvistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen vahvistaminen • perusvoimistelua • pieniä askelsarjoja

musiikkiliikunta, leikit ja pikkutanssit		
	3 luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> oppia liikunnan motorisia taitoja rytmiä hyödyntäen oppia ilmaisemaan itseään luovasti liikunnan avulla 	<ul style="list-style-type: none"> oppia liikunnan motorisia taitoja rytmiä hyödyntäen oppia ilmaisemaan itseään luovasti liikunnan avulla
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> opittujen taitojen vahvistaminen omien leikkien ja pelien kehittäminen ilmaisuliikuntaa 	<ul style="list-style-type: none"> ilmaisuliikuntaa rytmiliikuntaa leikkejä pieniä tansseja

liikunnallisia leikkejä		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ilo ja virkistys harjaantua yhteistyötaitoissa saada virikkeitä harrastaa liikuntaa oppia toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan 	
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> perinneleikkejä tutustuminen uusiin leikkeihin 	<ul style="list-style-type: none"> perinneleikkejä tutustuminen uusiin leikkeihin omien leikkien esittelyä

leikki-, viite- ja pienpelejä ja eri palloilulajeja		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> harjaantua yhteistyötaitoissa kannustavassa ilmapiirissä oppia hyvää käytöstä sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin henkeä tutustua eri pallopeleihin 	<ul style="list-style-type: none"> harjaantua yhteistyötaitoissa kannustavassa ilmapiirissä oppia hyvää käytöstä sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin henkeä tutustua eri pallopeleihin
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> opittujen taitojen kehittäminen tutustuminen eri pallopeleihin liikuntaleikit ja viitepelit ohjeiden mukaan toimiminen pelissä 	<ul style="list-style-type: none"> joidenkin palloilulajien tekniikoiden kehittäminen ja sääntöjen opettelua liikuntaleikit ja viitepelit

	• reilu peli	
--	--------------	--

veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • pystyä uimaan lyhyen matkan 	<ul style="list-style-type: none"> • pystyä uimaan 50m
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • alkeisselkä • kroolin alkeet • sukeltaminen • hyppy veteen 	<ul style="list-style-type: none"> • selkäkrooli • krooli • rintauinnin alkeet • pää edellä veteen hyppy • matkauinti

luontoliikuntaa		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • oppia turvalliset liikuntatavat luonnossa • oppia suunnistuksen alkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • noudattaa oppimiaan turvallisia liikuntatapoja • oppia suunnistuksen alkeet ja osata liikkua luonnossa alkeiskarttaa käyttäen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • yleisimmät karttamerkit • karttaan tutustuminen • suunnistusta lähiympäristössä • luonnon kunnioittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen vahvistaminen • jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet luonnossa

talviliikuntaa		
	3. luokka	4. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • oppia perinteisten (luistelu, hiihto, mäenlasku) talviliikuntalajien alkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • osata luistelussa perustaidot: liukuminen, eteenpäin luistelu ja jarrutukset • perinteisen ja luisteluhihdon alkeet
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • luistelu: potkut, liuku, jarrutus, jääleikit • eri hiihtotapoihin tutustuminen • mäenlaskun alkeet 	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen vahvistaminen • takaperin luistelun alkeet • kaarreluistelu eteen • jääpelien viitepelejä • perinteisen- ja luisteluhihdon alkeet • mäenlasku

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- hallitsee motorisia perustaitoja ja osaa soveltaa niitä eri liikuntamuodoissa
- osaa juosta, hypätä ja heittää
- osaa voimisteluliikkeitä ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- osaa ilmaista itseään liikunnan avulla ja liikkua rytmin tai musiikin mukaan
- osaa käsitellä pelivälineitä leikeissä ja harjoituksissa sekä toimia peleissä
- osaa liikkua luonnossa opetuskarttaa hyväksi käyttäen
- osaa luistelussa liukumisen, eteenpäin luistelun ja jarrutuksen
- pystyy liikkumaan suksilla monipuolisesti
- pystyy uimaan monipuolisesti uintisyvyisessä vedessä
- toimii pitkäjänteisesti ja suhtautuu realistisesti omiin suorituksiinsa
- osaa pukeutua tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten ja huolehtia puhtaudestaan
- toimii itsenäisesti ja ryhmässä sovittujen ohjeiden mukaan sekä osallistuu vastuullisesti ja yritteliäästi liikunnan opetukseen.

18.5 Vuosiluokat 5-6

Vuosiluokkien 5–6 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

Tavoitteet ja sisällöt

juoksujia, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa		
	5 luokka	6 luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • lajitaitojen kehittäminen • turvallisuus lajeissa • fyysisen kunnan merkitys terveydelle • vastuullisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • lajitaitojen kehittäminen • turvallisuus lajeissa • fyysisen kunnan merkitys terveydelle • vastuullisuus
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisten juoksujen, hyppyjen ja heittojen sekä 	<ul style="list-style-type: none"> • 5. luokan sisältöjen kehittäminen

	niiden yhdistelmien tekniikkaharjoituksia	<ul style="list-style-type: none"> • lisäksi viestijuoksun, kolmiloikan ja aitajuoksun alkeisharjoitteet
--	---	---

voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus • vastuullisuus • ryhmätyöskentely • oppimisen ilo 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus • vastuullisuus • ryhmätyöskentely • oppimisen ilo
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • voimistelua • pyörimisliikkeet • tasapainoharjoituksia • hyppyjä telineillä • heilunta • yksinkertaiset sarjat 	<ul style="list-style-type: none"> • perusvoimistelua • voimistelua • välinevoimistelua kehitellen helposta vaikeaan, kevyestä raskaaseen

musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • liikunnan ilo • ryhmässä toimiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • liikunnan ilo • ryhmässä toimiminen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • kansantansseja • luovaa ilmaisua • musiikkiliikuntaa 	<ul style="list-style-type: none"> • helppoja paritansseja • ilmaisuliikuntaa • musiikkiliikuntaa

pallopelejä		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus lajeissa • ryhmätyöskentely • oppimisen ilo 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus lajeissa • ryhmätyöskentely • oppimisen ilo
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • pienpelit eri pallopeleissä • koulupelien sääntöjen oppimista 	<ul style="list-style-type: none"> • joukkuepallopelien pelaaminen sovituin säännöin

suunnistusta ja retkeilyä		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus ja asianmukainen pukeutuminen • vastuullisuus • ryhmätyöskentely • liikunnan ilo • itsenäinen työskentely 	<ul style="list-style-type: none"> • turvallinen liikkuminen luonnossa
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • karttaretkiä • suunnistaminen tutussa maastossa kartan avulla 	<ul style="list-style-type: none"> • suunnanottoharjoitteet • suunnistaminen tuntemattomassa maastossa • kartanluku, kartamerkit

uintia ja vesipelastusta		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus, vastuullisuus • uimataidon kehittäminen • liikunnan ilo • itsenäinen työskentely 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus, vastuullisuus • uimataidon kehittäminen • liikunnan ilo • itsenäinen työskentely
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • selkäkroolin, kroolin ja rintauinnin tekniikoiden harjoittelu • sukeltaminen • hyppy veteen • matkauinti 	<ul style="list-style-type: none"> • opittujen taitojen vahvistaminen • matkauinti

talviliikuntaa		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus ja vastuullisuus • asianmukainen pukeutuminen • toisten huomioiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen ja merkitys terveydelle • turvallisuus ja vastuullisuus • asianmukainen pukeutuminen • toisten huomioiminen • oppimisen ilo

	<ul style="list-style-type: none"> • oppimisen ilo, • itsenäinen työskentely 	<ul style="list-style-type: none"> • itsenäinen työskentely
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • luistelun perustekniikoiden harjoitteet • jarrutukset • jääleikit ja – pelit • hiihtolajit mahdollisuuksien mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • luistelutaitojen vahvistaminen • jääpelejä • hiihtolajit mahdollisuuksien mukaan

toimintakyvyn kehittämistä ja seurantaa sekä lihahuoltoa		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämisessä • oppia tarkkailemaan omaa kuntoa ja sen kehittymistä 	<ul style="list-style-type: none"> • oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämisessä • oppia tarkkailemaan omaa kuntoa ja sen kehittymistä
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • maasto- ja kestävyysjuoksu • peruskunnan ylläpito • venyttelyyn opastus 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintakykyisyydestit • peruskunnan seuranta • venyttely

uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta		
	5. luokka	6. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • liikunnan ilo • ryhmätyö • vastuullisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen taitojen ja fyysisen kunnan kehittäminen • oppia liikunnan lajitaitoja
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • seikkailuliikunta 	<ul style="list-style-type: none"> • jokin uusi laji • oppia hyödyntämään lähiympäristön liikuntamahdollisuudet

18.6 Vuosiluokat 7-9

Vuosiluokkien 7-9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

Tavoitteet ja sisällöt

juoksua, hyppyä ja heittoa eri liikuntalajeissa			
	7 luokka	8 luokka	9 luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittäminen • fyysisen kunnon kehittyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittäminen • fyysisen kunnon kehittyminen • itsenäisen työskentelyn kehittyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • perusliikunnan ydintaitojen hallinta • kestävyyskunnan sisäistäminen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • juoksut, hyppy, heitot • lajitaitojen oppiminen ja kertaaminen • kestävyyskehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • lajitaitojen lisääminen • kestävyyskehittäminen • kisailut 	<ul style="list-style-type: none"> • lajitaitojen lisääminen • motoristen perustaitojen soveltaminen • kestävyyskehittäminen ja ylläpito

voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittäminen • fyysisen kunnon kehittyminen • liikunnan ilo • erilaisten liikuntatilanteiden kokeeminen • turvallinen liikkuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittäminen • fyysisen kunnon kehittyminen • liikunnan ilo • turvatekijöiden huomioiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittäminen • fyysisen kunnon kehittyminen • liikunnan ilo ja virkistys • turvatekijöiden huomioiminen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • voimistelu • välinevoimistelu • telinevoimistelu • liikuntaleikit • liikkuvuuden kehittäminen ja ylläpito • kehon hallinta 	<ul style="list-style-type: none"> • voimistelu • telinevoimistelu • liikuntaleikit 	<ul style="list-style-type: none"> • voimistelu • liikuntaleikit • telinevoimistelu

musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • liikunnan ilo • liikunnan ja rytmin yhdistäminen • oman luovuuden löytäminen • uskalluksen vahvistaminen • sosiaalisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • liikunnan ilo • toisten oppilaiden huomioiminen • erilaisuuden hyväksyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • liikunnan ilo • kansanperinteen vaaliminen • toisten, erilaisten oppilaiden kanssa työskentelemään oppiminen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • tansseja • käytöstavat • toisten huomioiminen • ilmaisuliikuntaa • rytmin ja liikkeen yhdistämistaidon kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • taitojen syventäminen • kansantansseja • seurataksseja • nykytäksseja • ilmaisuliikuntaa • hyvät tavat 	<ul style="list-style-type: none"> • taitojen syventäminen • uustansseja • ilmaisuliikuntaa • tanssietiketti

pallopelejä			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoriset perustaidot • fyysisen kunnon kehittäminen • toisten ihmisten huomioiminen • ryhmätyöskentely • reilu peli 	<ul style="list-style-type: none"> • motoriset perustaidot • fyysisen kunnon kehittäminen • erilaisuuden hyväksyminen • reilu peli 	<ul style="list-style-type: none"> • motoriset perustaidot • fyysisen kunnon kehittäminen • liikunnan ilo • yrittämisen halu • reilu peli
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • joukkuepallopelejä esim. jalkapallo, pesäpallo, koripallo, lentopallo, salibandy tai muut koulun päättämät palloilulajit • mailapelejä soveltaen • lajitaitojen lisääminen • sääntöjen oppimista 	<ul style="list-style-type: none"> • perustaitojen syventäminen • sääntöjen tarkentuminen 	<ul style="list-style-type: none"> • perustaitojen syventäminen • sääntöjen tarkentuminen • harjoitellaan tuomaritoimintaa

suunnistusta ja retkeilyä			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> oppia liikkumaan turvallisesti, asianmukaisesti varustettuna oppia arvostamaan luontoliikuntaa oppia työskentelemään pareittain ja ryhmässä 	<ul style="list-style-type: none"> oppia luonnossa liikkumisen säännöt liikunnan ilo oppimisen ilo oppia toimimaan pareittain tai ryhmässä 	<ul style="list-style-type: none"> oppia nauttimaan luonnon tarjoamista virkistys- ja kuntoliikunnasta rohkautua liikkumaan luonnossa yksin
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet luontoliikunnan varusteet kartanluku reittisuunnistus kartan suunnistaminen maaston ja kompassin mukaan toiminta eksymistilanteessa 	<ul style="list-style-type: none"> jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet luontoliikunnan varusteet erilaisia suunnistusreittejä maastonluku 	<ul style="list-style-type: none"> jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet luontoliikunnan varusteet sovellettuja kartta- ja kompassiharjoitteita ratasuunnistusta pareittain

uintia ja vesipelastusta			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> motoristen perustaitojen kehittyminen fyysisen kunnon kehittäminen ilo ja virkistys 	<ul style="list-style-type: none"> motoristen perustaitojen kehittyminen fyysisen kunnon kehittäminen ilo ja virkistys pelastustaitojen opiskelu 	<ul style="list-style-type: none"> motoristen perustaitojen kehittyminen fyysisen kunnon kehittäminen ilo ja virkistys pelastustaitojen opiskelu
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> opittujen uimataitojen kehittäminen veden polkeminen sukeltaminen 	<ul style="list-style-type: none"> opittujen uimataitojen kehittäminen vedestä pelastamisharjoituksia sukeltaminen matkauinti 	<ul style="list-style-type: none"> opittujen uimataitojen soveltaminen vedestä pelastamisharjoituksia pelastushyppy kuljettaminen vedessä matkauinti

talviliikuntaa			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittyminen • fyysisen kunnon kehittäminen • ilo ja virkistys • itsenäinen työskentely 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittyminen • fyysisen kunnon kehittäminen • ilo ja virkistys • ryhmätyöskentely • pelastautuminen jäältä 	<ul style="list-style-type: none"> • motoristen perustaitojen kehittyminen • fyysisen kunnon kehittäminen • ilo ja virkistys • ryhmätyöskentely • pelastautuminen jäältä
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • luistelutaidot • luisteluleikit • kaukalopallo tai ringette • perinteinen hiihto • luisteluhihto • talviliikunta olosuhteiden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • luistelutaitojen vahvistaminen • jääpelejä ja –leikkejä • hiihto harrastuneisuuden mukaan • talviliikunta olosuhteiden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> • luistelutaitojen hyödyntäminen ja soveltaminen • hiihto harrastuneisuuden mukaan • jääpelejä • talviliikuntaa olosuhteiden mukaan

toimintakyvyn kehittymistä seurantaa sekä lihahuoltoa			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> • fyysisen kunnon kehittäminen ja tarkkailu • oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämiseksi • itsenäisen työskentelyn oppiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • fyysisen kunnon kehittäminen ja tarkkailu • oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämiseksi • itsenäisen työskentelyn oppiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • fyysisen kunnon kehittäminen ja tarkkailu • oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämiseksi • itsenäisen työskentelyn oppiminen
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> • toimintakykyisyys-testit • kestävyys • tehokkaan ja turvallisen liikunnan teoriaperusteet • venyttelyn merkitys 	<ul style="list-style-type: none"> • liikunnan vaikutus verenkierto - ja hengityselimistön toimintaan • riskitekijät liikunnassa • toimintakykyisyys-testi • rentoutuminen • liikkuvuusharjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintakykyisyys-testi • itsenäinen harjoittelu • rentoutuminen • liikkuvuusharjoittelu

uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta			
	7. luokka	8. luokka	9. luokka
tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämisessä oppia tarkkailemaan omaa hyvinvointia 	<ul style="list-style-type: none"> oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämisessä oppia tarkkailemaan omaa hyvinvointia 	<ul style="list-style-type: none"> oppia ymmärtämään liikunnan merkitys oman terveyden ylläpitämisessä oppia tarkkailemaan omaa hyvinvointia
sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> mahdollinen uusi laji lähiympäristön liikuntamahdollisuuksien esittely 	<ul style="list-style-type: none"> mahdollinen uusi laji yleisperiaatteita liikunnan määrästä ja laadusta liikunnan merkitys eri ikäkausina 	<ul style="list-style-type: none"> mahdollinen uusi laji yleisperiaatteita liikunnan määrästä ja laadusta

18.7 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Liikunnan arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelma-perusteiden arviointiohjeita.

Liikunnan arvioinnissa painotetaan seuraavia osa-alueita:

- motoristen perustaitojen hallinta
- fyysinen kunto
- aktiivisuus, asennoituminen ja yhteistyökyky
- liikuntatietouden hallinta ja soveltaminen

Arviointimenetelminä liikunnassa käytetään mm.

- jatkuvaa työskentelyn havainnointia
- keskustelua ja palautteenantoa oppilaan kanssa
- fyysisenkunnon mittausta
- oppilaan itsearviointia

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hypyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan

- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään
- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta

19. KOTITALOUS

7. vuosiluokka

Kotitalouden opetuksen tarkoituksena on kehittää arjen hallinnan edellyttämiä käytännön taitoja, yhteistyövalmiuksia ja tiedonhankintaa sekä niiden soveltamista arkielämän tilanteissa. Tehtävänä on ohjata oppilasta ottamaan vastuuta terveydestään, ihmissuhteistaan ja taloudestaan sekä lähiympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta.

Kotitalouden opetuksen tulee perustua käytännön toimintaan ja ryhmässä toimimiseen sekä oppilaan omien lähtökohtien huomioon ottamiseen ja kokonaisvaltaisen kasvun tukemiseen. Kaikille yhteisen seitsemännen luokan kotitalousopetus järjestetään kolmen tunnin yhtenäisissä jaksoissa, jotta opetus voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisesti. Kotitalousopetuksen tavoitteena on opiskella kiireettömässä ilmapiirissä kodin perustaitoja. Oppiaineessa perehdytään moniin ihmisen hyvinvoinnin ja hyvän elämän kannalta tärkeisiin kysymyksiin, jotka käsittelevät nuorta itseään, kotia ja perhettä sekä niiden yhteyksiä muuttuvaan yhteiskuntaan ja ympäristöön. Kotitalouden opetus tarjoaa mahdollisuuksia opetuksen eheyttämiseen ja yhteistyöhön muiden oppiaineiden kanssa ja soveltaa käytäntöön useiden eri alojen tietoa.

Kotitalous oppiaineena korostaa käytännön työn tekemisen iloa ja sen avulla oppimista.

19.1 Oppimisympäristön kuvaus

Kotitaloutta opetetaan ergonomisesti mitoitettussa, turvallisessa ja terveellisessä opetuskeittiössä. Oppiaineen käytännönläheisyydestä johtuen oppilas tarvitsee riittävästi työtilaa työskentelyn aikana. Työtilan tulee mitoitukseltaan soveltua sekä yksilö- että pari – ja ryhmätyöskentelyyn. Opetuskeittiössä tulee olla riittävästi tarkoituksenmukaisia ja ajanmukaisia keittiötyövälineitä, -koneita ja laitteita sekä liinavaatteita.

Kotitalouden oppimisympäristöön kuuluu mukaan myös lähiympäristö. Oppitunneilla voidaan asioida mm. kaupoissa ja torilla.

Psyykkiseen oppimisympäristöön kiinnitetään huomiota jokaisella kotitaloustunnilla. Oppitunnilla pyritään välittömään ja kannustavaan ilmapiiriin. Oppilas saa onnistumisen elämyksiä maistaessaan omia tuotoksiaan ja näkee myös heti lopputuloksen tekemisestään. Esteettisyyteen pyritään luokan viihtyisyydellä ja siisteydellä sekä kiinnittämällä huomiota mm. pöydänkattamistehtäviin ja pöytätapoihin.

19.2 Aihekokonaisuudet kotitalousopetuksessa

Kotitalous oppiaineena nivoutuu kiinteästi aihekokonaisuuksiin. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys ovat mukana käytännön opetustilanteissa ja erilaisten valintojen tarkastelussa. Käytännön opetustilanteet ja ryhmissä toimiminen harjaannuttavat omatoimisuutta ja vastuullisuutta sekä luovat edellytyksiä osallistuvalla kansalaisuudelle ja yrittäjyyden kehittämiselle. Oppiaineeseen sisältyvien terveellisten elämäntapojen, sosiaalisen vastuun, taloudellisuuden ja turvallisuuden noudattaminen edistävät hyvinvointia sekä takaavat kestävän tulevaisuuden toimintamuotojen omaksumista. Oppiaine tarjoaa myös lukuisia mielekkäitä mahdollisuuksia harjoittaa viestintä- ja mediataitoja sekä hyödyntää teknologiaa omassa arkielämässä.

1. Ihmisenä kasvaminen

- sosiaaliset taidot ja vastuun ottaminen ryhmästä
- hyvät tavat ja juhlakulttuuri
- oikeudenmukaisuus eri tilanteissa mm. työvuorot ja raaka-aineiden jakaminen

2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- suomalaisia perinneruokia
- kansalliset juhlaperinteet
- ruokakulttuurin muuttuminen

3. Viestintä ja mediataito

- osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja vaikuttavaa suullista viestintää käytännön työskentelyn yhteydessä
- viestinnän ja median välineiden käyttöä mahdollisuuksien mukaan
- kriittinen ja vastuullinen suhtautuminen mediaan

4. Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- muutosten, epävarmuuden ja ristiriitojen kohtaaminen ja käsittely
- pitkäjänteinen toiminta päämäärän saavuttamiseksi
- toiminnan vaikuttavuuden arviointi
- kotitalousjärjestöjen kautta vaikuttaminen

5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
- oman kulutuksen ja arkikäytäntöjen ympäristövaikutuksien arviointi
- kestävän kehityksen edellyttämien toimintatapojen omaksuminen, jätteiden lajittelu ja kierrätys
- taloudellisuus

6. Turvallisuus ja liikenne

- työturvallisuus opetuskeittiössä
- koneet, laitteet ja välineet
- opetustilat ja ilmastointi
- ryhmäkoot
- toiminta työtapaturmien sattuessa mm. rasvapalot

- väkivallattomuus; kotitaloudessa oppilaat kehittävät jatkuvasti neuvottelutaitojaan omassa pienryhmässä

7. Ihminen ja teknologia

- koneiden ja laitteiden tarkoituksenmukainen ja turvallinen käyttö
- keittiötekniikan uutuusien seuraaminen
- uusien laitteiden valintaperusteita
- tietotekniikan mukanaan tuomat mahdollisuudet keittiöön

19.3 Tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään hyvien tapojen ja tasa-arvon merkityksen yksilön ja perheen hyvinvoinnin kannalta
- pohtimaan kotitalouden arjen hallintaa ja sen yhteyksiä omiin valintoihinsa ja toimintaansa
- tekemään ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyviä perustehtäviä ja käyttämään tarkoituksenmukaisia, turvallisia ja kestävän kehityksen mukaisia aineita, välineitä ja työtapoja
- toimimaan harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana sekä tiedostamaan kulutukseen liittyviä ongelmia
- tiedostamaan kotitalouksien toimintaan liittyvää kansallista kulttuuria sekä kansainvälistymisen ja monikulttuurisuuden tuomia mahdollisuuksia.

Keskeiset sisällöt

Perhe ja yhdessä eläminen

- hyvät tavat, tapakulttuuri ja kodin juhlat
 - pöytätavat, tervehtiminen ja asiallinen kielenkäyttö
 - vuoden juhlat
- sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri
 - hyvä työskentelyilmapiiri
 - yksilö-, pari- ja ryhmätyöskentelyä
- tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä
 - tasapuolinen työnjako
 - ajankäytön suunnittelu ja toteutuminen

Ravitsemus ja ruokakulttuuri

- ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka
 - ateriarytmi
 - lautasmalli
 - ruokaympyrä tai ruokapyramidi

- ruoan laatu ja turvallisuus
 - ruoka-aineiden valintaa
 - ruoka-aineiden oikea säilytys
 - ruoka-aineiden oikea hygieeninen käsittely
- perusruoanvalmistusmenetelmät
 - keittäminen
 - paistaminen
 - leivonta
- aterioiden suunnittelu ja erilaisia ruokailutilanteita suomalaisessa ruokakulttuurissa
 - omien aterioiden suunnittelu
 - arki- ja juhlaruokailutilanteet
 - kattaminen
- ruokakulttuurien muuttuminen
 - uusien ruokautisten huomioiminen
 - ajan hermolla pysyminen

Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta

- oman rahankäytön suunnittelua
 - mihin viikkorahani riittävät
 - säästäminen ja suunnitelmallisuus
- kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet
 - toimiminen ostotilanteessa
- tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö
 - kriittinen suhtautuminen
- kulutuksen ympäristövaikutukset

Koti ja ympäristö

- asunnon ja tekstiilien hoito
- kotitalouden jätehuolto
- kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttöä

19.4 Arviointi ja päättöarvioinnin kriteerit

Kotitalouden arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisten opetussuunnitelmaperusteiden arviointiohjeita.

Kotitalouden arvioinnissa on kolme keskeistä osa-aluetta: yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, käytännön työtaidot sekä tiedon hankinta- ja käsittelytaidot.

Arviointimenetelminä kotitaloustunneilla käytetään mm.

- jatkuvaa oppilaan käytännön työn havainnointia.
- kirjallisia kokeita.
- kotitehtävien suorittaminen
- keskustelua oppilaan kanssa ja palautteen antamista.
- oppilaan tuotosten aistinvaraista arviointia mm. maistamalla.

- oppilaan itsearviointia.
- tuntiosallistuminen.

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja ja ottaa muut huomioon käyttäytymisellään sekä toimia itsenäisesti ja ryhmässä
- tuntee kotitaloustyön suunnittelun, tasapuolisen työnjaon ja ajankäytön perusteita ja osaa soveltaa niitä oppimistilanteessa.

Käytännön työtaidot

Oppilas

- tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia, tavallisimpia ruoanvalmistuksen menetelmiä ja osaa käyttää näitä hyväkseen ruoanvalmistuksessa
- osaa valmistaa ohjatusti suomalaisia perusruokia ja leivonnaisia ja koostaa ateriansa ravitsemussuositukset huomioon ottaen
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia työtapoja ja tavallisimpia kodinkoneita ja -välineitä turvallisesti
- osaa tulkita tekstiilien hoito-ohjeita ja hoitaa tavallisimpia tekstiilejä
- osaa tehdä kodin siivouksen perustehtäviä
- osaa toimia ympäristöä säästäen, valita tarkoituksenmukaisia pesu- ja puhdistusaineita sekä huolehtia kodin jätteiden peruslajittelusta.

Tiedonhankinta- ja käsittelytaidot

Oppilas

- osaa etsiä ja hyödyntää kotitalouden tietoja eri lähteistä, tulkita yleisimpiä tuote- ja pakkausmerkintöjä ja symboleja sekä pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta
- osaa pääpiirteittäin kertoa mistä kotitalouksien menot koostuvat ja tehdä oman rahankäyttösuunnitelmansa
- tuntee tärkeimmät kuluttajan vastuu ja vaikutusmahdollisuudet.

20. VALINNAISET AINEET

Perusopetuksen valinnaisten aineiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden, erityisesti taide- ja taitoaineiden, mukaan luettuna kotitalous, sekä haluttaessa aihekokonaisuuksien tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti.

Valinnaisten aineiden tehtävä on myös antaa oppilaalle mahdollisuus syventää harrastuksiin ja löytää uusia kiinnostuksen kohteita. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusopetuksen tavoitteita.

Valtioneuvoston asetuksen 1435/2001 6. §:ssä on määritelty valinnaisten aineiden yhteenlaskettu vähimmäisviikkotuntimäärä sekä niiden jakaminen

- oppiaineiden syventäviin tai soveltaviin oppimääriin
- useasta oppiaineesta muodostettuihin kokonaisuuksiin
- vieraisiin kieliin
- tietotekniikkaan liittyviin aineisiin.

Koulujen toimintasuunnitelmissa (koulukohtainen opetussuunnitelma) päätetään koulun tarjoamat valinnaisaineet. Jokaiselle valinnaiselle aineelle kirjataan nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt sekä vuosiluokat, joilla sitä tarjotaan.

Vieraiden kielten osalta tässä opetussuunnitelmassa on määritelty A- ja B-kielinä opettavien valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Muista valinnaisista kielistä päätetään opetussuunnitelmassa.

Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määritteleämä oppilaan vähimmäisviikkotuntimäärä, voivat viikkotunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita.

Vihdissä valinnaisaineet päätetään koulukohtaisesti ja ne on kirjattu koulujen toimintasuunnitelmiin.

21. OPPILAANOHIJAUS

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskelunvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsytymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta ja elämänuraa koskevia suunnitelmia ja ratkaisuja. Ohjauksessa huomioidaan oppilaan taipumukset, kyvyt ja tarpeet ja kannustetaan rohkeaan ja avoimeen itsensä kehittämiseen.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Aineenopettajat ohjaavat oman aineensa opiskelumene-
telmiin sekä lisäävät oppilaiden työelämä-tietoutta aineensa kannalta. Luokanohjaajat toi-
mivat oppilaiden tukiverkostossa huolehtien osaltaan opintopolun etenemisestä ja siirtymä-
vaiheiden ylityksistä.

Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tuetaan oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat.

21.1 Oppimisympäristön kuvaus

Oppilaanohjauksen oppimisympäristön tulee olla kannustava, virikkeellinen ja turvallinen. Luokassa tulee olla tarpeeksi eri koulutusalojen oppaita, piirtoheitin ja ajan tasalla olevat av-laitteet. Aineen luonteesta johtuen riittävä tietokone-luokan käyttömahdollisuus on tärkeää tiedon haussa esim. koulutus- ja ammattialoja käsiteltäessä sekä mm. ammatinvalintatesti-
testien teossa. Koulutusvaihtoehtoihin, työelämään ja ammatteihin tutustuminen vaatii myös koulun ulkopuolisten vierailijoiden ja asiantuntijoiden hyödyntämistä oppitunneilla. Oppilaille tulee antaa mahdollisuuksia tutustua jatko-opintoja järjestäviin oppilaitoksiin, lähialueen yrityksiin ja työelämään vierailukäyntien ja työelämään tutustumisjaksojen avulla.

21.2 Aihekokonaisuudet oppilaanohjauksen ope- tuksessa

1. Ihmisenä kasvaminen

Oppilaanohjauksen kokonaistavoitteena on tukea oppilaan kasvua ihmisenä. Tavoite toteutuu henkilökohtaisissa keskusteluissa, luokkatunneilla, pienryhmäohjauksessa ja työelämään tutustuttaessa ja opintokäynneillä.

2. Kulttuuri-identiteetti

Kulttuurimme on läsnä koko ajan oppilaanohjauksessa. Oman menneisyyden tunteminen, historiallisen kontekstin tajuaminen ja tulevaisuuden hahmottaminen ovat oppilaanohjauksen tärkeitä tavoitteita.

3. Viestintä ja mediataito

Oppilaanohjauksessa käytetään kaikkia saatavilla olevia tiedonlähteitä ja opitaan valitsemaan itselle tärkeää tietoa.

4. Yrittäjyys

Yrittäjyyteen tutustutaan yritysvierailuilla ja työelämään tutustumisjaksoilla. Myös oppilaiden sisäistä yrittäjyyttä korostetaan.

5. Vastuu ympäristöstä ja hyvinvoinnista

Omien valintojen merkitys omalle ja ympäristön hyvinvoinnille korostuu ohjauksen sisällä.

6. Turvallisuus

Yleinen turvallisuus sekä työturvallisuusseikat sisältyvät ohjaukseen. Työskentelyilmapiirin osuus työturvallisuudessa nostetaan esiin. Näihin kiinnitetään erityistä huomiota ennen TET-jaksoja.

7. Ihminen ja teknologia

Työelämään tutustumisessa, opintokäynneillä ja opittaessa ammattien sisältöjä käsitellään teknologian merkitystä yksilölle ja yhteiskunnalle.

21.3 Tavoitteet

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

21.4 Ohjaus vuosiluokittain

Vuosiluokat 1-2

Oppilaanohjaus edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukee hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjaus tukee oppilasta opiskelutaitojen kehittämisessä. Oppilasta ohjataan suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin. Ohjauksen avulla oppilas oppii käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä. Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1–2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä.

Vuosiluokat 3-6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjaus ohjaa oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ohjataan myös hänen tehdessään ai-nevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Oppilaita ohjataan kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen. Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Lisäksi oppilas saa henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

Koulun opetussuunnitelmassa/toimintasuunnitelmassa kuvataan, miten oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokilla 1-6 eri oppiaineiden opetuksen ja toiminnan yhteydessä.

Vuosiluokat 7-9

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilaanohjaus muodostuu

- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- yksilöllisiin kysymyksiin syntyvästä henkilökohtaisesta ohjauksesta
- sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta
- huoltajien lisääntyvään osuuteen tähtäävästä perhekeskeisestä ohjauksesta
- työ- ja yrityselämään tutustumisesta

Oppilaalle annetaan yläkoulun aikana henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle annetaan myös pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan

opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Oppilaalle järjestetään mahdollisuus tutustua työhallinnon tarjoamiin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluihin. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Tämän yhteistyön keskeisen osan muodostavat työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt, eri alojen tiedotusmateriaalien käyttö ja työelämään tutustuminen (TET). Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisen jaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Näillä jakosoilla oppilas hankkii omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalla on mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Koulun toimintasuunnitelmassa kuvataan, miten oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokilla 7-9 eri oppiaineiden opetuksen ja toiminnan yhteydessä.

21.5 Luokkamuotoinen ohjaus

Tavoitteet

Oppilas

- muodostaa kokonaiskäsitteen opetuksesta ja koulun toimintatavoista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii tuntemaan hänelle sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

Keskeiset sisällöt

7. luokka

- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot

8. luokka

- ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- työelämään tutustumisjakson ohjeistus

9. luokka

- perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämä tietous
 - esim. yritysvierailut
- elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
esim. koulutusmessut
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- opiskelu ja työskentely ulkomailla

21.6 Henkilökohtainen ohjaus

Tavoitteet

Oppilas

- muodostaa käsityksen omista henkilökohtaisista vahvuuksistaan ja kehittämiskohdistaan
- löytää opiskeluunsa liittyviin ongelmakohtiin parannuskeinoja käytännössä
- pystyy pohtimaan itselleen sopivia jatkokoulutuspaikkoja turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä
- perehtyy itselleen sopivien oppilaitosten hakumenettelyihin ja eri ammattien sisältöihin
- harjaantuu itsenäiseen tiedonhakuun eri tietolähteistä
- lisää itseilmaisutaitojaan

Keskeiset sisällöt

7.luokka

- kouluyhteisöön sopeutuminen
- opiskelun taidot
- tulevaisuuden visiointi
- valinnaisaineet
- TET-järjestelyissä ohjaaminen

Oppilaanohjaus

8. luokka

- opiskelun eteneminen jatko-opintojen kannalta
- koulu yhteisössä toimiminen, mahdolliset ristiriidat
- TET-järjestelyissä ohjaaminen
- valinnaisaineet

9. luokka

- TET-järjestelyissä ohjaaminen
- jatko-opiskelutavoitteet ja -suunnitelmat
- realistisuus urasuunnittelussa
- omat vahvuudet ja kehittämiskohdat
- 2. asteen jälkeiset mahdollisuudet
- elämäkulkuun ja koulunkäyntiin vaikuttavat asiat

21.7 Perhekeskeinen ohjaus

Hallintolaki edellyttää huoltajan kuulemista mm. oppilaan jatko-opiskelupaikan valinnassa. Perhekeskeistä ohjausta toteutetaan tarvittaessa kaikilla luokka-asteilla. Huoltajalla on mahdollisuus keskustella huollettavansa koulunkäynnistä ja jatko-opintoja koskevista asioista yhdessä huollettavansa ja opinto-ohjaajan kanssa.

21.8 Suunnitelma työelämään tutustumisen järjestelyistä

Tutustumisjakson tarkoituksena on lisätä oppilaiden työelämän tuntemusta, antaa kuva työnteon arvosta ja merkityksestä sekä tutustuttaa lähemmin joihinkin elinkeinoihin, ammatteihin ja työolosuhteisiin. Tutustumisjaksoihin liittyvistä vastuu-, vakuutus- yms. asioista oppilaanohjaajat informoivat oppilaita, huoltajia ja työnantajia. Peruskoulun vuosiluokkien 7-9 aikana toteutetaan vähintään kolme viikon pituista TET -jaksoa. Tarkemmat kuvaukset TET -jaksojen toteutuksesta on kirjattu koulujen toimintasuunnitelmiin.

LIITTEET: Kielten taitotasoasteikot

KUVAUSASTEIKKO

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehukseen.

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<p>* Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja (tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehotuksia) arkisissa yhteyksissä.</p> <p>* Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kielialainesta.</p> <p>*Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännoästä.</p>	<p>*Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.</p> <p>* Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.</p> <p>* Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja.</p> <p>* Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.</p>	<p>*Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän.</p> <p>*Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin.</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen.</p>	<p>*Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisuin.</p> <p>*Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja.</p> <p>*Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja.</p> <p>* Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.</p>
A1.2	Kehittyvä alkeiskieli-taito	<p>*Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.</p> <p>* Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.</p> <p>*Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännoästä.</p>	<p>*Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua.</p> <p>*Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.</p> <p>*Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.</p> <p>* Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>	<p>*Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin.</p> <p>* Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.</p>	<p>*Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein.</p> <p>*Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja).</p> <p>* Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita.</p> <p>* Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>

Taitotaso A1		Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeiskiellitaito	<p>* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukena.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.</p>	<p>*Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua.</p> <p>* Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>* Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>* Alkeellisessäkin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.</p>	<p>* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p>* Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>	<p>*Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p>* Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p> <p>* Alkeellisessäkin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskielitaidon alkuvaihe	<p>* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>* Osaa kuvata lähipiiriään muutamin lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua.</p> <p>* Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia.</p> <p>* Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia.</p> <p>* Osaa helposti ennakoitavan perus-sanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita).</p> <p>* Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.</p>	<p>* Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkoisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista).</p> <p>* Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettyjä rinnasteisia lauseita.</p> <p>* Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.</p>

Taitotaso A2		Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<p>* Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia.</p> <p>*Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein.</p>	<p>* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiininomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja välillä joitakin aihepiirejä.</p> <p>*Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>*Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.</p> <p>*Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistas, aikataulut) sekä faktekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset).</p> <p>* Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista.</p> <p>* Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi.</p>	<p>* Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).</p> <p>*Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot.</p> <p>* Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	<p>*Ymmärtää pääajatuksen ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radio-uutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>*Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arki-tilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammassa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia.</p> <p>*Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä.</p> <p>*Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran.</p> <p>*Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>* Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arki-tietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidostekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmassa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <p>*Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja.</p> <p>* Rutiininomainen kielilaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativammat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B1		Selviytyminen arkielämässä			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<p>* Ymmärtää selväpiirteistä asiatieta, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit).</p> <p>* Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta.</p> <p>* Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa kertoa tavallisista, konkreettista aiheista kuvaillen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa.</p> <p>*Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy.</p> <p>*Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia.</p> <p>*Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita.</p> <p>* Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.</p>	<p>* Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päätelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa.</p> <p>* Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muuttaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän.</p> <p>* Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista.</p> <p>* Osaa kirjoittaa muuttaman kappaleen pituisen jäsenyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja seloituksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon.</p> <p>* Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta.</p> <p>*Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsenelyssä ja tyyliässä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.</p>

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisen kanssa		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	<p>* Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksen, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot).</p> <p>* Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat.</p> <p>* Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa.</p>	<p>*Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuksiinsa liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä.</p> <p>*Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja.</p> <p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia.</p> <p>*Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomaattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin.</p> <p>* Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä häiritsevät ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä.</p> <p>*Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättääkseen, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>* Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, rutiiniluonteisia asiaviestejä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot).</p> <p>*Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin.</p> <p>* Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävyn ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen.</p> <p>* Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisen ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.</p>

Taitotaso B2 Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	<p>* Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsenyntyä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu).</p> <p>* Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä äänen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa.</p> <p>* Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskulkuja ja kytkeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin.</p> <p>*Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäröinneistä huolimatta.</p> <p>*Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia.</p> <p>* Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuusastetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisueroita harvoin.</p> <p>* Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet haittaa ymmärrettävyyttä.</p>	<p>*Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoitukseen laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä.</p> <p>* Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistääkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin.</p> <p>* Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset.</p>	<p>*Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseiden, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvetoja.</p> <p>*Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehittää argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohtia ja tiivistää tietoa ja ajatuksia.</p> <p>* Kielellinen ilmaisuväri ei rajoita havaittavasti kirjoittamista.</p> <p>* Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.</p>

Taitotasot C1-C2		Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa			
		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen	Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
C1.1	Taitavan kieli- taidon perus- taso	<p>*Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempääkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluja, väittelyjä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneiltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihdoksia.</p> <p>*Ymmärtää hyvin erilaisia äänitemateriaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistuen.</p> <p>*Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia.</p>	<p>*Osaa pitää pitkähkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaiseseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyyllilajien ja kieli- muotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia.</p> <p>*Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti.</p> <p>*Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoimpiakin merkitysvaihteita.</p> <p>*Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmastikin, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla.</p> <p>*Kieliopin hallinta on hyvää. Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse.</p>	<p>*Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkähköjä, kompleksisia tekstejä eri aloilta.</p> <p>*Pystyy vaihtelevaan lukutapaansa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyyllillisiä vivahteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkityksiä. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä.</p> <p>*Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä.</p>	<p>*Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsenyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osaa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmallalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasoisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativista aiheista.</p> <p>*Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi.</p> <p>*Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idiomaattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat.</p> <p>*Hallitsee erittäin hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.</p>

